

แผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะอาชีพ
บูรณาการร่วมกับการทำงาน

ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๘

รหัสวิชา ๓๐๐๐๐-๑๕๐๑

ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส) พุทธศักราช ๒๕๖๗

จัดทำโดย

นางสาวปิยาภรณ์ ไชยรัตน์

วุฒิการศึกษา ค.บ.สังคมศึกษา

แผนกวิชา สามัญสัมพันธ์

วิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ๕

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

แผนการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นสมรรถนะ และบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล รหัสวิชา 30000-1501 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือครู สำหรับประกอบการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง พุทธศักราช 2567 โดยได้ยึดแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการทั้งรูปแบบและเนื้อหารายวิชา จากคู่มือการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นสมรรถนะของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งครอบคลุมทั้งจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้เป็น รายชั่วโมงตามหน่วยการเรียนรู้และในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มี การวัดและประเมินผลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ออกแบบ การเรียนรู้ด้วยเทคนิคและวิธีการสอนที่ หลากหลายเพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

แผนการจัดการเรียนรู้เล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 7 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1.สังคม การจั ดระเบียบทางสังคมและสถาบันทางสังคม 2.ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทย 3.สถานการณ์การ เปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก 4.การทุจริตในสังคมไทย 5.จิตพอเพียง ต่อด้านการทุจริต และการเป็นผู้มีจิตสาธารณะของเยาวชน 6.ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล 7.หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลพร้อมทั้ง กิจกรรม และแบบทดสอบเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะใน สถานการณ์ต่าง ๆ มีทักษะการคิดและแก้ปัญหาและบูรณาการกับการทำงานตามสาขาอาชีพต่าง ๆ

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับนี้ ถือเป็นเป้าหมายหนึ่งของผู้จัดทำที่จะพัฒนางาน ด้านวิชาการ สู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

นางสาววิเวทยา อินทนู
แผนกวิชาสามัญสัมพันธ์
วิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
หลักสูตรรายวิชา	ค
มาตรฐานอาชีพ (ถ้ามี)	ง
ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้	จ
หน่วยการเรียนรู้	ช
ตารางวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้	ซ
หน่วยที่ 1 เรื่องสังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม	1
แผนการจัดการเรียนรู้	
ใบความรู้	
ใบงาน	
แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน/ผลลัพธ์การเรียนรู้/สมรรถนะ	
หน่วยที่ 2 เรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทยศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทย	5
แผนการจัดการเรียนรู้	
ใบความรู้	
ใบกิจกรรม	
ใบงาน	
ใบมอบหมายงาน	
แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน/ผลลัพธ์การเรียนรู้/สมรรถนะ	
หน่วยที่ 3 เรื่องสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก	9
แผนการจัดการเรียนรู้	
ใบความรู้	
ใบกิจกรรม	
ใบงาน	
ใบมอบหมายงาน	
แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน/ผลลัพธ์การเรียนรู้/สมรรถนะ	
หน่วยที่ 4 เรื่องการทุจริตในสังคมไทย	13
แผนการจัดการเรียนรู้	
ใบความรู้	
ใบกิจกรรม	
ใบงาน	
ใบมอบหมายงาน	
แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน/ผลลัพธ์การเรียนรู้/สมรรถนะ	
หน่วยที่ 5 เรื่องงานความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัลความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล	24

แผนการจัดการเรียนรู้

ใบความรู้

ใบกิจกรรม

ใบงาน

ใบมอบหมายงาน

แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน/ผลลัพธ์การเรียนรู้/สมรรถนะ

หน่วยที่ 6 เรื่องหลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

28

แผนการจัดการเรียนรู้

ใบความรู้

ใบกิจกรรม

ใบงาน

ใบมอบหมายงาน

แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน/ผลลัพธ์การเรียนรู้/สมรรถนะ

หลักสูตรรายวิชา

หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส)

รหัส	30000-1501	ชื่อวิชา	สังคมไทยในยุคดิจิทัล
ทฤษฎี	1 ชั่วโมง/สัปดาห์ ปฏิบัติ	2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน	2 หน่วยกิต

อ้างอิงมาตรฐาน

ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา

ปฏิบัติตนเข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. เข้าใจเกี่ยวกับสภาพสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัล
3. มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีต่อสังคมไทยในยุคดิจิทัล มีความรับผิดชอบ มีวินัย จิตสาธารณะ และมีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตในยุคดิจิทัล
4. สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนา และหลักธรรมาภิบาล เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคม สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัล
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลกระทบ และแนวทางการป้องกันการทุจริตในยุคดิจิทัล
3. ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนา และหลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การทุจริตในสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยกับสังคมโลกในยุคดิจิทัล ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนา และหลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

การบูรณาการร่วมกับการทำงาน (ตามหน่วยการเรียนรู้)

กลุ่มที่ 1 โครงสร้างสังคมไทยและความเปลี่ยนแปลง

- 1.1 ศึกษาองค์การจริง เช่น กฐาระเบียบ และโครงสร้างองค์กร (บูรณาการร่วมกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 1)
- 1.2 สสำรวจวัฒนธรรมองค์กร สังเกตค่านิยม กฎพฤติกรรม และการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมไทย เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การทำงานแบบเครือญาติ (บูรณาการร่วมกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 2)
- 1.3 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงผลกระทบต่ออาชีพ และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (บูรณาการร่วมกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 3)

กลุ่มที่ 2: การทุจริต จิตพอเพียง และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1 ศึกษากิจกรรมจิตอาสาในสถานที่ทำงานหรือสถานประกอบการทำร่วมกับชุมชน (บูรณาการร่วมกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 5)

2.2 ศึกษาข้อดีของการทำงานอย่างสุจริตและโปร่งใส หลักการทำงานอย่างยุติธรรม เช่น การขึ้นเงินเดือน การให้โบนัสกับพนักงานที่ปฏิบัติดี รวมถึงการให้เบี่ยขยัน (หน่วยที่ 6)

กลุ่มที่ 3: โลกดิจิทัลและความเป็นพลเมืองที่ดี

3.1 วิเคราะห์การบริการออนไลน์ขององค์กรจริง เช่น เพจเฟซบุ๊กขององค์กร (บูรณาการร่วมกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 4)

สรุป

การบูรณาการร่วมกับการทำงานเน้นให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง โดยเริ่มจากการศึกษา กฎระเบียบ โครงสร้าง และวัฒนธรรมขององค์กร เพื่อเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมไทยในบริบทการทำงานจริง รวมถึงการวิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยีต่ออาชีพในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ยังส่งเสริมจิตพอเพียง ความซื่อสัตย์ และการทำงานอย่างโปร่งใสผ่านกิจกรรมจิตอาสาและการศึกษาหลักธรรมาภิบาล สุดท้ายผู้เรียนได้นำความรู้ด้านดิจิทัลมาวิเคราะห์บริการออนไลน์ขององค์กร เพื่อสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่รับผิดชอบและมีคุณภาพ.

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา(Job) เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การทุจริตในสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยกับสังคมโลกในยุคดิจิทัล ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนา และหลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล				
งานหลัก (Duty)	งานย่อย (Task)	สมรรถนะย่อย (มาตรฐานอาชีพ)	ความรู้ในการปฏิบัติงาน	ทักษะในการปฏิบัติงาน
งานหลัก 1 สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม	1.1 สถาบันทางสังคม	-	ศึกษาความสำคัญ บทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์ของแต่ละสถาบันทางสังคม	เขียนแผนผังความคิดความสำคัญ บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ของแต่ละสถาบันทางสังคม
	1.2การจัดระเบียบทางสังคม	-	ศึกษาเครื่องมือในการจัดระเบียบทางสังคม	-
	1.3 ความสัมพันธ์ของสังคม	-	ศึกษาความสำคัญ บทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์ของแต่ละสถาบันทางสังคม	-
งานหลัก 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทย	2.1 ความหมายของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา	-	ศึกษาความหมายของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา	-
	2.2 ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย	-	ศึกษาศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนาประเพณีวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย	-
งานหลัก 3 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก	3.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	-	ศึกษาความหมายและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	-
	3.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	-	ศึกษาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัล	-
	3.3 ตัวอย่างสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก	-	แนวโน้มและตัวอย่างสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก	ยกตัวอย่างแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา(Job) ปฏิบัติตนเข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล				
งานหลัก (Duty)	งานย่อย (Task)	สมรรถนะย่อย (มาตรฐานอาชีพ)	ความรู้ในการปฏิบัติงาน	ทักษะในการปฏิบัติงาน
งานหลัก 4 การทุจริต ในสังคมไทย	4.1 ความหมายและรูปแบบการทุจริต	-	ศึกษาความหมาย รูปแบบ และสาเหตุการทุจริต	-
	4.2 สาเหตุการทุจริต	-	ศึกษารูปแบบการทุจริต สามารถจำแนกลักษณะการทุจริต	-
	4.3 การป้องกันและปราบปรามการทุจริต	-	ศึกษาวิธีการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	แสดงสถานการณ์จำลอง บทบาทสมมุติรูปแบบการทุจริตวิธีการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
งานหลัก 5 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล	5.1 ความหมายของยุคดิจิทัล (Digital Era)	-	ศึกษาความหมายของยุคดิจิทัล(DigitalEra)	-
	5.2 ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์	-	ศึกษาประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์	เขียนผังมโนทัศน์เครือข่ายสังคมออนไลน์
	5.3 สถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล	-	สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัล	สร้างสื่อสร้างสรรค์ 1 ชิ้นงาน
งานหลัก 6 หลักธรรมาภิบาล เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล	6.1 ธรรมาภิบาล	-	ศึกษาความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล	-
	6.2 แนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	-	ศึกษาแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	เขียนอธิบายองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

ตารางวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ (แบบ 2)

รหัส 3000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล
 ทฤษฎี 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ ปฏิบัติ 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน 2 หน่วยกิต

หน่วยการเรียนรู้	ระดับความสามารถที่คาดหวัง				จำนวน ชั่วโมง/ท/ป	ร้อยละ ประเมินผล
	พุทธิพิสัย	ทักษะพิสัย	จิตพิสัย	ประยุกต์ใช้		
1. สังคม การจัดระเบียบทางสังคมและสถาบันทางสังคม	K2	S3	A5	Ap3	1/2	10
2. ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทย	K2	S3	A5	Ap3	1/2	10
3. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก	K2	S3	A5	Ap3	1/2	10
4. การทุจริตในสังคมไทย	K2	S3	A5	Ap3	1/2	20
5. ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล	K2	S3	A5	Ap3	1/2	10
6. หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล	K3	S3	A5	Ap3	1/2	20
รวมการจัดการเรียนรู้ตลอดภาคเรียน						100
ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา เข้าใจเกี่ยวกับสภาพสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมไทยมีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีต่อสังคมไทยในยุคดิจิทัล มีความรับผิดชอบ มีวินัย จิตสาธารณะ และมีส่วนร่วม ต่อต้านการทุจริตในยุคดิจิทัล						
รวม						100
ระดับความสามารถที่คาดหวัง....วิเคราะห์ให้สอดคล้องจุดประสงค์รายวิชาหรือสูงกว่า						
พุทธิพิสัย	ทักษะพิสัย			จิตพิสัย		
K1 = ความรู้ ความจำ K2 = ความเข้าใจ K3 = การนำไปใช้ K4 = การวิเคราะห์ K5 = การประเมินค่า K6 = การสร้างสรรค์ หมายเหตุ ใส่ได้มากกว่า 1 ระดับ	S1 = เลียนแบบ S2 = ทำได้ตามแบบ S3 = ทำได้ถูกต้อง S4 = ทำได้อย่างต่อเนื่อง S5 = ทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ หมายเหตุ ใส่ระดับที่คาดหวังระดับเดียว			A1 = รับรู้ A2 = ตอบสนอง A3 = การสร้างคุณค่า A4 = จัดระบบคุณค่านิยม A5 = การสร้างลักษณะนิสัย หมายเหตุ ใส่ระดับที่คาดหวังระดับเดียว		
ด้านความสามารถประยุกต์ใช้และรับผิดชอบ						
Ap1 = สามารถปฏิบัติงานตามแบบแผนที่กำหนด						
Ap2 = สามารถปฏิบัติงานตามแบบแผน และปรับตัวภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่ไม่ซับซ้อน						
Ap3 = สามารถวางแผนการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมในบางเรื่อง โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร						
Ap4 = สามารถวางแผนการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ ปรับตัวและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่คุ้นเคยหรือซับซ้อนและเป็นนามธรรม โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร						
Ap5 = สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนานวัตกรรมตามสายอาชีพ						
หมายเหตุ ใส่ระดับที่คาดหวังระดับเดียว						

หน่วยการเรียนรู้

รหัส 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล
 .ทฤษฎี 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ ปฏิบัติ 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน 2 หน่วยกิต

หน่วย ที่	หน่วยการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชม.)		
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
1	สังคม การจัดระเบียบทางสังคมและสถาบันทางสังคม 1. สถาบันทางสังคม 2. การจัดระเบียบทางสังคม 3. ความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	2	4	7
2	ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทย 1. ความหมายของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา 2. ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย	2	4	7
3	สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก 1. ความหมายของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา 2. ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย	2	4	7
4	การทุจริตในสังคมไทย 1. ความหมายและรูปแบบการทุจริต 2. สาเหตุการทุจริต 3. การป้องกันและปราบปรามการทุจริต	2	4	7
5	ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล 1. ความหมายของยุคดิจิทัล (Digital Era) 2. ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ 3. สถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลก ในยุคดิจิทัล	2	4	7
6	หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป้นพลเมืองดิจิทัล 1. ธรรมาภิบาล 2. แนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล 3. ประโยชน์และความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาล 4. จรรยาบรรณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล	2	4	7
	ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา	1	2	3
	รวม	16	29	45

	แผนการจัดการเรียนรู้	หน่วยที่ 1
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 1 -2
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันสังคม	ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันสังคม		

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

2. อ้างอิงมาตรฐาน/เชื่อมโยงกลุ่มอาชีพ

2.1 มาตรฐานอาชีพ.....-.....สมรรถนะย่อย.....-.....

- 1) เกณฑ์การปฏิบัติงาน....
- 2) วิธีประเมิน.....-.....
- 3) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- 4) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

2.2 บุคลากรกลุ่มอาชีพ.....-.....

3. สมรรถนะประจำหน่วย

3.1 แสดงความรู้เกี่ยวกับสังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคมตามหลักการ

4. การบูรณาการชุดทักษะที่จำเป็น (Essential Skills Set)

4.1 ทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) ได้แก่

- 4.1.1. ความฉลาดรู้ (Literacy)
- 4.1.2. ความฉลาดรู้ทางสังคม-วัฒนธรรม (Socio-cultural Literacy)
- 4.1.3. ความฉลาดรู้ด้านจริยธรรม (Ethical Literacy)

4.2 ทักษะขั้นสูง (Advance) ได้แก่

- 4.2.1. ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills)
- 4.2.2. ทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration)

5. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5.1 อธิบายความหมายของสังคม สาเหตุการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม หน้าที่ของสังคม และองค์ประกอบของสังคมได้

5.2 อธิบายความหมายและความสำคัญของการจัดระเบียบทางสังคมได้

5.3 อธิบายเครื่องมือในการจัดระเบียบทางสังคมได้

5.4 ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ได้

5.5 เห็นความสำคัญของการจัดระเบียบสังคม และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

5.6 ประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคมตามหลักการ มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัล

6. สารการเรียนรู้

1. สังคม
2. การจัดระเบียบทางสังคม

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ปฐมนิเทศ

1. จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา
2. แนวทางวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ในรายวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era)
3. ผู้สอนบอกจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 1
4. ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะ รายวิชา และคำอธิบายรายวิชา แนวทางวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era)
5. ผู้สอนบอกแนวทางวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม
6. ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม

ขั้นการสอน

7. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียน เรื่อง ความหมายของสังคม ตามความเข้าใจของผู้เรียน
8. ผู้เรียนตอบความหมายของสังคม ตามความเข้าใจของผู้เรียนเองว่ามีความหมายว่าอย่างไร
9. ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและหน้าที่ของสังคม จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม
10. ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและหน้าที่ของสังคม จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม หน้า 2-4
11. ผู้สอนใช้คำถามเพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน จากการได้ศึกษาค้นคว้าโดยให้นักเรียนบอกสาเหตุการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม และหน้าที่ของสังคมว่ามีอะไรบ้าง
12. ผู้เรียนตอบคำถามเกี่ยวกับสาเหตุการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและหน้าที่ของสังคมว่ามีอะไรบ้าง
13. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสังคม จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม หน้า 4
14. ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของสังคมว่ามีองค์ประกอบใดบ้าง และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคมและสถาบันทางสังคม หน้า 4
15. ผู้สอนอธิบายความหมายของการจัดระเบียบสังคม และให้ผู้เรียนบอกเครื่องมือในการจัดระเบียบทางสังคมว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง
16. ผู้เรียนช่วยกันตอบคำถามว่าเครื่องมือในการจัดระเบียบทางสังคมว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง
17. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของการจัดระเบียบทางสังคม จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม หน้า 5-8

18. เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการจัดระเบียบทางสังคมว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และศึกษาเพิ่มเติม จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม หน้า 5-8

19. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้และศึกษาเพิ่มเติม โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แล้วทำใบงานที่ 1 ร่วมกัน

20. ผู้เรียนร่วมกันทำใบงานที่ 1

21. ผู้สอนสุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน จากการทำใบงานที่ 1

22. ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

23. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม

24. ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันทางสังคม ร่วมกันกับผู้สอน

8. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era)
2. ใบงาน
3. แบบทดสอบประจำหน่วย
4. PowerPoint
5. Classroom
6. Youtube

9. หลักฐานการเรียนรู้

9.1 หลักฐานความรู้

1. แบบลงคะแนนใบงาน
2. แบบลงคะแนนแบบทดสอบ

9.2 หลักฐานการปฏิบัติงาน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบ

10. การวัดและประเมินผล

10.1 เกณฑ์การประเมิน/ปฏิบัติงาน

1. ทำใบงานได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
2. แบบทดสอบประจำหน่วย ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60
3. บันเทิงพฤติกรรมจากความตั้งใจ และความถูกต้องในการปฏิบัติงาน

10.2 วิธีการประเมิน

1. ตรวจใบงานที่มอบหมาย
2. ตรวจแบบทดสอบประจำหน่วย
3. สังเกตพฤติกรรม

10.3 เครื่องมือประเมิน

1. ใบงาน

2.แบบทดสอบประจำหน่วย

3.แบบสังเกตพฤติกรรม

11. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

11.1 ผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

11.2 ปัญหา อุปสรรคที่พบ

11.3 การแก้ไข้ปัญหา

1) ผลการแก้ไข้ปัญหาที่ส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน

2) แนวทางแก้ไข้ปัญหาในครั้งต่อไป

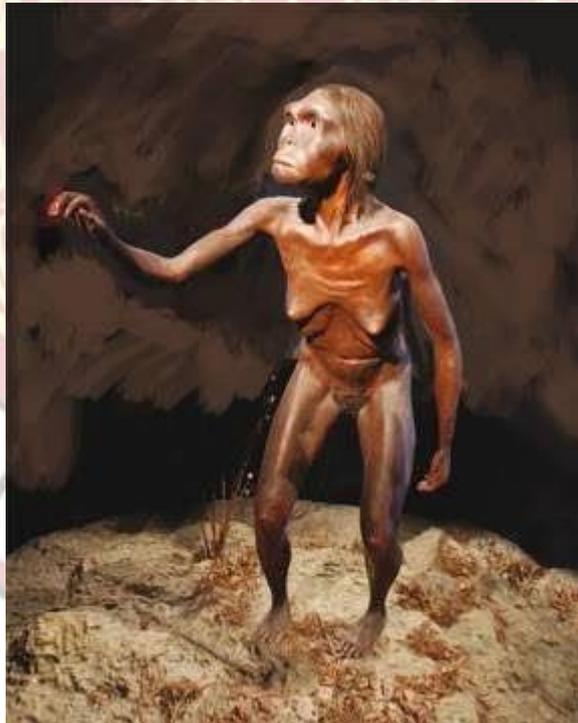

	ใบความรู้	หน่วยที่ 1
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 1 -2
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันสังคม	ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันสังคม		

1.1 วิวัฒนาการของสังคมมนุษย์

วิวัฒนาการ (Evolution) คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาอย่างมีระบบตามธรรมชาติ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมในสภานั้น ๆ ไปสู่ฐานะที่ดีขึ้น เจริญขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่ย่ำแย่ไปสู่สิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้จะต้องเปลี่ยนในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และต้องใช้ระยะเวลานานเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะไม่มีการย้อนกลับเป็นอย่างเดิมอีก

ย้อนกลับไปที่เมื่อประมาณ 20 ล้านปีที่แล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม มีทุ่งหญ้าเกิดขึ้น มาทดแทนป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้สิ่งมีชีวิตหลายชนิดมีวิวัฒนาการมาดำรงชีวิตบนพื้นดินมากขึ้น จากซากดึกดำบรรพ์และการเปรียบเทียบลำดับบน DNA ระหว่างมนุษย์และชิมแปนซี พบว่ามนุษย์แยกสายวิวัฒนาการ จากลิงไม่มีหางเมื่อประมาณ 7-5 ล้านปีที่ผ่านมา และเกิดวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพ ภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทีละน้อย ผ่านช่วงเวลาที่ยาวนานนับล้านปี ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากบรรพบุรุษที่เก่าแก่อย่างลิงไร้หาง (Primate) จนกลายเป็นมนุษย์ในปัจจุบัน (Homo Sapiens) ได้ในที่สุด

<https://www.blockdit.com/posts/5ee7829ec366ea27176baa45>

รูปที่ 1.1 หุ่นจำลองลูซี่ ฟอสซิลอายุ 3.2 ล้านปี

1.1.1 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกัน

ลักษณะทางธรรมชาติที่สำคัญของมนุษย์ก็คือการอยู่ร่วมกัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและ อยู่รอดได้แก่

1. มนุษย์เป็นสัตว์เลือดอุ่นเลี้ยงลูกด้วยนม ตามธรรมชาติแล้วทารกกับแม่จะมีความสัมพันธ์กัน ด้วยลักษณะทางชีววิทยา ประกอบกับการเลี้ยงดูทารกมีความยากลำบากและต้องใช้ระยะเวลาานาน จึงจำเป็น ต้องอาศัยการดูแลช่วยเหลือจากพ่อแม่พี่น้องหรือบุคคลอื่น ๆ

2. มนุษย์มีความต้องการด้านปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิต และความต้องการด้าน จิตใจซึ่งยากที่มนุษย์จะหามาได้ด้วยตนเองเพียงลำพัง เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่น การยอมรับ การยกย่อง เป็นต้น ซึ่งความต้องการทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นได้จากการที่บุคคลต้องไปมีส่วนร่วม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือ มีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ

3. มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถและศักยภาพไม่เท่าเทียมกัน เช่น ความสามารถทางด้านสมอง สติปัญญา หรือทางด้านร่างกาย ซึ่งอาจเกิดจากการฝึกฝน ความชอบ หรือความถนัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น บุคคลเพียงคนเดียวย่อมไม่สามารถหาหรือทำในสิ่งที่ตนเองมีความจำเป็นหรือมีความต้องการได้เองทั้งหมด การอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น จึงทำให้เกิดสภาวะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสมดุลขึ้น

4. มนุษย์มีสติปัญญาและสามัญสำนึกทำให้แยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ มนุษย์สามารถคิดและกำหนดวิธีการ หรือวางแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ มีความเจริญมั่นคง ทำให้เกิดการ พัฒนา และวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกัน

รูปที่ 1.2 โครงกระดูกมนุษย์

(ที่มา : https://www.silpa-mag.com/news/article_1122)

1.1.2. การดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละยุค

การศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบซากดึกดำบรรพ์ของมนุษย์ในอดีต นอกจากทำให้นักมานุษยวิทยาทราบความเป็นมาของมนุษย์ในอดีตแล้ว ยังสามารถอธิบายถึงความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละยุคได้ ดังนี้

1. การอยู่เยี่ยงเดรัจฉาน (Savagery) เป็นยุคที่มนุษย์ล่าสัตว์และแสวงหาพืชผักผลไม้เป็นอาหารตามธรรมชาติ ใช้ถ้ำเป็นที่อยู่อาศัย เริ่มรู้จักการใช้ไฟและภาษาในการสื่อสาร มีการประดิษฐ์ธนูและลูกศร ใช้หนังสัตว์ที่ล่ามาได้เป็นเครื่องนุ่งห่ม

2. การอยู่อย่างป่าเถื่อน (Babbarism) เป็นยุคที่มนุษย์รู้จักการใช้โลหะทำเครื่องมือ มีการทำ เครื่องปั้นดินเผา ทำการเกษตรกรรม ทอผ้า สังคมในยุคนี้มีระบบทาส เพศชายมีภรรยาได้หลายคนและทำหน้าที่ ปกครอง ส่วนเพศหญิงทำหน้าที่ดูแลบ้าน

3. การอยู่อย่างมีอารยธรรม (Civilization) เป็นยุคที่มนุษย์รู้จักการประดิษฐ์เครื่องทุ่นแรง มีการใช้ตัวอักษรในการสื่อความหมาย สังคมเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม จากลักษณะทางธรรมชาติและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแต่ละยุคพบว่ามีการวิวัฒนาการไม่หยุดนิ่ง เช่น การรู้จักใช้ความรู้ ความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้นสร้างเครื่องมือต่าง ๆ รู้จักคิดและแก้ไขปัญหา

จาก ประสบการณ์เพื่อความอยู่รอด มีการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การสั่งสมขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อต่าง ๆ แล้วพัฒนาขึ้นเป็นศาสนา ซึ่งมีแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีการออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ ให้คนปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและดำรงชาติพันธุ์มนุษย์ให้คงอยู่สืบไป การศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยจะพบเห็นหลักฐานสิ่งปลูกสร้าง ที่แสดงถึงความเจริญของอารยธรรมได้อย่างชัดเจน มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่หลากหลาย แตกต่างกันไป อารยธรรมหลักของโลกจะมีลักษณะเด่นคือมีรูปแบบเฉพาะของตนเอง แต่มีลักษณะร่วมกัน คืออารยธรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยแรงกระตุ้นจากอารยธรรมที่เก่าแก่กว่า เช่น อารยธรรมอียิปต์โบราณ ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมเมโสโปเตเมีย ความเจริญและวิทยาการทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันล้วน มีรากฐานมาจากอารยธรรมสมัยโบราณทั้งสิ้น มีการผสมผสานและเชื่อมโยงระหว่างอารยธรรมเก่าและ ใหม่ แหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลกส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญ ๆ เช่น อารยธรรม เมโสโปเตเมีย อารยธรรมอียิปต์โบราณ อารยธรรมอินเดียโบราณ และอารยธรรมจีนโบราณ ต่อมาจึงพบอารยธรรม ที่เกิดขึ้นบริเวณริมฝั่งทะเล ได้แก่ อารยธรรมกรีกโบราณและมาสิ้นสุดที่อารยธรรมโรมันโบราณ ซึ่งอารยธรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานของเจริญให้แก่โลกในปัจจุบัน

1.2 ประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์

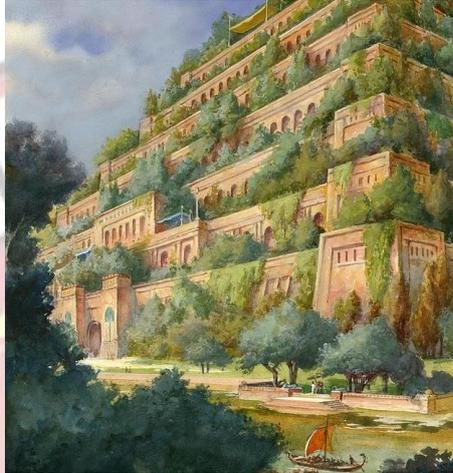
ชุมชนของมนุษย์ในภูมิภาคต่าง ๆ ก้าวเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ ในระยะเวลาไม่เท่ากัน เนื่องด้วยความสามารถของมนุษย์ในการสร้างสรรค์อารยธรรมความเจริญที่แตกต่างกัน ยุคสมัยประวัติศาสตร์สากลจึงแบ่งเป็น 3 ยุคย่อยๆ ดังนี้

1.2.1 ประวัติศาสตร์สมัยโบราณ

เริ่มตั้งแต่แหล่งอารยธรรมเมโสโปเตเมีย อารยธรรมอียิปต์โบราณ และอารยธรรมกรีกโรมัน จนกระทั่งสิ้นสุดลงเมื่อกรุงโรมซึ่งเป็นศูนย์กลางของจักรวรรดิถูกตีแตกโดยพวกอารยชนในปี.ศ. 1019

1. อารยธรรมเมโสโปเตเมีย คำว่า “เมโสโปเตเมีย” เป็นภาษากรีกมาจากคำว่า “Mesos” หมายถึง “ดินแดนระหว่างแม่น้ำ” (Land Between the Rivers) ได้แก่ ที่ราบระหว่างแม่น้ำไทกริส (Tigris) ทางตะวันออก และ

แม่น้ำยูเฟรติส (Euphrates) ทางตะวันตก พื้นที่นี้ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเอเชียในบริเวณที่เชื่อม ต่อระหว่างทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา โดยเฉพาะทางตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งหันออกสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เป็นจุดเชื่อมโยงติดต่อกับอารยธรรมอียิปต์โบราณ พื้นที่ของแหล่งอารยธรรมทั้งหมด คืออาณาบริเวณจากทะเล เมดิเตอร์เรเนียนไปสู่อ่าวเปอร์เซีย ครอบคลุมดินแดนบางส่วนในประเทศอิรักและซีเรีย ในปัจจุบัน ถือเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมเก่าแก่แห่งแรกเมื่อราว 3,500 ปีก่อนคริสตกาล

รูปที่ 1.3 ภาพวาดสวนลอยบาบิโลน

(ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/673499319247622193/>)

ชาวเมโสโปเตเมียเริ่มเรียนรู้การใช้โลหะทองแดง นอกจากนี้ ยังพบหลักฐานความรู้ เกี่ยวกับภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ โดยคนกลุ่มแรกที่สร้างอารยธรรมเมโสโปเตเมียขึ้นคือ ชาวสุเมเรียนซึ่งเป็น ผู้คิดประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก เรียกว่า “อักษรรูปลิ่ม” เพื่อบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ โดยการใช้ไม้ หรือโลหะแหลมจารลงบนแผ่นดินเหนียว พัฒนาจากตราประทับทรงกระบอกที่เป็นอักษรภาพง่าย ๆ เวลาใช้ต้องนำ กระบอกกลิ้งหมุนบนแผ่นดินเหนียว ต่อมาได้พัฒนาเป็นต้นตอของตัวอักษรกรีกและละติน ผลงานสถาปัตยกรรม ที่สำคัญและถือว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกคือ “สวนลอยแห่งเมืองบาบิโลน” (The Hanging Gardens of Babylon) ซึ่งเป็นสวนที่มีถนนกว้าง ปูด้วยแผ่นหินลาดด้วยยางมะตอย และมีการบัญญัติกฎหมายบังคับใช้เรียก ว่า “ประมวลกฎหมายแห่งฮัมมูราบี” (Code of Hammurabi) โดยกษัตริย์ “ฮัมมูราบี” กฎหมายนี้มีลักษณะ การลงโทษแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการควบคุมคนแทน การใช้จารีตประเพณีและความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์และเทพเจ้า

2. อารยธรรมอียิปต์ เป็นอารยธรรมที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและมีผลต่อพัฒนาการทางความ ปรัชญา อียิปต์โบราณตั้งอยู่ระหว่างโลกตะวันตกและตะวันออก ทิศเหนือของอียิปต์จรดทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทิศตะวันตกติดกับทะเลทรายซาฮารา ทะเลทรายลิเบีย และทะเลทรายนูเบียทางทิศตะวันออกถัดไปคือทะเลแดง ทิศใต้จรดประเทศนูเบียหรือซูดานในปัจจุบัน

อียิปต์เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์เนื่องจากมีพื้นที่ตั้งอยู่บนสองฝั่งแม่น้ำไนล์ ซึ่งแม่น้ำไนล์ มีลักษณะที่ต่างไปจากแม่น้ำอื่น ๆ คือทอดตัวไหลจากภูเขาทางตอนใต้ลงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทาง ในการเดินทาง โดยใช้ร่วมกับทิศทางการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ ชาวอียิปต์แบ่งช่วงแม่น้ำไนล์เป็น 2 ช่วง คือ ต้นน้ำทางตอนใต้เรียกว่า “อียิปต์บน” (Upper Egypt) และเรียกปลายแม่น้ำในดินแดนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ทางเหนือว่า “อียิปต์ล่าง” (Lower Egypt)

รูปที่ 1.4 มหาสphinxและพีระมิด

(ที่มา : <https://www.instyletravels.com/สphinxของอียิปต์-29964.page>)

3. อารยธรรมเปอร์เซีย เมื่อประมาณ 1,000 ปีก่อนคริสตกาล คนเผ่าเปอร์เซียซึ่งเป็น กลุ่มชนที่ใช้ภาษาอินโด-ยูโรเปียน มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณทางเหนือของทะเลดำได้ก่อตัวและขยายอำนาจ ครอบครองอารยธรรมโบราณอื่น ๆ และได้ก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางของความเจริญรุ่งเรืองของ โลกยุคโบราณ ภายใต้การปกครองของพระเจ้าไซรัสมหาราช พระองค์ได้ดำเนินนโยบายขยายดินแดน ของเปอร์เซียออกไปอย่างกว้างขวาง และเป็นจุดศูนย์กลางของการเชื่อมโยงดินแดนทั้งเอเชียตะวันออก เอเชียกลาง อินเดีย อียิปต์ และดินแดนแถบเมดิเตอร์เรเนียน จนทำให้เปอร์เซียกลายเป็นจักรวรรดิใหญ่ แห่งแรกหลังการล่มสลายของอาณาจักรยุคโบราณ

ชาวเปอร์เซียมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า อารยธรรมเปอร์เซียจึงได้พัฒนาความคิดความเชื่อ เกี่ยวกับเทพเจ้าขึ้น เป็นระบบศาสนาชื่อ “ศาสนาโซโรอัสเตอร์” (Zoroaster) ที่สอนให้นับถือบูชาเทพเจ้าสูงสุด ชื่อว่า “อนูระ มาสตา” (Ahura Mazda) เป็นเทพแห่งปัญญาและผู้สร้าง ดังคาถาที่ปรากฏในคัมภีร์อเวสตะ ซึ่งเป็นคัมภีร์ของศาสนาโซโรอัสเตอร์

รูปที่ 1.5 พระเจ้าไซรัสมหาราช กษัตริย์แห่งเปอร์เซีย

(ที่มา <https://board.postjung.com/1346202>)

4. อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุและอินเดีย เป็นอารยธรรมของคนในแถบเอเชียใต้และมีอิทธิพลต่อ อารยธรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะอารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกอารยธรรมอินเดียโบราณ หรืออารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ จัดเป็นอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของโลก มีอายุประมาณ 3,000-2,500 ปีก่อน คริสตกาล มีการค้นพบเมืองโมเฮนโจดาโร (Mohenjo-daro) และเมืองฮารัปปา (Harappa) ซึ่งเป็นศูนย์กลาง ของวัฒนธรรมนี้ พบว่ามีความเจริญอย่างยิ่งในด้านการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบระเบียบ มีระบบท่อระบายน้ำ มีสระขนาดใหญ่ ภายใต้อาคาร 3 ชั้น มีศูนย์กลางสำหรับเก็บผลผลิตทางการเกษตร และมีหลักฐานการติดต่อค้าขายกับดินแดนเมโสโปเต

เมื่อยีกด้วย พัฒนาการทางความคิดที่สำคัญของอารยธรรมอินเดีย เริ่มจากการนับถือเทพเจ้าหลายองค์ โดยการสวดสรรเสริญและอ้อนวอนเทพเจ้า ช่วงแรกเป็นการสืบทอดกันด้วยการท่องจำแบบปากเปล่าในกลุ่มของ ผู้ทำพิธีกรรมเท่านั้น ต่อมาได้พัฒนาเป็นคัมภีร์ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ฤคเวท ยชุรเวท และสามเวท รวม เรียกว่า “ไตรเวท” ภายหลังได้แต่งคัมภีร์ชื่ออถรรพเวทเพิ่มขึ้น รวมเป็น 4 ส่วน แต่ยังคงเรียกว่าคัมภีร์พระเวท เหมือนเดิม พัฒนาการความคิดของอินเดียในยุคถัดมา มีความหลากหลายในส่วนที่พัฒนาต่อจากพระเวท คือ มหากาพย์ที่สำคัญ 2 เรื่อง คือ มหาภารตะและรามายณะ แต่ในขณะเดียวกันก็มีการพัฒนากระแสด้านความคิดอื่น ที่แตกต่างไปจากความคิดแบบพระเวท นั่นคือกระแสด้านความคิดจากพระพุทธรศาสนาและจากศาสนาเซน

รูปที่ 1.6 เมืองโมเฮนโจดาโร

(ที่มา : <https://www.blockdit.com/posts/5e76e4a1cbf64b0c98fb9a8e>)

5. อารยธรรมจีน ยุคโบราณเริ่มก่อตัวที่บริเวณลุ่มแม่น้ำฮวงโห เมื่อประมาณ 5,000 ปี ก่อนคริสตกาล โดยเป็นชุมชนเกษตรกรรม บริเวณนี้พบหมู่บ้านเกษตรกรรมแห่งแรกเรียกว่า Ban Po ใกล้เมือง ซีอาน เพราะความอุดมสมบูรณ์จากพื้นดินร่วนซุยที่สะสมจากการพัดพาของลมและกระแสน้ำจนเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเหลือง มีการเลี้ยงสัตว์ การทำเครื่องปั้นดินเผา การเลี้ยงตัวหม่อนเพื่อนำมาทอผ้าไหม ความเจริญของจีนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ปรากฏอย่างเด่นชัดในยุคหินใหม่ ตามมณฑลต่าง ๆ ของจีนตั้งแต่ ทางตอนเหนือจนถึงทางใต้พบแหล่งวัฒนธรรม 2 แห่ง คือ วัฒนธรรมหยางเฉา (Yang-Shao) และลุงชาน (Lung-Shan) วัฒนธรรมหยางเฉาโดดเด่นในเรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผาที่มีการเขียนลายบนผิวภาชนะคือ สีแดงและขาว ส่วนวัฒนธรรมลุงชานทำเครื่องปั้นดินเผาสีดำเรียบไม่มีการระบายสี ทั้งสองวัฒนธรรมนี้ถือว่าเป็นรากฐานของอารยธรรมลุ่มแม่น้ำฮวงโหในเวลาต่อมา

อารยธรรมจีนหลังอารยธรรมยุคโบราณและช่วงก่อนเส้นทางสายไหม เริ่มต้นจากสมัยราชวงศ์โจวตะวันตก โจวตะวันออก และราชวงศ์จิ้น ประมาณ 1,000 ปีก่อนคริสตกาล ช่วงสมัยราชวงศ์โจว กษัตริย์ได้ยกย่องฐานะของตนเองขึ้นเป็น “โอรสสวรรค์” โดยมีความเชื่อว่า “เทียน” เป็นเทพเจ้าสูงสุด ราชวงศ์โจวช่วงต้นเรียกว่า “โจวตะวันตก” ครองอำนาจปกครองจนถึงปี 770 ก่อนคริสตกาล หลังจากนั้นก็มีกลุ่มอำนาจใหม่เกิดขึ้นเรียกว่า “โจวตะวันออก” ปกครองต่อมาจนถึงประมาณ 403 ปีก่อนคริสตกาล ช่วงปลายราชวงศ์โจวเกิดความวุ่นวายทางการเมืองแย่งความเป็นใหญ่ระหว่างรัฐต่าง ๆ จึงเรียกยุคนี้ว่า “ยุคสงครามระหว่างรัฐ” ประมาณ 403-221 ปีก่อนคริสตกาล มีศูนย์กลางการปกครองอยู่บริเวณใกล้เมือง ซีอานในปัจจุบัน จนกระทั่ง 256 ปีก่อนคริสตกาล ซีวีงแห่งแคว้นจิ้นได้ปราบปรามรัฐต่าง ๆ รวบรวมเข้า เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยใช้การปกครองแบบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง และสถาปนาตนเองเป็นจีนซีฮ่องเต้ มีการสร้างกำแพงเมืองจีนขึ้น ซึ่งจัดเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกมาจนถึงปัจจุบัน

รูปที่ 1.7 กำแพงเมืองจีน

(ที่มา : https://www.expedia.co.th/stories/asia/bd09_may18/)

6. อารยธรรมกรีก กรีก เป็นคำที่ชาวโรมันใช้เรียก แต่ชาวกรีกจะเรียก ตนเองว่า “เฮลเลนส์” และเรียก ความเจริญที่ตนสร้างสรรค์ว่า “เฮเลนนิค” (Hellenic) ประเทศต้นกำเนิดของอารยธรรมตะวันออกคือ อินเดียและ จีน ส่วนต้นกำเนิดของอารยธรรมตะวันตกคือ กรีก ชาวตะวันตกทุกชาติไม่ว่าสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย อังกฤษ อิตาลี เยอรมนี เป็นต้น สร้างอารยธรรมที่ล้วนแต่มีรากฐานดั้งเดิมมา จากกรีกทั้งสิ้น

เมืองส่วนใหญ่ของกรีกเป็นเมืองค้าขายมีที่ราบเล็ก ๆ ในหุบเขาที่จะผลิตอาหารได้จำนวน จำกัด กรีกจึงมี แนวโน้มจัดตั้งองค์การทางการเมืองที่ไม่รวมศูนย์ การเป็นเมืองค้าขายเปิดโอกาสให้ได้รับ การถ่ายทอดความคิดจาก พ่อค้าที่แวะเข้ามา และจากการเดินทางออกไปยังอียิปต์ เมโสโปเตเมีย เปอร์เซีย เป็นต้น ทำให้กรีกสามารถตั้ง คำถามวิเคราะห์ความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้มาจาก การที่กรีกปกครองเป็นนครรัฐ (Polis) จึง ทำให้กรีกต่างไปจากอารยธรรมอื่น ๆ ก่อนหน้านั้นหรือในยุค เดียวกัน คือไม่มีระบบความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าที่มี อำนาจสูงสุดหรือสมบูรณ์ตายตัว จากจุดนี้จึงเป็น สาเหตุให้กรีกกลายเป็นนักวิเคราะห์และนักเหตุผลนิยมได้ดีกว่า อารยธรรมอื่นที่ผ่าน ๆ มา และในที่สุดกรีก ก็เป็นหนึ่งในอารยธรรมแรก ๆ ที่สร้างระบบคิดแบบเปิด คือระบบ ปรัชญาที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถกเถียงระหว่างปัญญาชนที่ หลากหลายท้องฟ้า

ชาวกรีกมีเทพเจ้าหลายองค์ ส่วนมากมีความเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ เช่น Zeus ควบคุม พายุ และฝน เทพ Poseidon ควบคุมทะเล เทพ Aphrodite เทพแห่งความรัก เป็นต้น แต่การนับถือ เทพของชาวกรีกมีความ แตกต่างไปจากอารยธรรมอื่น ๆ คือแต่ละบุคคลสามารถบนบานต่อเทพได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านพระนักบวช และ เทพในอารยธรรมกรีกนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตลอดเวลา

รูปที่ 1.9 วิหารพาร์เธนอน (Parthenon)

7. อารยธรรมโรมัน ส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดมาจากกรีกแต่นำมาปรับปรุงให้เหมาะสม กับสภาพของสังคม โรมัน โดยเป็นผู้คิดการปกครองแบบสาธารณรัฐ ทำให้อาณาจักรโรมันมีความเจริญ ก้าวหน้าทางด้านกฎหมายและ การเมืองกว่าชาติอื่น ๆ กฎหมายจะมีลักษณะยืดหยุ่น เริ่มด้วยกฎหมาย 12 โต๊ะ จากนั้นก็มีกฎหมายเพิ่มเติมเรื่อย ๆ

โดยสถาปนาสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่จะได้รับแบบอย่างมาจากกรีก แต่มีการดัดแปลงและประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเองด้วย โดยสถาปัตยกรรมที่เป็นแบบฉบับของโรมัน แท้ ได้แก่ สิ่งก่อสร้างรูปโดมตอนส่วนบนของอาคาร ประตูชัย ท่อระบายน้ำ และที่ประชุมกลางเมืองที่ เรียกว่า “ฟอรัม” สถาปัตยกรรมที่โรมันนำของกรีกมาดัดแปลง เช่น การใช้เสากระเบื้องแต่ละจะมีจำนวน น้อยกว่าอาคารของกรีก ส่วนการก่อสร้างรูปโค้งเหนือประตูและหน้าต่างอาคารนั้นได้ดัดแปลงมาจาก อิทรัสแคน

โรมันเป็นชาติแรกที่ทำการกรีตขึ้นใช้ จึงทำให้สถาปัตยกรรมโรมันส่วนใหญ่เน้นที่ประโยชน์ ใช้สอย มีขนาดใหญ่โตและแข็งแรง มีความสง่างามด้วยการแกะสลักตกแต่งประดับประดาอย่างหรูหรา โอ้อ่า

1.2 ความหมายของสังคมนมนุษย์

คำว่า “มนุษย์” (Man) เป็นภาวะที่ประกอบด้วยรูปกับนาม เรียกกันทั่วไปว่า “คน” เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีลักษณะพิเศษที่เจริญกว่าสัตว์โลกชนิดอื่น ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ มีสมองขนาดใหญ่ มีความฉลาด รู้จักพิจารณาไตร่ตรองด้วยหลักแห่งเหตุผล เรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อให้มีชีวิตรอด ปลอดภัย มีสติสัมปชัญญะ มีจิตสำนึกแยกแยะผิดชอบชั่วดี ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความสำเร็จ ในชีวิตการยอมรับจากผู้อื่น เป็นต้น

มนุษย์ตามรูปศัพท์จึงแปลว่า “ผู้มีจิตใจสูง มีคุณธรรม” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 615) มนุษย์มาจากคำว่า มนะ หรือ มโน ซึ่งแปลว่า ใจ นำไปสนธิกับคำว่า ุษย์ ซึ่งแปลว่า สูง มนะ + ุษย์ หมายถึง มนุษย์

ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ว่า “เป็นมนุษย์ เป็นได้ เพราะใจสูง เหมือนหนึ่งยุง มีดี ที่แววขน ถ้าใจต่ำ เป็นได้ แต่เพียงคน ย่อมเสียที่ ที่ตน ได้เกิดมา”

มนุษย์ หมายถึง สัตว์โลกชนิดหนึ่งที่มีวิวัฒนาการและการพัฒนาได้มากกว่าสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ เพราะมีความฉลาดในการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐกว่า สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

จางง์ อภิวัตน์สิทธิ (2545 : 59) กล่าวว่า “สังคม” (Society) ในภาษาบาลี แยกออกเป็น 2 คำ คือ “สัง” กับ “คม” สัง แปลว่า “ด้วยกัน พร้อมกัน” ส่วนคำว่า “คม” แปลว่า “ไป ดำเนินไป” เมื่อนำมารวมกัน เป็น “สังคม” แปลว่า “ไปด้วยกัน ไปพร้อมกัน”

บรรพต วีระชัย (2520 : 41) กล่าวว่า สังคม ได้แก่ กลุ่มคนที่ใหญ่ที่มักอยู่ร่วมกันอย่างถาวร มักจะมีความสนใจร่วมกัน หรือคล้าย ๆ กัน อยู่ภายในพื้นที่เดียวกัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน

พัทธา สายหู (2526 : 67) สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณที่มีขอบเขตกำหนด ความสัมพันธ์ในกลุ่มเป็นไปด้วยดี และสมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

ยุทธ ศักดิ์เดชยนต์ (2528 : 8) กล่าวว่า สังคมเป็นกลุ่มชนิดหนึ่งที่ย่อมจะมีลักษณะเหมือนกับ กลุ่มต่าง ๆ โดยทั่วไป คือ คนในกลุ่มต้องมีความสัมพันธ์กันโดยตรงหรือทางอ้อมมีระเบียบกฎเกณฑ์ร่วมกันเพื่อให้ เป็นระยะเวลาในขอบเขตที่แน่นอน สมาชิกประกอบด้วยคนทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดย

สุตา ภิรมย์แก้ว (2544 : 67) กล่าวว่า สังคม หมายถึง กลุ่มคนมากกว่าสองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน มีวัฒนธรรมหรือระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง และที่สำคัญที่สุด คือ สามารถเลี้ยงตัวเองได้

พิชัย ผกาทอง (2547 : 10) กล่าวว่า สังคม หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่อง ในบริเวณหรือพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่มีอาณาเขตชัดเจน และมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีระเบียบและแบบแผน ภายใต้วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมที่สอดคล้องกัน ตลอดจนสามารถเลี้ยงตนเองได้ ตามควรแก่อัตภาพ

จากคำนิยามข้างต้นสรุปความหมายของคำว่า “สังคมมนุษย์หรือสังคม” ได้ว่าเป็นการรวมกันของคน หรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก มีอาณาเขตหรือบริเวณที่อยู่อันแน่นอนเป็นระยะเวลาานพอสมควร มีการติดต่อสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในแบบแผนหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต และกฎเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกัน มีการสร้างและยอมรับขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกันซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ผู้เป็นสมาชิกจะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์นานาประการ และตอบสนองความต้องการขั้นมูลฐานในการดำรงชีวิตของสมาชิกร่วมกัน มีการเรียนรู้การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด สามารถเลี้ยงตนเองและสมาชิกได้

1.3 ความสำคัญของสังคมมนุษย์

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ มีระบบการสื่อสารเพื่อแสดงความรู้สึกของตน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดระบบระเบียบการอยู่ร่วมกัน ทำให้มีโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยหลายกลุ่ม ทำหน้าที่แตกต่างกันไป มีทั้งที่ร่วมมือและแข่งขันกัน กลุ่มมนุษย์มีตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึง ประเทศชาติ มีการสร้างค่านิยม จารีตประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายซึ่งเป็นรากฐานของสังคมมนุษย์ สังคมเป็นระบบองค์การและสถาบันที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ โดยรัฐเป็นชุมชนการเมืองที่มีการจัด ระเบียบการครอบครองดินแดนที่แน่นอน มีการปกครอง มีอธิปไตย มีการรับรองเอกราชของรัฐโดยรัฐอื่น สามารถทำความตกลงระหว่างประเทศได้ รัฐบาลสามารถสร้างและบังคับใช้กฎหมาย ระบอบการปกครองที่ใช้ ในปัจจุบัน ได้แก่ ราชาธิปไตย คอมมิวนิสต์ เผด็จการทหาร เทวธิปไตย และเสรีประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบบที่ได้ ได้รับความนิยมสูงสุด กลุ่มมนุษย์ มีระบบความคิด ความเชื่อที่หลากหลายซ้อนทับกันเป็นสังคม ทุกพฤติกรรมที่ไม่ได้มาโดย กำเนิดแต่ต้องเรียนรู้ผ่านจารีตประเพณี เช่น ระบบสัญลักษณ์ ภาษา พิธีกรรม การจัดระเบียบสังคม วัฒนธรรม

มนุษย์ไม่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจะเกิดการขัดแย้งเนื่องจากความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน อาจนำมาซึ่งการทะเลาะวิวาท ค่านิยม และเทคโนโลยี ซึ่งทั้งหมดล้วนมีความสัมพันธ์กับรูปแบบและโครงสร้างทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น ๆ แ่่งชิงเพื่อมีชีวิตรอดและรักษาผลประโยชน์ของตนเองเท่านั้น สังคมจึงเป็นเสมือนเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่มีกลไกในการจัดการอยู่ร่วมกันของสมาชิก ให้สามารถดำเนินไปได้ อย่างเป็นระเบียบและเกิดความเท่าเทียมกัน

รูปที่ 1.13 การประชุม

(ที่มา : https://www.thailandplus.tv/wp-content/uploads/2019/12/DSC_2549-1.jpg)

1.4 องค์ประกอบของสังคมมนุษย์

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมจำเป็นต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับใช้ปฏิบัติต่อกัน จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมมนุษย์ มีดังนี้

1. การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพราะธรรมชาติของมนุษย์ชอบอยู่ร่วมกันเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม
2. อาณาบริเวณหรือดินแดน เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจะต้องมีดินแดนหรืออาณาบริเวณที่แน่นอน
3. การรู้ว่าใครเป็นพวกของตนหรือใครไม่ใช่พวกของตน สมาชิกของสังคมเดียวกันจะทราบว่าใครเป็นพวกเดียวกับตน และใครไม่ใช่พวกเดียวกับตน
4. ความสัมพันธ์และการกระทำต่อกัน การที่บุคคลมาอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์และการกระทำต่อกัน มีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน
5. การแบ่งหน้าที่และร่วมมือกัน สังคมจะต้องมีการแบ่งหน้าที่ทำงานให้แก่สมาชิกตามความชำนาญ เฉพาะด้าน และจะต้องมีการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นสังคมที่
6. ระบบ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน คล้ายคลึงกันเพราะสมาชิกได้รับการอบรมสมบรูณ์ สั่งสอนมาอย่างเดียวกัน

1.6 ประเภทสังคมมนุษย์

นักวิชาการได้ศึกษาและแบ่งประเภทของสังคมไว้หลายประเภท โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน มาใช้ในการจำแนกประเภทสังคม ดังนี้

1.6.1 การแบ่งตามลักษณะขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ

การแบ่งตามลักษณะขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. สังคมที่มีระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม เป็นสังคมดั้งเดิมที่มนุษย์ผูกพันอยู่กับจารีตประเพณี เป็นอย่างมาก ผลผลิตจึงมีน้อย ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่สำคัญที่สุด
2. สังคมเตรียมการพัฒนา เป็นระยะที่สังคมได้มีการติดต่อค้าขายกับสังคมภายนอก สถาบันทาง สังคมมีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างชัดเจน มีการเพิ่มคุณภาพการผลิตโดยนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้มากขึ้น
3. สังคมเข้าสู่กระบวนการพัฒนา เป็นระยะที่สังคมมีการตื่นตัวด้านการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การศึกษา โดยเฉพาะอุตสาหกรรมได้รับความนิยมนมาก การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
4. สังคมทะยานเข้าสู่ภาวะของความอุดมสมบูรณ์ เป็นผลจากสังคมที่ขยายตัวขึ้น ทำให้ความ เป็นอยู่ของสมาชิกมีความสะดวกสบายมากขึ้น มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
5. สังคมอุดมสมบูรณ์ เป็นสังคมที่สมาชิกมีมาตรฐานการครองชีพสูงมาก มีเครื่องมือเครื่องใช้ ที่มีคุณภาพสูงไว้อำนวยความสะดวก วิถีชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประชาชนจะมีความรู้สึกมั่นคง

1.6.2 การแบ่งตามเครื่องมือเครื่องใช้

การแบ่งตามเครื่องมือเครื่องใช้เป็นการแบ่งสังคมตามประเภทของโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ค้นพบแบ่ง เป็น 3 ประเภท คือ

1. สังคมยุคหิน เป็นสังคมที่เครื่องใช้ของมนุษย์ทำด้วยหิน มีความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ พึ่งพา ธรรมชาติเป็นหลัก โครงสร้างและความสัมพันธ์ของคนไม่ซับซ้อน เนื่องจากสมาชิกในสังคมมีไม่มาก

2. สังคมยุคสำริด เป็นสังคมที่มนุษย์รู้จักประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ด้วยโลหะสำริด เริ่มปรับตัว ที่จะเอาชนะธรรมชาติ กิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเริ่มเป็นระบบ และเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้น ตามจำนวนของสมาชิกที่เพิ่มขึ้น

3. สังคมยุคเหล็ก เป็นสังคมที่มนุษย์รู้จักนำเหล็กมาใช้ประโยชน์ทำให้เครื่องมือเครื่องใช้มีคุณภาพ มากขึ้น มีการพัฒนาประสิทธิภาพของการผลิตทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทั้งทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โครงสร้างของสังคมและความสัมพันธ์ของคนในสังคม เปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบที่สลับซับซ้อนมาจนถึงปัจจุบัน

1.6.3 การแบ่งตามขนาดของสังคม

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สังคมระดับต่ำกว่าชาติ เป็นสังคมขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไป เช่น สังคมชนบท สังคมเมือง สังคมของพวกชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ที่มีลักษณะวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง

2. สังคมชาติ เป็นสังคมที่เกิดจากการรวมตัวของสังคมเล็ก ๆ หลายสังคม ด้วยกระบวนการทางการเมืองการปกครอง มีอาณาเขตที่แน่นอน มีบรรทัดฐาน มีการควบคุมทางสังคมในแบบของตน สังคมชาติก็คือประเทศต่าง ๆ นั่นเอง

3. สังคมโลก เป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่ที่สุด หมายถึง สังคมมนุษยชาติทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในส่วนใดของโลกต่างล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ทางตรงก็ทางอ้อม จึงถือว่าโลกเป็นสังคมของมนุษย์ทั้งหมด

1.6.4 การแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม

เป็นการจัดประเภทของสังคมที่ นักสังคมวิทยานิยมใช้กันมาก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สังคมชนบท เป็นสังคมที่อยู่ในเขตชนบท มีความหนาแน่นของประชากรน้อย สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สังคมชนบทดั้งเดิม และสังคมชนบททั่วไป

2. สังคมเมือง เป็นสังคมที่มีความหนาแน่นของจำนวนประชากรและอาคารบ้านเรือน มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่า

3. สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อาชีพมีหลากหลายและส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การค้าขายและการบริการ สมาชิกมีความเป็นอิสระหรือปัจเจกบุคคลสูง ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบตัวใครตัวมัน คือ เป็นทางการมากกว่าส่วนตัว สมาชิกมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ และขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่อยู่ร่วมกันได้เพราะผลประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับ เป็นต้น ปกติสังคมเมืองจะอยู่ภายใต้ การปกครองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น เทศบาล มหานคร เป็นต้น ปัจจุบันสังคมชนบทและสังคมเมือง มีความคล้ายคลึงกันมากขึ้น เพราะวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองได้แพร่กระจายไปทั่วชนบท ชาวชนบทมีรูปแบบของ การดำรงชีวิตใกล้เคียงกับชาวเมืองยิ่งขึ้น ดังนั้น แนวโน้มของสังคมชนบทในอนาคตก็คือ การเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองนั่นเอง

1.8 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสังคมทั้งระบบ นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย เช่น “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และมีความต่อเนื่องเพราะเทคโนโลยีที่มนุษย์ใช้สติปัญญาสร้างสรรค์ หรือใช้ความรู้จัดการกับสิ่งต่าง ๆ จากโครงสร้างทาง สังคม เศรษฐกิจ หรือนวัตกรรมที่ผลิตขึ้นภายใต้ความเชื่อที่มีการแพร่กระจาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง สังคมที่เชื่อมต่อกันอย่างกว้างขวาง โดยเทคโนโลยีทันสมัย (Jonathan H. Turner, 1994 : 208)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ยังเป็นกลไกสำคัญที่เกิดขึ้นจากการกระทำทางสังคมหรือการปะทะทางสังคม เรียกว่า “การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม” โดยมีการสร้างกรอบแนวคิดที่เป็นระเบียบวิธีปฏิบัติต่อกันและกัน และ กีดำเนินไปเรื่อย ๆ และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามที่สังคม

วิลเลียม คอร์นบลัม (William Kornblum, 1988 : 567) อธิบายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงเวลาการเปลี่ยนแปลงของนิเวศวิทยา ประชากร ชุมชน ในรูปแบบของบทบาทการกระทำทางสังคมโครงสร้างทางสังคม หน้าที่ สถาบัน และวัฒนธรรมทางสังคม

ผจญจิตต์ อธิคมน์นทะ (2538 : 12) กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงขอบเขตสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลได้เคยกำหนดไว้อยู่ก่อน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ระบบนิเวศวิทยา ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ล้วนส่ง

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมในทุกด้าน ผลกระทบต่อมาตรฐานการอยู่ร่วมกันของโครงสร้างสังคมทั้งภายในและภายนอก ทุกระดับชั้นของสังคม ทั้งระดับบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้เกิดการกระทำทางสังคม การจัดระเบียบและประโยชน์ ร่วมกัน เช่น ประเทศไทยรับการถ่ายทอดแนวคิดการพัฒนาตามแนวทฤษฎีระบบทุนนิยมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 จนถึงปัจจุบัน ทำให้สังคมไทยเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดด เพราะคนไทยยังไม่มีความรู้ความเข้าใจกับแนวทางดังกล่าว มากเพียงพอ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพไม่สัมพันธ์กับหลักการแนวคิดนั้น ส่งผลให้สังคมไทยเกิด ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเกิดช่องว่างระหว่างความยากจนกับความร่ำรวยมากขึ้นไป วิธีชีวิตเกษตรกรรม เปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีกึ่งอุตสาหกรรมก้าวกระโดด การบริโภคตามกระแสนิยมมากกว่าการอนุรักษ์นิยม เป็นต้น

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

1. การสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ มนุษย์มีความเฉลียวฉลาด มีความคิดริเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและเหมาะสมต่อการดำรงชีวิต จึงทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้ากว่าเดิม

2. การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิอากาศ การพังทลายและการเคลื่อนตัวของเปลือกโลก น้ำท่วม ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ความแห้งแล้ง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้มนุษย์ต้องคิดประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอด

3. ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การที่มนุษย์มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยทำให้การดำเนินชีวิตมีความสะดวกสบายรวดเร็วทันเวลา ตอบสนองความต้องการได้ ส่งผลให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เช่น การใช้รถยนต์ส่วนตัวสะดวกกว่าการใช้รถประจำทาง

4. การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากต่างชาติ สืบเนื่องจากความก้าวหน้าด้านโทรคมนาคมและ การสื่อสาร มีการเดินทางติดต่อกันได้สะดวกรวดเร็ว ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันอย่างกว้างขวาง เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหารการกิน เป็นต้น

5. การเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของมนุษย์ โดยมนุษย์รู้จักใช้สติปัญญาในการคิดค้นสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การใช้ชีวิตมีความสุขสบายมากขึ้น เช่น การใช้โทรศัพท์ติดตามตัวแทนการใช้โทรศัพท์สาธารณะ

6. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ เป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้การผลิตสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้นและกระจายไปสู่ผู้บริโภคทำได้สะดวกรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างมาก สภาพสังคมจึงเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ

1.11. ภาวะวิกฤติในสังคมไทย

ในปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในภาวะวิกฤติเพราะความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ทำให้เกิดการพัฒนา ที่ไม่ยั่งยืน ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่มากขึ้นทำให้คนตกเป็นทาสวัตถุนิยม มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันมีน้อยลง ค่านิยมของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาจากการพัฒนาประเทศไทยในระยะ 30 ปีที่ผ่านมา แม้เศรษฐกิจจะเจริญก้าวหน้าประชาชนมีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้น แต่ปัญหาสังคมก็มีมากขึ้นและรุนแรง ยิ่งขึ้น เช่น ปัญหามลภาวะเป็นพิษปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเยาวชน ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรมจริยธรรมและค่านิยม ในยุคของโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นโลกไร้พรมแดน ทำให้สังคม มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปมาก เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเน้นความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุแต่ด้านจิตใจกลับตรงกันข้าม ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่ผ่านมาที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้อย แต่การปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาเคร่งครัดกว่า

ปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป อดีตสังคมเคยยกย่องคนดีมีคุณธรรม คนที่ประพฤติผิดศีลธรรมทุจริตฉ้อโกงจะถูกประณามและไม่มีใครอยากคบหา แต่ในปัจจุบันนี้สังคมกลับยกย่องคนมีเงินคนที่มีหน้าที่การงานดี ตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียงหน้าตาทางสังคม ถึงแม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรมหรือได้เงินมาโดยทุจริตก็ตาม ดังนั้น ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการทำร้ายกันมากขึ้น มีการเบียดเบียนกันมากขึ้น มีการทำผิดและทำชั่วมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องช่วยกันปลูกฝังหลักธรรมทางศาสนาให้มีความเข้มแข็งและแผ่ขยายในวงกว้าง นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ใช้อย่างมีสติรู้เท่าทัน ร่วมกันปลูกฝังให้คนไทยมีจิตใจที่เข้มแข็ง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาก็จะสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

รูปที่ 1.16 ปัญหาในสังคมไทย

	ใบงาน	หน่วยที่ 1
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 1 -2
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ สังคม การจัดระเบียบทางสังคม และสถาบันสังคม	ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน ประวัติศาสตร์สังคมและภาวการณ์เปลี่ยนแปลง		

ใบงานที่ 1

ประวัติศาสตร์สังคมและภาวการณ์เปลี่ยนแปลง

1. ให้นักศึกษา หาข้อมูลเกี่ยวกับข่าวที่ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤต 1 เรื่อง และวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดขึ้นของเรื่องดังกล่าว และแนวทางการสาเหตุของการเกิดปัญหาดังกล่าว

.....

.....

.....

การแก้ปัญหาในระดับตนเอง

.....

.....

.....

การแก้ปัญหาในระดับครอบครัว

.....

.....

.....

การแก้ปัญหาในระดับสังคม

.....

.....

.....

2. จงอธิบายความหมายของคำว่า วิวัฒนาการ

.....

.....

.....

3. จงสืบหาวิวัฒนาการของเมโสโปรเตอร์เมียว่า ถือกำเนิดบริเวณใด และมีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์บ้าง

.....

.....

.....

4. จงสืบหาวิวัฒนาการของอียิปต์ว่า ถือกำเนิดบริเวณใด และมีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์บ้าง

.....

.....

.....

.....

5. จงสืบหาวิวัฒนาการของกรีกว่า ถือกำเนิดบริเวณใด และมีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์บ้าง

.....

.....

.....

.....

6. จงอธิบายความหมายของประโยคที่ว่า “เป็นมนุษย์ เป็นได้เพราะใจสูง เหมือนหนึ่งขลุ่ย มีดีที่แววขน ถ้าใจต่ำ เป็นได้แต่เพียงคน ย่อมเสียที่ที่ตน ได้เกิดมา”

.....

.....

.....

.....

7. เพราะเหตุใดมนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์อันประเสริฐกว่าสัตว์อื่นใดในโลก

.....

.....

.....

.....

8. จงแสดงความคิดเห็นว่า องค์ประกอบใดที่ทำให้มนุษย์สามารถอยู่รวมกันเป็นสังคมได้

.....

.....

.....

.....

9. สิ่งใดที่ทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น และในปัจจุบันมีรูปแบบใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

10. ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวหน้าที่ของมนุษย์ว่าข้อใดเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

.....

.....

.....

.....

	แผนการจัดการเรียนรู้	หน่วยที่ 2
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 3 - 4
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย		

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

2. อ้างอิงมาตรฐาน/เชื่อมโยงกลุ่มอาชีพ

2.1 มาตรฐานอาชีพ.....สมรรถนะย่อย.....

- 1) เกณฑ์การปฏิบัติงาน....
- 2) วิธีประเมิน.....
- 3) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- 4) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

2.2 บูรณาการกลุ่มอาชีพ.....

3. สมรรถนะประจำหน่วย

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับความสำคัญศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยที่มีต่อสังคมไทย
2. อารมณ์รักศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยอย่างเหมาะสมตามหลักการ

4. การบูรณาการชุดทักษะที่จำเป็น (Essential Skills Set)

4.1 ทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) ได้แก่

- 4.1.1. ความฉลาดรู้ทางสังคม-วัฒนธรรม (Learning Literacy)
- 4.1.2. ความฉลาดด้านจริยธรรม (Ethical Literacy)

4.2 ชุดทักษะขั้นสูง (Advanced Skills Set)

- 4.2.1. การเปิดรับต่อการเปลี่ยนแปลง การควบคุมอารมณ์ และการฟื้นฟูในภาวะวิกฤต

(Resilience/Stress-Tolerance)

5. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 5.1 อธิบายความหมายของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาได้
- 5.2 อธิบายศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยได้
- 5.3 อธิบายแนวทางการอารักขาศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยได้
- 5.4 รู้และเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสามารถยกตัวอย่างได้
- 5.5 ประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยที่มีต่อสังคมไทยอย่างเหมาะสมกับ

สภาพสังคมไทยในยุคดิจิทัล

6. สารการเรียนรู้

1. ความหมายของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา
2. ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนบอกจุดประสงค์ สารการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศิลปะ

วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

2. ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ สารการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

ขั้นการสอน (140 นาที)

3. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียน เรื่อง ความหมายของศิลปะตามความเข้าใจของผู้เรียน ตามความเข้าใจ

4. ผู้เรียนตอบความหมายของศิลปะตามความเข้าใจของผู้เรียนเองว่ามีความหมายว่าอย่างไรแนวคำตอบสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากการรับรู้ความงามของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หรือเติมแต่งเพิ่มเติมจากความเป็นจริงตามจินตนาการของผู้สร้างด้วยความพากเพียร โดยอาศัยวัสดุต่าง ๆ เป็นสื่อในการแสดงออกเพื่อสนองความต้องการทางด้านอารมณ์และจิตใจ

5. ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่องศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

6. ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่องศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

ขั้นสรุป (20 นาที)

7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

8. ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ร่วมกันกับผู้สอนผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยที่ 2 เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนบอกแนวทางวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

2. ผู้เรียนทราบแนวทางวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

ขั้นการสอน (140 นาที)

3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย ผู้สอนทบทวนความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย โดยการให้ผู้เรียนดูรูปภาพที่ผู้สอนกำหนดให้ และให้ผู้เรียนช่วยกันตอบว่ารูปภาพดังกล่าว เป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด

4. ผู้เรียนทราบถึงศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย

5. ผู้เรียนช่วยกันตอบคำถามจากรูปภาพที่ผู้สอนกำหนดให้

6. ผู้สอนสนทนาถึงแนวทางการดำรงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

7. ให้ผู้เรียนช่วยบอกแนวทางการดำรงรักษาที่สำคัญว่ามีอะไรบ้าง

8. ผู้เรียนช่วยบอกแนวทางการดำรงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยที่สำคัญว่ามีอะไรบ้าง

9. ผู้สอนให้ผู้เรียนตอบคำถามท้ายหน่วย
10. ผู้เรียนตอบคำถามท้ายหน่วย และร่วมกันเฉลยใบงาน ร่วมกับผู้สอน
11. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ มาออกแบบโปรเตอร์ โดยให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 2.1
12. หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ผู้เรียนทำใบงานที่ 2.1

ขั้นสรุป (20 นาที)

13. ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยที่ 2 เรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

8. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era)
2. ใบงาน
3. แบบทดสอบประจำหน่วย
4. PowerPoint
5. Youtube

9. หลักฐานการเรียนรู้

9.1 หลักฐานความรู้

1. แบบลงคะแนนใบงาน
2. แบบลงคะแนนแบบทดสอบ

9.2 หลักฐานการปฏิบัติงาน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบ

10. การวัดและประเมินผล

10.1 เกณฑ์การประเมิน/ปฏิบัติงาน

1. ทำใบงานได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
2. แบบทดสอบประจำหน่วย ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60
3. บันทึกพฤติกรรมจากความตั้งใจ และความถูกต้องในการปฏิบัติงาน

10.2 วิธีการประเมิน

1. ตรวจสอบใบงานที่มอบหมาย
2. ตรวจสอบแบบทดสอบประจำหน่วย
3. สังเกตพฤติกรรม

10.3 เครื่องมือประเมิน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบประจำหน่วย
3. แบบสังเกตพฤติกรรม

11. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

11.1 ผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

11.2 ปัญหา อุปสรรคที่พบ

11.3 การแก้ไขปัญหา

1) ผลการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน

2) แนวทางแก้ปัญหาในครั้งต่อไป

	ใบความรู้	หน่วยที่ 2
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 3 - 4
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย		

เนื้อหาสาระ (Content)

ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม โดยเฉพาะศิลปะและวัฒนธรรมไทยมีเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น สวยงาม และสะท้อนภาพความเป็นชาติไทย ศิลปวัฒนธรรมของไทยมีมากมาย ได้แก่ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ดนตรีไทย รวมทั้งประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

3.1 ความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรมไทย

ศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นตามวิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ เข้าชั่ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ เดิมมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความเข้าใจและปฏิบัติต่อกันได้โดยไม่มี ความขัดแย้ง ต่อมาเมื่อคนมีจำนวนมากขึ้น สังคมใหญ่ขึ้น การกระทำบางสิ่งบางอย่างอาจทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกัน จนทำให้เกิดความขัดแย้ง ดังนั้น เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่จึงจำเป็นต้องมีระบบและระเบียบมากขึ้น มีการตกลงร่วมกันว่าจะใช้สิ่งใดเป็นเครื่องมือ ควบคุมสังคม ซึ่งเครื่องมืออย่างหนึ่งนั้น

วัฒนธรรม คือ แบบอย่างหรือวิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในชุมชน มีความสัมพันธ์กับสังคมและสภาพแวดล้อม เป็นรูปแบบกิจกรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคม หรือกล่าวว่าเป็นวิธีการดำเนินชีวิตที่มนุษย์ในสังคมสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกันและร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน วัฒนธรรมสามารถแสดงออกผ่าน ดนตรี นาฏศิลป์ วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ประเพณี การละเล่น รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม และแนว การปฏิบัติที่ทำให้วัตถุและกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา ตามสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

ศิลปะ คือ ความงาม คุณค่าของความงาม หรือผลงานของมนุษย์ที่มีจุดมุ่งหมายการสร้างสรรค์และแสดงออกถึงความงาม เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ ให้มนุษย์มีอารมณ์เพลิดเพลินและมีความสุขแห่งชีวิตอย่างแท้จริง ซึ่งศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นภาพสะท้อนของวัฒนธรรม ศิลปะอาจเป็นวัตถุหรือเป็นปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เหลือตกทอดมา หลังจากที่วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ศิลปะจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างหนึ่งของสังคม ในอันที่จะสืบค้นหรือแสวงหาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและวิถีการดำเนินชีวิต ของคนในสังคมในแต่ละช่วงเวลา

3.3 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรมโดยทั่วไป มี 4 ประการ คือ

3.3.1 องค์คติ

องค์คติ (Concept) หมายถึง ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ และอุดมการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติ การยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่ ซึ่งแล้วแต่ว่ากลุ่มใดจะใช้อะไรเป็นมาตรฐาน (Normal) ในการตัดสินใจหรือเป็นเครื่องวัด เช่น ความเชื่อในเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

3.3.2 องค์พิธีการ

องค์พิธีการ (Usage) หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และแสดงออกมาในรูปพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีศพ มักจะได้รับอิทธิพลจากศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ตลอดจนพิธีการแต่งกาย และการรับประทานอาหาร เช่น การแต่งกายเครื่องแบบของทางราชการ หรือการแต่งกายเครื่องแบบเต็มยศในงานรัฐพิธีต่าง ๆ เป็นต้น

3.3.3 องค์การ

องค์การ (Association or Organization) หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่าง เป็นทางการ มีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ มีวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานไว้เป็นที่แน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ ที่สุดในสังคมและมีความซับซ้อน (Complex Society) เช่น องค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นองค์การที่ใหญ่ที่สุด สมาคมอาเซียน สหพันธ์กรรมกร หน่วยราชการ โรงเรียน วัด จนถึงครอบครัว ซึ่งเป็นองค์การที่มีขนาดเล็กที่สุด และใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุด

3.3.4 องค์วัตถุ

องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects) เป็นวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ มีรูปร่างที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น บ้าน โรงเรียน ถนน เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้อาวุธ ตลอดจนผลผลิตทางด้านศิลปกรรมของ มนุษย์ เป็นต้น

3.4 ลักษณะของวัฒนธรรมไทย

3.4.1 ลักษณะของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดและไม่ใช้สิ่งที่อาจถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ย่อมแตกต่างกันไปจากรังของผึ้ง เพราะผึ้งสร้างรังขึ้น โดยสัญชาตญาณที่เป็นไปเองตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องมีการเรียนรู้หรือสั่งสอน แต่การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ เกิดจากการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคม

2. วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและการเรียนรู้จากสมาชิก รุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกอีกรุ่นต่อไป การถ่ายทอดนั้นต้องใช้เวลาและมีภาษาเป็นสื่อกลางช่วยให้มนุษย์ได้แสดง ความรู้สึกและสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ช่วยให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมสืบต่อมาเป็นมรดกทางสังคม

3. วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต บุคคลที่เกิดในสังคมใดก็ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้นซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม และไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้ว่าของใครดีกว่ากัน เพราะแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม เช่น วัฒนธรรมไทยก็มีแบบแผนการดำเนินชีวิตในลักษณะหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย อาหารการกิน ความเป็นอยู่ ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น ดังนั้น วิถีชีวิตของคนไทย คนญี่ปุ่น หรือชาติอื่น ๆ จะมีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ จากการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

5. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นการแสดงถึงรูปแบบของความคิดในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นผลมาจากการช่วยกันกำหนดรูปแบบของความคิดในการแสดงพฤติกรรมของสมาชิก โดยที่สมาชิกรับรู้ร่วมกัน และประพฤติตามแนวคิดนั้น

6. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ วัฒนธรรมเป็นของส่วนรวม ซึ่งเกิดจากการ ที่มนุษย์อยู่ร่วมกัน และสร้างรูปแบบในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกัน วัฒนธรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่สมาชิกในสังคม คนใดคนหนึ่งยอมรับและปฏิบัติเท่านั้น

3.4.2 ลักษณะของวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยได้รับการพัฒนามาโดยลำดับ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และความสามารถของคนไทย จึงก่อให้เกิดการสร้างสรรค์หล่อหลอมรวมกันเป็น วัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะเด่นเฉพาะของสังคมไทยหลายอย่าง ดังนี้

1. การมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ สังคมไทยยอมรับนับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ก่อนสุโขทัย โดยมีคนไทยร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาที่สำคัญคือ สอนให้ละเว้นความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ วิถีชีวิตของคนไทยจะมีพระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เสมอ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

2. การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สังคมไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสืบทอดกันมา แต่โบราณจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้จากการถวายความจงรักภักดีในวาระต่าง ๆ แสดงถึงความยึดมั่นในองค์พระมหากษัตริย์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างให้สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก

3. อักษรไทยและภาษาไทย สังคมไทยมีอักษรใช้มานานตั้งแต่สมัยสุโขทัยโดยได้รับอิทธิพล จากขอม และได้รับการพัฒนาโดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจเพราะภาษา ถือเป็นอารยธรรมขั้นสูง

4. ประเพณีไทย เป็นสิ่งแสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งส่วนมากเกี่ยวข้อง กับพระพุทธศาสนา อาจมีคตินิยมลัทธิความเชื่อทางศาสนาอื่นผสมอยู่ด้วย สืบเนื่องมาแต่โบราณ ประเพณีที่น่า มาปฏิบัติกัน เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน

5. ศิลปกรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการเพียรพยายามของมนุษย์ในการปรุงแต่งชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทำสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้สวยงาม รวมทั้งเป็นอาหารใจด้วย วัฒนธรรมในด้านศิลปกรรม ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม นาฏกรรม

6. วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ได้แก่

(1) เครื่องนุ่งห่ม ที่เห็นได้อย่างชัดเจนในการแต่งกายของคนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตาม ยุคสมัย จากสมัยสุโขทัยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นไปตามสมัยนิยม

(2) ที่อยู่อาศัย การปลูกบ้านเรือนของไทยคำนึงถึงสภาพดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ และวัสดุ ที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน เช่น ภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง จึงนิยมปลูกบ้านมีลักษณะใต้ถุนสูงโล่ง ๆ เพื่อรับ ลมเย็นได้ตลอดเวลา ป้องกันแดดฝนได้ดี ปัจจุบันมีผู้นิยมปลูกเรือนไทยน้อยลงเพราะไม่มีราคาสูง จึงนิยมปลูกบ้าน แบบตะวันตกมากกว่า

(3) อาหาร สมัยก่อนอาหารไทยจะเป็นประเภทแกงหรือน้ำพริกต่าง ๆ เช่น น้ำพริกกะปิ น้ำพริก ปลา ร้า ปลา ส้ม แกงเลียง ต้มยำ แต่ในปัจจุบันคนไทยเปิดรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ เข้ามามากขึ้น มีการนำอาหารต่างชาติ ทั้งญี่ปุ่น เกาหลี เข้ามาขายและนำมาปรุงรับประทานมากขึ้น

(4) ยารักษาโรค มีคนไทยที่นิยมดูแลสุขภาพและรักษาโรคแบบโบราณ เช่น การนวดแผนไทย การใช้พืชสมุนไพรไทยแผนโบราณ ทั้งที่ปัจจุบันมีโรงพยาบาลจำนวนมากที่ให้บริการรักษาโรค

7. จรรยาบรรณและจิตใจของคนไทย คนไทยมีลักษณะสุภาพอ่อนน้อม ปรับตัวเข้ากับสังคม ได้ดี มีการแสดงความเคารพแตกต่างไปจากสังคมอื่น ๆ เช่น การยืม การทักทาย การไหว้ การถวายความเคารพพระมหากษัตริย์ และในด้านจิตใจ คนไทยได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ทำให้คนไทยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความโอบอ้อมอารีต่อบุคคลทั่วไป การเคารพผู้อาวุโส

3.5 ประเภทของวัฒนธรรมไทย

ประเภทของวัฒนธรรมมีการแบ่งไว้ ดังนี้

3.5.1 การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมตามลักษณะ

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ

วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) หมายถึง สิ่งของหรือวัตถุอันเกิดจากความคิดและ การประดิษฐ์ขึ้นมาของมนุษย์ เช่น อาหาร ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ

วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Culture) หมายถึง วัฒนธรรมด้านนามธรรมที่ไม่ สามารถสัมผัสได้ เป็นวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ เช่น ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมาและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มของตนว่าดีงาม ดำรงความเป็นชาติและมีความเจริญรุ่งเรือง จะต้องมีการ วัฒนธรรมทางจิตใจเป็นสำคัญ

3.5.2 การแบ่งประเภทวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485

สำหรับพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. คติธรรม (Moral Culture) คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต หลักคุณธรรม ต่าง ๆ ที่นำมาปฏิบัติในสังคม ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งได้เรียนรู้จากศาสนา
2. เนติธรรม (Legal Culture) คือ วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ ยอมรับนับถือกันว่ามี ความสำคัญ เช่นเดียวกับกฎหมาย
3. สหธรรม (Social Culture) คือ วัฒนธรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติทางสังคม การติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กัน เช่น มารยาทในงานสังคมต่าง ๆ การเคารพผู้อาวุโส เป็นต้น
4. วัตถุธรรม (Material Culture) คือ วัฒนธรรมทางวัตถุที่สามารถจับต้องได้สัมผัสได้ เช่น บ้านเรือน อาหาร เครื่องแต่งกาย เครื่องมือ เครื่องใช้ และเครื่องอำนวยความสะดวก เป็นต้น

รูปที่ 3.1 วิธีชีวิตตลาดน้ำของไทย

(ที่มา : <https://powermag.kingpower.com/th/power-mag-th/power-lifestyle2-th/lifestyle-floating-market-jun-2022-th/>)

3.5.3 การแบ่งประเภทวัฒนธรรมตามเนื้อหาของวัฒนธรรม

ปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นและได้แบ่ง เนื้อหา ของวัฒนธรรมไทยออกเป็น 5 สาขา คือ

1. สาขาศิลปกรรม (The Arts) ได้แก่ ภาษา วรรณกรรม การละคร นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และศิลปะการแสดงอื่น ๆ

2. สาขามนุษยศาสตร์ (Humanities) ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย การปกครอง ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ปรัชญา ศาสนา เป็นต้น

3. สาขาการช่างฝีมือ (Practical Craft) ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องถม เครื่องเงิน เครื่องทอง

4. สาขากีฬานันทนาการ (Sports and Receration) ได้แก่ มวยไทย กระบี่ กระบอง ตะกร้อ การละเล่นพื้นเมือง เป็นต้น

5. สาขาหัตถกรรมศิลป์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหารการกินอยู่ มารยาทในสังคม การแต่งกาย การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การอยู่รวมกันเป็นครอบครัว เป็นต้น

3.6 ความสำคัญของวัฒนธรรมไทย

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน และได้มีการถือปฏิบัติร่วมกันจนกลายเป็นวิถีชีวิต ซึ่งวัฒนธรรมของแต่ละสังคมก็ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยวัฒนธรรมไทยนั้นมีความสำคัญกับคนไทย ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นเครื่องสร้างระเบียบแก่สังคม วัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมไทย ให้มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน รวมถึงผลการแสดงพฤติกรรม ตลอดจนจนถึงการสร้างแบบแผนของสังคมทำให้ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของสมาชิกอยู่ในรูปแบบเดียวกัน

2. วัฒนธรรมทำให้เกิดความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันย่อมจะ มีความผูกพันและเกิดความเป็นปึกแผ่น ความจงรักภักดี และอุทิศตนให้กับสังคมทำให้สังคมอยู่รอด

3. วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัวของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากวัฒนธรรมในสังคมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบ เช่น วัฒนธรรมไทยกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นแบบสามีภรรยาเดียว ในสังคมอื่นผู้ชายอาจมีภรรยาได้หลายคน หรือผู้หญิงอาจมีสามีได้หลายคน เป็นต้น

4. วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตภายใต้สิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น มนุษย์ต้องแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้รับ การประดิษฐ์คิดค้นวิธีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตและสนองความต้องการของมนุษย์ให้มากที่สุด

5. วัฒนธรรมช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า สังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดั่งามเหมาะสม เช่น ความมีระเบียบวินัย ขยัน ประหยัด อุตุน การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เป็นต้น สังคมนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

6. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยแตกต่างจากสังคมอื่น เช่น วัฒนธรรมทางสังคมด้านการทักทาย คนไทยทักทายกันด้วยการไหว้ สังคมญี่ปุ่นใช้การคำนับ สังคมตะวันตก ใช้การสัมผัสมือ เป็นต้น

3.7 เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย

เอกลักษณ์เป็นลักษณะเด่นของสังคมที่มองเห็นได้ชัด ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมอื่น เพราะเกิดจาก การสั่งสมของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีมาเป็นเวลาช้านาน เอกลักษณ์ไทยจึงเป็นเอกลักษณ์แห่ง ความภาคภูมิใจของชนชาวไทยทุกคน ในการมีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษา ศิลปกรรม อาหาร การแต่งกาย

เป็นของตนเอง คนไทยทุกคนจึงต้องช่วยกันอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาเอกลักษณ์ไทยให้อยู่คู่กับ สังคมไทย ตลอดไป

เอกลักษณ์ไทยจึงหมายถึง ลักษณะของความเป็นไทยที่โดดเด่นแตกต่างจากลักษณะสังคมของ ชนชาติอื่น ซึ่งอาจมองได้จากรูปลักษณะ การประพฤติปฏิบัติ กิริยาท่าทาง การแต่งกาย วัฒนธรรมจารีตประเพณี เป็นต้น สังเกตได้ว่าลักษณะเด่นของความเป็นไทยนั้นไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ก็สามารถแยกออกจากชนชาติอื่นได้ นอกจาก ภาษาพูดแล้ว การยิ้มแย้มแจ่มใสก็เป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสังคมไทย จนชาวตะวันตกขนานนามว่า “สยามเมืองยิ้ม”

3.7.1 เอกลักษณ์เด่นของวัฒนธรรมไทย พอสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานมาจากเกษตรกรรมเป็น “วัฒนธรรมเกษตร” เช่น มีการช่วยเหลือ กัน เรียกว่า การลงแขกเกี่ยวข้าว การแห่นางแมวเพื่อขอฝน การทำขวัญข้าว การไหว้บูชาพระแม่โพสพ

2. เป็นสังคมที่มีความสนุกสนาน การทำงานจะเป็นไปพร้อมกับความรื่นเริง เช่น เมื่อถึงช่วง เวลาเกี่ยวข้าวก็จะมีกรรือรำทำเพลงไปด้วย อย่างที่เพลงในสมัยโบราณได้แต่งไว้

3. เป็นวัฒนธรรมผสมผสานจากชาติต่าง ๆ ที่เข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

4. เป็นสังคมที่เทิดทูนพระมหากษัตริย์ด้วยความจงรักภักดี

5. นับถือพระพุทธศาสนา เป็นสังคมชาวพุทธ ที่พุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญ

6. มีน้ำใจของความเป็นไทย พึ่งพาอาศัยกัน รักความสงบ

7. เชื่อในเรื่องการทำบุญ สร้างกุศล จึงมีเทศกาลงานบุญตลอดปี

8. เป็นวัฒนธรรมที่นับถือระบบเครือญาติ เป็นพี่เป็นน้องกัน

9. ภาษาไทย ตัวอักษรไทย ซึ่งนับว่าเป็นอารยธรรมชั้นสูง

10. อาหารไทย เช่น น้ำพริกปลาหู หรือต้มยำกุ้ง เป็นที่รู้จักและโด่งดังไปทั่วโลก

11. สมุนไพรไทย แม้แต่ต่างชาตาก็ให้ความสนใจ เช่น ว่านหางจระเข้ กระชายดำ กวาวเครือ

12. ฉายาสยามเมืองยิ้ม ที่แสดงถึงความยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัย ซึ่งหายากในชนชาติอื่น

13. มารยาทไทย เช่น การไหว้ เป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก การมีสัมมาคารวะ เคารพผู้อาวุโส รู้จัก

กาลเทศะ

14. ประเพณีไทย เช่น ผีตาโชน บุญบั้งไฟ การแห่ปราสาทผึ้ง แห่นางแมว

15. การแสดงแบบไทย เช่น ลิเก โขน นาฏศิลป์ รำวง

16. เพลงไทย ดนตรีไทย เช่น ระนาด ปี่ ซอ อังกะลุง

17. การละเล่นไทย เช่น มอญซ่อนผ้า ลำตัด

18. สิ่งก่อสร้าง เช่น เรือนไทย โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนาอาราม เป็นต้น เอกลักษณ์ของคนไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทยที่บรรพบุรุษได้สั่งสม สืบทอดโดยมอบ เป็นมรดกให้แก่อนุชนรุ่นหลังไว้ให้เป็นความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ซึ่งเอกลักษณ์นี้นับว่าเป็นสิ่งที่คนไทยควรนำมาปฏิบัติและสืบสานต่อไป

3.7.2 เอกลักษณ์ที่ดีและควรสืบสานในสังคมไทย

1. เป็นสังคมที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์นับว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ พระกษัตริย์ไทยโบราณจนถึงปัจจุบันทรงเป็นผู้นำประเทศให้พ้นภัย ทำนุบำรุง ประเทศชาติ ให้เจริญรุ่งเรืองตลอดมา

2. สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้คนไทยมีความผูกพันกับธรรมชาติ มีความอดทน การร่วมมือร่วมใจ รู้จักบุญคุณของธรรมชาติและบุญคุณของแผ่นดิน

3. ครอบครัว เป็นเอกลักษณ์ของสังคมที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น มีความผูกพันเคารพในระบบอาวุโส ทำให้คนไทยมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ

4. ศาสนา สังคมไทยมีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมาแต่อดีต และเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือกันมากที่สุด หลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนาสอนให้คนไทยยึดถือทางสายกลาง เชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ หลักคำสอนของพระพุทธศาสนามีความเป็นวิทยาศาสตร์ แม้แต่ชาวต่างชาติก็หันมานับถือและบวชในพระพุทธศาสนากันมากขึ้น

5. ภาษา เริ่มกันมาแต่สมัยสุโขทัยโดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทำให้คนไทยมีภาษาไทยใช้เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยจึงควรพูดและเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง เพื่อสืบทอดให้ลูกหลานต่อไป

6. รักอิสระ หรืออาจใช้คำว่า ความเป็นไท ไม่ขึ้นกับใคร แสดงความเป็นเอกราช ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรดำรงไว้

7. ศิลปกรรม คือ ผลงานที่ช่างฝีมือไทยหรือศิลปินไทยได้สร้างสมไว้จากความรู้สึกรักนึกคิดหรือจินตนาการ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

(1) จิตรกรรมไทย (Painting) หมายถึง ภาพที่แสดงถึงเรื่องราวรวมทั้งการเขียนภาพลวดลายประดับตกแต่งในงานช่างต่าง ๆ ซึ่งเป็นศิลปกรรมชั้นสูง และเพื่อให้เกิดความสวยงามในศิลปะตามคตินิยมของตน จิตรกรรม เป็นงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการวาด ระบายสี และการจัดองค์ประกอบ ความงามอื่น ๆ เพื่อให้เกิดภาพ 2 มิติ

รูปที่ 3.2 จิตรกรรมไทย

(ที่มา : <https://readthecloud.co/royal-temple-rattanakosin-island/>)

2) ประติมากรรมไทย (Sculpture) หมายถึง งานปั้น งานแกะสลัก ที่ต้องนำมาทำการหล่อ อีกทีหนึ่ง ซึ่งเป็นงานฝีมือ โดยมากมักจะเป็นการปั้นเกี่ยวกับพระพุทธรูป มีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ เครื่องใช้ และเครื่องประดับต่าง ๆ

ประติมากรรม เป็นงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการปั้น การแกะสลัก การหล่อ และการ จัด

องค์ประกอบความงามอื่น ลงบนวัสดุต่าง ๆ เช่น ไม้ หิน โลหะ สัมฤทธิ์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดรูปทรง 3 มิติ มีความลึกหรืออนุหนา สามารถสื่อถึงสิ่งต่าง ๆ เช่น สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม รวมถึงจิตใจของมนุษย์

รูปที่ 3.3 พระพุทธชินราชศิลปะสมัยสุโขทัย

(ที่มา : www.ipesk.ac.th) (ที่มา : <https://readthecloud.co/royal-temple-rattanakosin-island/>)

(3) สถาปัตยกรรม (Architecture) คือ อาคารสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น อาคาร ตึก บ้านเรือน พระบรมมหาราชวัง ตลอดจนอนุสาวรีย์ใหญ่ ๆ พีระมิด สถูป เจดีย์ วิหาร ปราสาท พระปรางค์ มณฑป อุโบสถ จะเห็นได้ว่างานสถาปัตยกรรมมักควบคู่ไปกับงานประติมากรรม ซึ่งทำให้สิ่งก่อสร้างดูงดงาม อ่อนช้อย

สถาปัตยกรรม หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสิ่งปลูกสร้างนั้น ที่มาจากการออกแบบของมนุษย์ ด้วยศาสตร์ทางด้านศิลปะการจั่ววาง องค์ประกอบ ต่าง ๆ ทักษะศิลป์ และวิศวกรรมการก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ใช้สอย สถาปัตยกรรมยังสื่อความคิด และสัญลักษณ์ ทางวัฒนธรรมของสังคมในยุคนั้น ๆ อีกด้วย

ตัวอย่างของสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่ เรือนไทย ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันในแต่ละภาค วัด อุโบสถ วิหาร หอระฆัง เจดีย์ พระราชวัง ป้อมปราการ เป็นต้น

รูปที่ 3.4 ปราสาทหินพิมาย

(ที่มา : travel.mthai.com)

รูปที่ 3.5 ป้อมพระจุลจอมเกล้า
(ที่มา : klang.cgd.go.th)

(4) วรรณกรรม (Literature) คือ หนังสือทั้งประเภทร้อยกรอง (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน) และร้อยแก้ว ที่เป็นเรียงความธรรมดา รวมถึงการจดจำเรื่องราวต่าง ๆ เช่น นิทาน ตำนาน วรรณกรรมที่เป็นอมตะ เช่น พระอภัยมณี ขุนช้างขุนแผน

วรรณกรรม หมายถึง งานเขียนที่แต่งขึ้นหรืองานศิลปะ ที่เป็นผลงานอันเกิดจากการคิด และจินตนาการ แล้วเรียบเรียงนำมาบอกเล่า บันทึก ขับร้องหรือสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว จะ มีการแบ่งวรรณกรรมเป็น 2 ประเภท คือ วรรณกรรมลายลักษณ์อักษร คือ วรรณกรรมที่บันทึกเป็นตัวหนังสือ และวรรณกรรมมุขปาฐะ อันได้แก่ วรรณกรรมที่บอกเล่าด้วยปาก ไม่ได้จดบันทึก ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมจึงมีความหมายครอบคลุมกว้าง ถึงชีวประวัติ นิทานตำนาน เรื่องเล่าขำขัน เรื่องสั้น นวนิยาย บทเพลง บทละคร สุภาษิต คำพังเพย เป็นต้น

รูปที่ 3.6 วรรณกรรมพระอภัยมณี
(ที่มา : pantip.com)

รูปที่ 3.7 วรรณกรรมลายลักษณ์อักษร
(ที่มา : klang.cgd.go.th)

(5) นาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ (Music and Dramatic) คือ ดนตรีทุกประเภท รวมทั้ง ร่ายรำ ละครต่าง ๆ เช่น โขน ลิเก ละครรำ รำไทย การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

ดนตรี คือ เสียงและโครงสร้างที่จัดเรียงอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ซึ่งมนุษย์ใช้ประกอบ กิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเสียง โดยดนตรีนั้นแสดงออกมาในด้านระดับเสียง (รวมถึงท่วงทำนองและเสียง ประสาน) จังหวะ และคุณภาพเสียงนอกจากดนตรีจะใช้ในด้านศิลปะได้แล้ว ยังสามารถใช้ในด้านสุนทรียศาสตร์ การสื่อสาร ความบันเทิง รวมถึงใช้ในงานพิธีการต่าง ๆ ได้

รูปที่ 3.8 รำไทย

8. ประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญ ต่อสังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ เป็นต้น อันเป็น บ่อเกิดแห่ง วัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่าง ๆ กลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ หาก ประเพณี นั้นดีอยู่แล้วก็รักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ดีก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ ประเพณี ล้วน

ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคม รับเอาแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานใน การดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็น วิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อ ประเพณีไทยมากที่สุด วัฒนาอารามต่าง ๆ ในประเทศไทยจะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มี ต่อ สังคมไทย และชี้ให้เห็นว่า ชาวไทยให้ความสำคัญในการทำนุบำรุงพุทธศาสนาด้วยศิลปกรรมที่งดงาม เพื่อ ใช้ใน พิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณกาล เป็นต้น

3.7.3 อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติในสังคมไทย แยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา วัฒนธรรมขอม อินเดีย เข้ามามีอิทธิพลในสมัยสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา เช่น

(1) ภาษาตะวันตก เริ่มเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หมอบรัดเลย์ ชาวอเมริกัน เป็นผู้ คิดตัวพิมพ์อักษรไทยได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2379

(2) รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการปฏิรูปการศึกษาและสังคม มีการตั้ง กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ) เริ่มมีการจัดการศึกษาแบบตะวันตกตั้งแต่นั้นมา

(3) ปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยยึดหลักแนวทางจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งทางด้าน ปรัชญา การศึกษา เนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งวิทยาการสมัยใหม่ในวงการศึกษาของไทย รับมาจาก ตะวันตกเป็นส่วนใหญ่

2. ด้านการเมืองการปกครอง

(1) สมัยสุโขทัย มีการปกครองเป็นแบบพ่อปกครองลูก

(2) สมัยกรุงศรีอยุธยา รับอิทธิพลจากขอมและอินเดีย เป็นแบบลัทธิเทวราชา กษัตริย์เป็น สมมติเทพ (เข้ากับเจ้าป่ากับนาย) ส่วนประมวลกฎหมายพระมนูธรรมศาสตร์ของอินเดียนั้นเป็นที่มาของกฎหมาย ตรา สามดวงและกฎหมายเทียบบาลในประเทศไทย

(3) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มมีสภาที่ปรึกษา นับเป็นการเริ่มเข้าสู่ระบอบ ประชาธิปไตย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2575 จึงเป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริงซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเทศในยุโรป

3. ด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก มากที่สุด

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม อิทธิพลจากต่างชาติทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเห็นอกเห็นใจ มีความอบอุ่นน้อยลง มีการชิงดีชิงเด่นกันมากขึ้น ความสัมพันธ์ เปลี่ยน เป็นแบบทฤษฎีภูมิ

5. ด้านศาสนา ศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาทำให้เกิดประเพณีต่าง ๆ มากมาย เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พิธีโกนจุก หลัทธิศัพทราชาธรรม

6. ด้านภาษาและวรรณกรรม มีการรับภาษาบาลีและสันสกฤต เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทางภาษา แต่ไม่ใช่คำพูด ไม่มีอิทธิพลเหมือนภาษาตะวันตก วรรณกรรม ได้แก่ มหาकाพย์รามายณะ มหาภารต ยุทธ และพระไตรปิฎก

7. ด้านศิลปกรรม ส่วนใหญ่เกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ การสร้างสถูป เจดีย์ วิหาร พระพุทธรูป จิตรกรรมฝาผนังเข้ามาสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการเข้ามาติดต่อ ค้าขาย ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับจีนแล้วกลายเป็นวัฒนธรรมไทย อิทธิพลวัฒนธรรมจีนต่อ วัฒนธรรมไทย ได้แก่

(1) ความเชื่อทางศาสนา เป็นการผสมผสานการบูชาบรรพบุรุษ การนับถือเทพเจ้าหรือเซียน ส่วนการ ไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ยอมรับวัฒนธรรมเดิมของจีนน้อยลงทุกขณะ

(2) ด้านศิลปกรรม เครื่องถ้วยชามสังคโลกเข้ามาในสมัยสุโขทัย

(3) ด้านวรรณกรรม การแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทย เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ สามก๊ก อำนวยการแปลโดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งท่านได้รับการยกย่องให้เป็น เพชรน้ำงามแห่งวรรณคดีไทย

(4) วัฒนธรรมอื่น ๆ มีอาหารจีน และ “ขนมจันอับ” ที่กลายเป็นขนมที่มีบทบาทในวัฒนธรรมไทยใช้ในงานมงคลต่าง ๆ กว๊วยเตี้ยก็กลายมาเป็นอาหารหลักของไทย นอกจากนี้ ยังมีข้าวต้มกุ๊ย ผัดซีอิ้ว และ ซาลาเปา เป็นต้น

3.7.4 วัฒนธรรมชาตินิยมตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย

โปรตุเกส เป็นชาติตะวันตกชาติแรกที่เข้ามาในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 มีการนำวัฒนธรรมการทำปืนไฟ การสร้างป้อมปราการ ยุทธวิธีทางการทหาร การทำเสื้อผ้ารักษาแผล การทำขนมฝอยทอง ขนมฝรั่ง

ฮอลันดา เริ่มเข้ามาในสมัยพระนเรศวรมหาราช อาคารที่ฮอลันดาสร้างไทยเรียกว่า “ตึกวิลันดา” มีการนำอาวุธปืนมาขาย รวมทั้งเครื่องแก้ว กล้องยาสูบ เครื่องเพชรเครื่องพลอย ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็ทรงพอพระทัยแว่นตา และกล้องส่องทางไกลจากฮอลันดา

อังกฤษ เข้ามาในราชสำนักสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ มุ่งทางด้านการค้าแต่สู้ฮอลันดาไม่ได้ เช่น ยอร์ช ไวท์ มีตำแหน่งเป็นออกหลวงวิชิตสาคร ส่วน แชมมวอล ไวท์ ได้เป็นนายท่าเมืองมะริด

ฝรั่งเศส เข้ามาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เพื่อเผยแผ่ศาสนาคริสต์ คณะบาทหลวงได้นำ ความรู้ด้านการแพทย์ การศึกษา การทหาร ดาราศาสตร์ การวางท่อประปา การสร้างหอดูดาวที่ลพบุรี และอื่น ๆ อีกมากมาย ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกลดลง และหยุดชะงักไปเมื่อไทยต้องทำ ศักดิ์สงครามกับพม่าและเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 จึงเริ่มมีสัมพันธ์ไมตรีอีกครั้งในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกโดย มีการเปิดสัมพันธ์ทางการทูต เพราะทรงตระหนักถึงภัยอันตรายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นการป้องกันการแทรกแซงภายใน วัฒนธรรมตะวันตกจึงเริ่มผสมผสานจนเป็นที่ยอมรับและเข้ามามีบทบาทในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การเมืองการปกครอง มีการรับเอาประเพณีวัฒนธรรม ค่านิยม เข้ามาในประเทศ เพราะมี พระบรมวงศานุวงศ์ไปเรียนต่างประเทศ มีการปฏิรูปการปกครองแบบชาติตะวันตก มีการสร้างทางรถไฟ มีการ ตั้งกระทรวง 12 กระทรวง

2. เศรษฐกิจ ยกเลิกระบบไพร่ เลิกทาส ใช้เงินตราเป็นตัวกลางในการซื้อขาย ตั้งธนาคารแห่งแรก คือ บุคคลิภย์ (Book Club) ต่อมาคือ ธนาคารไทยพาณิชย์

3. ด้านสังคม เลิกระบบหมอบคลานมาเป็นแสดงความเคารพ ให้นั่งเก้าอี้แทน เปลี่ยนแปลงการ แต่งกาย จัดการศึกษาเป็นระบบโรงเรียน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 การศึกษาขยายถึงระดับมหาวิทยาลัย มีพระราชบัญญัตินามสกุล และค่านำหน้าชื่อ นาย นาง นางสาว เด็กหญิง เด็กชาย

สรุปได้ว่า คนไทยมีวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองมาตั้งแต่สุโขทัย ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นชาติที่มีความรัก ความสามัคคีและความสงบสุข อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมไทยก็เหมือนวัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่เป็น

วัฒนธรรม แบบผสมผสาน คือ

1. มีวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นของตนเอง

2. รับเอาวัฒนธรรมอื่นจากภายนอกที่ได้ติดต่อสัมพันธ์กัน มาผสมผสานให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.8 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

เอกลักษณ์ของไทยเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และสั่งสมมานานจนเป็นมรดกมาสู่อนุชนรุ่นหลังและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทย คนไทยทุกคนจึงมีหน้าที่ร่วมกันที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์สืบสานเพื่อดำรงไว้ให้เป็นมรดกของชาติสืบไปจึงควรร่วมมือกันโดยแบ่งเป็นระดับ ดังนี้

3.8.1 ระดับบุคคล

บุคลากรทุกคน ไม่ว่าจะหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แม้แต่ผู้ที่ทำงานส่วนตัวสามารถช่วยกัน สอดส่องดูแล โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัตถุโบราณ เป็นต้น ซึ่งเป็นสมบัติของชาติ ไม่ให้ถูกทำลาย คอยดูแล เป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่ รวมทั้งประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมการใช้ของไทย และส่งเสริมชาวต่างชาติให้ใช้ของไทย

3.8.2 ระดับท้องถิ่น

องค์กรในท้องถิ่นต้องส่งเสริมประชาชนให้เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ไทย โดยช่วยกันคิดค้น เผยแพร่ นำภูมิปัญญาของท้องถิ่นออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญา หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นตนด้วย

3.8.3 ระดับชาติ

องค์การของรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบต่องานเอกลักษณ์ของชาติโดยตรง ต้องกำหนดนโยบายให้การ สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า รณรงค์ให้เห็นความสำคัญและตระหนักว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องของ ทุกคนที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน การบริการด้านความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมทั้งสื่อมวลชนต้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญในเอกลักษณ์ของชาติ เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคน

3.9 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ในปัจจุบันวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลกับวัฒนธรรมไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ จนมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนไทย ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมเกี่ยวกับทางด้านจิตใจ กระทั่งทำให้เกิดปัญหาทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความกตัญญูรู้คุณ ความเอื้ออาทร ความรัก ความสามัคคี วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เหล่านี้ บางอย่างกำลังจะสูญหายไปหรือขาดความสนใจ ดังนั้น จึงควรที่จะต้องหันมาอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของไทย ไม่ให้ถูกกลืนกินโดยวัฒนธรรมของต่างชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักการปรับตัวเพื่อยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไปตามยุคสมัย

3.9.1 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยมีแนวโน้มของ การผสมผสานทางวัฒนธรรมกันมากขึ้น วิถีชีวิตของชาวไทยได้รับอิทธิพลจากต่างชาติอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะ ในด้านวัตถุที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การใช้เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย เป็นต้น ส่วนในด้านแนวความคิดที่มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ค่านิยมในเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นลดน้อยลงกลายเป็นความเห็นแก่ตัว มีการแก่งแย่งกันเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมที่ก่อให้เกิดความอบอุ่นเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์แบบเพื่อผลประโยชน์ เป็นต้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอด โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นไปใน 2 ลักษณะ

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในวัฒนธรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางภูมิประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ ส่งผลทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้น

วัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้น หรือมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคสังคมปัจจุบัน

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภายนอก ได้แก่ การติดต่อกับวัฒนธรรมอื่น เป็นการเลียนแบบ เอาวัฒนธรรมอื่นมาใช้ เช่น การไปศึกษาต่อ การติดต่อค้าขาย การไปท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้พฤติกรรมของคนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนี้

3.9.2 ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านการติดต่อสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต ทำให้คนไทยรับรู้และ เลียนแบบ วัฒนธรรมจากภายนอกมากขึ้น บางครั้งเกิดการเลียนแบบโดยไม่ได้ไตร่ตรองให้ดีกว่าก่อนนำไปใช้เนื่องจาก วัฒนธรรมบางอย่างไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย เช่น การใส่กางเกงที่สั้นมาก ใส่เสื้อสายเดี่ยว เกาะอก นอกจาก ไม่ค่อยเหมาะสมแล้วยังเสี่ยงต่อภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดตามมาด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงของสังคม ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมเมือง ทำให้ วัฒนธรรมบางอย่างเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป

3. การรับและนิยมวัฒนธรรมต่างชาติ ปัจจุบันวัยรุ่นไทยนิยมนักร้องและนักแสดงจากต่างมาก ทั้งเกาหลี ญี่ปุ่น หรือจากอเมริกา ทำให้สนใจเรียนรู้วัฒนธรรมของชาติเหล่านี้ รวมทั้งวัยรุ่นบางคนเห็นว่าวัฒนธรรม ไทย บางอย่างล้าสมัย เช่น เครื่องดนตรีไทย เพลงไทยเดิม จึงไม่สนใจที่จะเรียนรู้

4. การพัฒนาของประเทศ สมัยก่อนวัฒนธรรมการศึกษาจะอยู่ที่วัด ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการศึกษา ในระบบ โรงเรียน หรือวัฒนธรรมที่นิยมให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้านได้เปลี่ยนไป เพราะผู้หญิงทำงานนอกบ้านมากขึ้น เป็นต้น

	ใบงาน	หน่วยที่ 2
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 3 - 4
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย		

1. วัฒนธรรมมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

.....

.....

2. วัฒนธรรมมีความสำคัญต่อสังคมอย่างไร

.....

.....

3. พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 แบ่งวัฒนธรรมไว้กี่ประเภท อะไรบ้าง

.....

.....

4. วัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย มีอะไรบ้าง จงยกตัวอย่าง

.....

.....

5. เกล็ดของวัฒนธรรมไทยมีอะไรบ้าง ยกตัวอย่าง มา 3 เรื่อง

.....

.....

6. ประเพณีไทยใดเกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินชีวิตของคนไทย

.....

.....

7. วัฒนธรรมไทยมีลักษณะอย่างไร ระบุมา 3 ข้อ

.....

.....

8. ศิลปวัฒนธรรมไทยมีความหมายว่าอย่างไร อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

9. โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในลักษณะใดบ้าง

.....

.....

10. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

	แผนการจัดการเรียนรู้		หน่วยที่ 4
	รหัสวิชา 30000-1501	ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 9-11
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การทุจริตในสังคมไทย		ทฤษฎี 3 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน การทุจริตในสังคมไทย			

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

2. อ้างอิงมาตรฐาน/เชื่อมโยงกลุ่มอาชีพ

2.1 มาตรฐานอาชีพ.....สมรรถนะย่อย.....

- 1) เกณฑ์การปฏิบัติงาน....
- 2) วิธีประเมิน.....
- 3) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- 4) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

2.2 บุคลากรกลุ่มอาชีพ.....

3. สมรรถนะประจำหน่วย

วิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตและผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อการพัฒนาประเทศ

4. การบูรณาการชุดทักษะที่จำเป็น (Essential Skills Set)

4.1 ทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) ได้แก่

- 4.1.1. ความฉลาดรู้ด้านจริยธรรม (Ethical Literacy)
- 4.1.2. ความฉลาดรู้ (Literacy)

4.2 ชุดทักษะขั้นสูง (Advanced Skills Set)

- 4.2.1 การคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical and Analytical Thinking)

5. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5.1 อธิบายความหมาย รูปแบบ และสาเหตุการทุจริตได้

5.2 อธิบายสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยและผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทยได้

5.3 รู้และเข้าใจในรูปแบบการทุจริตสามารถจำแนกลักษณะการทุจริตได้

5.4 ตระหนักถึงปัญหาการทุจริตและผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อการพัฒนาประเทศ

5.5 ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล มาแก้ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยสร้างความตระหนัก ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริตในประเทศไทยให้รู้เท่าทันสถานการณ์การทุจริตต่างๆ เพื่อจะได้ป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ทันถ่วงที

6. สารการเรียนรู้

1. ความหมายและรูปแบบการทุจริต
2. สาเหตุการทุจริต
3. สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย
4. ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย
5. การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

6. สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

7. หน่วยงานการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนบอกจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย

2. ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย

3. ผู้สอนบอกแนวทางวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย

4. ผู้เรียนทราบแนวทางวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย

5. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

6. ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

ขั้นการสอน (140 นาที)

7. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูวิดีโอ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

8. ผู้เรียนดูวิดีโอ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การทุจริตในสังคมไทย (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

9. เมื่อดูวิดีโอเสร็จ ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันสรุปความหมายของการทุจริต ผู้เรียนสรุปความหมายของการทุจริต ตามความเข้าใจของผู้เรียนแนวคำตอบ การทุจริต หมายถึง การใช้อำนาจที่ได้มาหรือที่มีอยู่ในทางมิชอบ เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ของผู้อื่นผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับรูปแบบการทุจริต จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การทุจริตในสังคมไทย

10. ผู้เรียนทราบถึงรูปแบบการทุจริต จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การทุจริตในสังคมไทย

11. ผู้สอนตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียน เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบการทุจริต โดยใช้คำถาม ดังนี้

1. การทุจริตสามารถจำแนกได้หลายรูปแบบได้แก่อะไรบ้าง
 2. การคอร์รัปชันตามน้ำแตงต่างกับการคอร์รัปชันทวนน้ำอย่างไร
 3. การจำแนกตามขนาดของการทุจริตมีขนาดใดบ้าง
- ผู้ตอบคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการทุจริต ดังนี้แนวคำตอบ

การทุจริตสามารถจำแนกได้หลายรูปแบบได้แก่อะไรบ้าง

1. จำแนกตามลำดับการทุจริต
2. จำแนกตามลักษณะการดำเนินการ
3. จำแนกตามขนาด

แนวคำตอบ

- การจำแนกตามขนาดของการทุจริตมีขนาดใดบ้าง

1. การทุจริตขนาดเล็กน้อย
 2. การทุจริตขนาดใหญ่
 3. การให้ของขวัญ
12. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูวิดีโอสื่อเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

13. จากนั้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมลับความคิด ผู้เรียนดูวิดีโอสื่อเสริมการเรียนรู้ จากนั้นทำกิจกรรมลับความคิด

14. ผู้สอนและผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเอง และมีผู้เรียนในห้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น

15. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูวิดีโอสื่อเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

16. ผู้เรียนดูวิดีโอสื่อเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)
ขั้นสรุป (20 นาที)

17. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความหมายและรูปแบบการทุจริต สาเหตุการทุจริต

18. ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความหมายและรูปแบบการทุจริต การทุจริต

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสนทนาถึงสาเหตุของการทุจริต เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมจากชั่วโมงที่ผ่านมา

2. ผู้เรียนร่วมกันสนทนาถึงสาเหตุของการทุจริต เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมจากชั่วโมงที่ผ่านมา

3. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยและผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การทุจริตในสังคมไทย

4. ผู้เรียนทราบถึงสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย และผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ

5. ผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน โดยใช้คำถาม ดังนี้ รูปแบบการทุจริตระดับชาติเป็นอย่างไร ยกตัวอย่างการทุจริตส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในเรื่องใด

6. ผู้เรียนตอบคำถาม เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

7. ผู้เรียนร่วมวิเคราะห์สถานการณ์และผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศไทย โดยให้ผู้เรียนกิจกรรมลับความคิด

8. ผู้เรียนทำกิจกรรมลับความคิด

9. ผู้สอนและผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

10. ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเอง และมีผู้เรียนในห้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น

11. ผู้สอนร่วมสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยให้ผู้เรียน

บอกวิธีการแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน มาคนละ 1 ข้อ

ขั้นการสอน (140 นาที)

12. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 3.3
13. ผู้เรียนทำใบงานที่ 3.3
14. ผู้สอนให้ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานตนเองหน้าชั้นเรียน (ใบงานที่ 3.3) และให้ทุกคน

ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานร่วมกัน

15. ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานตนเองหน้าชั้นเรียน (ใบงานที่ 3.3)
16. ผู้สอนให้ผู้เรียนตอบคำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 3
17. ผู้เรียนตอบคำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 3
18. ผู้เรียนตอบคำถามเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต วิธีการแก้ปัญหาการทุจริต

คอร์รัปชัน มาคนละ 1 ข้อ

ขั้นสรุป (20 นาที)

19. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย และการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย และการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสนทนาถึงผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมจากชั่วโมงที่ผ่านมา
2. ผู้เรียนร่วมกันสนทนาถึงผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมจากชั่วโมงที่ผ่านมา
3. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต
4. ผู้เรียนทราบถึงสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต
5. ผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน โดยใช้คำถาม ดังนี้ การแสดงออกของสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตสามารถแบ่งออกเป็นกี่ระดับการจัดอนุสัญญาด้านการต่อต้านการทุจริตในระดับนานาชาติฉบับแรก ประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 หมวด ได้แก่อะไรบ้างกรณีครูออกมาแฉเรื่องการทุจริตอาหารกลางวันในโรงเรียน เป็นการแสดงออกของสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตในระดับใด
6. ผู้เรียนตอบคำถาม เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน
7. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับ
8. หน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การทุจริตในสังคมไทย
9. ผู้เรียนทราบถึงหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การทุจริตในสังคมไทย
10. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 4.1
11. ผู้เรียนทำใบงานที่ 4.1 แล้วออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป (20 นาที)

12. ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต และหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต และหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย

8. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era)
2. ใบงาน
3. แบบทดสอบประจำหน่วย
4. PowerPoint
5. Youtube

9. หลักฐานการเรียนรู้

9.1 หลักฐานความรู้

1. แบบลงคะแนนใบงาน
2. แบบลงคะแนนแบบทดสอบ

9.2 หลักฐานการปฏิบัติงาน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบ

10. การวัดและประเมินผล

10.1 เกณฑ์การประเมิน/ปฏิบัติงาน

1. ทำใบงานได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
2. แบบทดสอบประจำหน่วย ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60
3. บัณฑิตเกิดพฤติกรรมจากความตั้งใจ และความถูกต้องในการปฏิบัติงาน

10.2 วิธีการประเมิน

1. ตรวจสอบงานที่มอบหมาย
2. ตรวจสอบแบบทดสอบประจำหน่วย
3. สังเกตพฤติกรรม

10.3 เครื่องมือประเมิน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบประจำหน่วย
3. แบบสังเกตพฤติกรรม

11. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

11.1 ผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

11.2 ปัญหา อุปสรรคที่พบ

11.3 การแก้ไขปัญหา

1) ผลการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน

2) แนวทางแก้ปัญหาในครั้งต่อไป

	ใบความรู้	หน่วยที่ 4
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 9-11
	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การทุจริตในสังคมไทย	ทฤษฎี 3 ชม. ปฏิบัติ 7 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน การทุจริตในสังคมไทย		

เนื้อหาสาระ (Content)

ปัญหาการทุจริต เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นคู่กับสังคมของแต่ละประเทศเป็นเวลานาน ส่งผลเสียและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน รูปแบบการทุจริตมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการพัฒนารูปแบบและความซับซ้อนในการทุจริต การที่สมาชิกในสังคมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวสาเหตุ วิธีการป้องกันและแก้ไขการทุจริต เป็นวิธีการหนึ่งในการป้องกันและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า

1 ความหมายของการทุจริต

การทุจริต มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Corruption” ซึ่งคำว่าทุจริตตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า โกง คดโกง ฉ้อโกง ไม่ซื่อตรง ความประพฤติชั่ว ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางกาย เรียกว่า กายทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางวาจา เรียกว่า วจทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติ ชั่วทางใจ เรียกว่า มโนทุจริต

สุชาติ นนทวงศ์ (2543) ให้ความหมายไว้ว่า การทุจริต หมายถึง การแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่ง บทบาท หน้าที่โดยมิชอบ ขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติจากหน่วยงาน บริษัท องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่

สถาบันพระปกเกล้า (2543: 6) ให้คำจำกัดความไว้ว่า การทุจริตประพฤติมิชอบ คือ การใช้ตำแหน่งงาน สาธารณะ ใช้อำนาจในทางมิชอบ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือเพื่อประโยชน์ของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล การทุจริตประพฤติมิชอบจะเกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่รับ ขอ หรือกรรโชกเอาค่าตอบแทนหรือเมื่อตัวแทนเอกชนเสนอ ให้ค่าตอบแทนเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมาย เพื่อผลประโยชน์ในการแข่งขันหรือส่วนบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544: 79) ให้ความหมายไว้ว่า การทุจริต หมายถึง การทำลายหรือละเมิดจริยธรรมหรือธรรมเนียมปฏิบัติในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำน้อยกว่าหรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายระบุไว้ หรือแม้แต่ทำตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิด

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) ได้แปลความหมายของคำว่า การทุจริต ไว้ว่า การทุจริตคอร์รัปชัน มีความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Corruption ซึ่งมีความถึง การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งเจ้าพนักงานเป็นผู้กระทำ เช่น เรียกรับสินบน หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต หรือเข้ามามีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประโยชน์ส่วนตนและ พวกพ้อง หรือการกระทำที่ผิดวินัย ซึ่งในทางกฎหมายถือว่าเป็นการทุจริตคอร์รัปชันต่อหน้าที่ ได้แก่ การกระทำ ซึ่งแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

คณะกรรมการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน (2551) ให้ความหมายไว้ว่า การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติใดๆ ในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้มีตำแหน่งหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนหรือผู้อื่น

องค์การสหประชาชาติ (UNODC, 2009) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การทุจริตไม่ใช่แค่พฤติกรรม แต่เป็นปรากฏการณ์ในทางสังคม การเมืองและเศรษฐศาสตร์ ที่เป็นปัญหาสำคัญและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International, TI) ให้ความหมายของไว้ว่า การทุจริต หมายถึง การใช้อำนาจที่ได้รับความไว้วางใจในทางที่ผิด เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลซึ่งใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน

จากความหมาย คำจำกัดความ และนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า การทุจริต หมายถึง การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของตนเองด้วยการใช้อำนาจหน้าที่หรือวิธีการที่ไม่ถูกต้อง

รูปที่ 1 การให้หรือรับเงินสินบน เพื่ออำนวยความสะดวกและประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง เป็นการกระทำที่แสดงถึงการทุจริตรูปแบบหนึ่ง
(ที่มา : inews.bangkokbiznews.com/read/324691)

2. สาเหตุของปัญหาการทุจริต

สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตมีหลายประการ ดังนี้

2.1 สาเหตุจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

สาเหตุของการทุจริตจำแนกได้ 2 ประการ ดังนี้

1. สาเหตุการทุจริตจากปัจจัยภายในตัวบุคคล เกิดขึ้นจากตัวผู้กระทำการทุจริตได้ไตร่ตรอง หรือใคร่ครวญถึงองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

- (1) โอกาสในการกระทำการทุจริตแล้วไม่ถูกจับได้
- (2) สิ่งจูงใจหรือผลประโยชน์ที่ได้รับ
- (3) ความคุ้มค่าในการเสี่ยง หากถูกตรวจสอบพบการทุจริต
- (4) การขาดความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบ

2. สาเหตุการทุจริตจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เกิดจากปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปัจจัยภายในตัวบุคคล 8 ประการ ดังนี้

(1) ฐานะทางเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ

(2) ระบบพรรคการเมืองที่รวมกลุ่มกันแสวงหาผลประโยชน์ มีการประมุขตัวนัการเมืองเพื่อเรียกคะแนนเสียง และการขาดงบประมาณในการสนับสนุนการเลือกตั้งที่เป็นโอกาสให้นักลงทุนหรือผู้ประกอบการสร้างความสัมพันธ์เชิงผลประโยชน์

(3) สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การมีทัศนคติว่าการทุจริตเป็นสิ่งปกติ ไม่ผิดศีลธรรมหรือเป็นสิ่งที่ไม่ดีของบางประเทศ การที่คนในสังคมนับถือคนที่มีฐานะ ค่านิยมในการรักษาผลประโยชน์ ของพวกพ้องและเครือข่าย เป็นต้น

(4) การบริหารงานของรัฐที่ขาดประสิทธิภาพและหละหลวม

(5) ช่องว่างและข้อบกพร่องของกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ให้เกิดจากทุจริต

(6) ตำแหน่งหน้าที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำผิด เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญของการกระทำ การทุจริตเพราะหากปราศจากอำนาจหรือตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐย่อมเกิดการทุจริตได้ยาก แม้มีสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยอื่นที่เอื้อประโยชน์ให้กระทำการทุจริต

(7) การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ เช่น ระบบอุปถัมภ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับลูกน้อง การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้กระทำการทุจริต เป็นต้น

(8) สาเหตุอื่น เช่น อิทธิพลจากครอบครัวที่สนับสนุนและส่งเสริมให้กระทำการทุจริต ภาระหนี้สินจากการพนัน เป็นต้น

2.2 สาเหตุการทุจริตจากอำนาจผูกขาด ดุลยพินิจ และความรับผิดชอบ

แนวความคิดของ Robert Klitgaard คณบดีของ Rand Graduate School ที่รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้อธิบายว่า สาเหตุของการทุจริตมี 3 ประการ ได้แก่

1. การผูกขาดหรือรวบอำนาจไว้ที่แหล่งเดียว (Monopoly) เกิดจากการที่หน่วยใดหน่วยงาน หนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจผูกขาดในการดำเนินงานหรือตัดสินใจเพียงผู้เดียว

2. การใช้ดุลยพินิจ (Discretion) ของผู้มีอำนาจ เกิดจากการใช้อำนาจในการตัดสินใจหรือ พิจารณาของผู้มีอำนาจผูกขาดในการใช้ช่องโหว่ของกฎระเบียบหรือข้อบังคับ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้เกิดการทุจริต

3. การขาดความรับผิดชอบ (Accountability) เกิดจากการความยากลำบากในการตรวจ สอบและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานหรือบุคคลที่มีอำนาจผูกขาด หรือเกิดจากการหลีกเลี่ยงการตรวจ สอบในการดำเนินงาน จากข้อมูลที่ว่ามาข้างต้นสามารถเขียนสูตรความสัมพันธ์สาเหตุของการทุจริตและโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดการทุจริตได้ ดังนี้

$$Co = M + D - A$$

Corruption = Monopoly + Discretion - Accountability

การทุจริต = อำนาจผูกขาดดุลยพินิจ ความรับผิดชอบ

แผนภาพที่ 2 โครงสร้างความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดการทุจริต

นอกจากนี้ Werner, Simcha B. (1983) ได้อธิบายถึงสาเหตุของการทุจริต 9 ประการ ดังนี้

1. เกิดจากระบบอุปถัมภ์
2. เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
3. เกิดจากลักษณะของสังคมบริโภคนิยม ที่มีช่องว่างระหว่างการตอบสนองของสินค้าและบริการกับความต้องการของผู้บริโภค
4. เกิดจากมีอำนาจในการควบคุมและแทรกแซงที่มากหรือน้อยเกินไปของรัฐ
5. เกิดจากการมีระเบียบกฎหมายที่มากหรือน้อยเกินไป
6. เกิดจากการขยายขอบเขตด้านบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลและการขยายขอบเขตของโครงการสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
7. เกิดจากภาวะเงินเฟ้อและการขาดแคลนทางเศรษฐกิจ
8. เกิดจากนักการเมืองที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต
9. เกิดจากการที่ระบบสืบสวนและการควบคุมระบบทุจริตไม่เข้มแข็ง ผู้นำไม่สนใจปัญหาการทุจริต และ การที่ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทุจริตที่จำกัด

3 รูปแบบปัญหาการทุจริต

การทุจริตเป็นการกระทำที่ปรากฏขึ้นในประวัติศาสตร์ของมนุษย์มาอย่างยาวนาน โดยนักวิชาการ หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ได้จำแนกรูปแบบของปัญหาการทุจริตที่แตกต่างกัน ดังนี้

3.1 วิธีการจำแนกตามเกณฑ์ของสี่ที่สะท้อนความอดทนของชุมชน

การจำแนกรูปการทุจริตตามเกณฑ์ของสี่ที่สะท้อนความอดทนของชุมชน (Community's tolerance) ที่มีต่อการทุจริต สามารถจำแนกออกเป็น 3 สี ได้แก่

1. การทุจริตสีขาว (White Corruption) เป็นการกระทำการทุจริตที่ผู้นำและประชาชนสามารถ ยอมรับหรืออดทนได้ ไม่มีความกระตือรือร้นหรือเรียกร้องให้มีการลงโทษ เพราะไม่ใช่ความผิดที่รุนแรงและเป็น การรับผลประโยชน์โดยอิงอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องของผู้รับ เช่น การที่ผู้น้อย ให้ของขวัญที่มีค่ามากแก่ผู้ที่มีอำนาจหรือมีตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งสามารถให้คุณหรือโทษแก่ตนเองในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น

2. การทุจริตสีเทา (Grey Corruption) เป็นการกระทำการทุจริตที่ประชาชนส่วนหนึ่งและผู้นำ สามารถยอมรับได้ แต่ประชาชนอีกส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปหรือไม่แน่ใจว่าเป็นความผิดที่สมควร ถูกลงโทษหรือไม่ เช่น การเรียกร้องเอาประโยชน์หรือเงิน เพื่อเร่งรัดงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้นหรือลดหย่อนความเข้มงวดของมาตรการหรือกฎระเบียบ เป็นต้น

3. การทุจริตสีดำ (Black Corruption) เป็นการกระทำการทุจริตที่ประชาชนและผู้นำส่วนใหญ่ ไม่สามารถยอมรับได้และเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรถูกลงโทษหรือถูกดำเนินคดี เช่น การใช้อำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งเพื่อหาประโยชน์สำหรับตนเองและพวกพ้อง การรับเงินสินบนจากผู้กระทำความผิด เพื่อแลกกับไม่ดำเนินคดีตาม กฎหมาย เป็นต้น

3.2 วิธีการจำแนกตามลักษณะการทุจริต

การจำแนกรูปแบบการทุจริตตามลักษณะการกระทำสามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การทุจริตทางการบริหารราชการแผ่นดิน (Administrative Corruption) เป็นการทุจริต โดยใช้ อิทธิพลหรืออำนาจที่มีมากกว่าขอบเขตอำนาจของกฎหมาย เพื่อกำหนดนโยบายหรือทำให้เกิดผล เช่น การ

แต่งตั้งหรือโยกย้ายตำแหน่งโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของและหลักคุณธรรม การจัดทำโครงการที่เอื้อผลประโยชน์แก่พวกพ้อง เป็นต้น

2. การทุจริตทางเศรษฐกิจ (Economic Corruption) เป็นการทุจริตโดยการแสวงหาค่าเช่าทาง เศรษฐกิจ หรือกำไรส่วนเกิน เมื่อรัฐเข้าไปจัดการระบบกลไกตลาด เช่น กำหนดราคาการจัดซื้อจัดจ้างที่สูงเกิน ความเป็นจริง การให้สัมปทานแบบผูกขาดแก่พรรคพวก เป็นต้น

3. การทุจริตทางการเมือง (Political Corruption) เป็นการทุจริตโดยการใช้อำนาจของรัฐบาล โดยไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรมและผิดกฎหมาย เพื่อผลประโยชน์ เช่น การซื้อเสียงการเลือกตั้ง การหาเสียงเกินจริง การกีดกันและกลั่นแกล้งคู่แข่งทางการเมือง เป็นต้น

3.3 วิธีการจำแนกตามประมวลกฎหมายอาญา

เจ้าหน้าที่พนักงานของรัฐต่อตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเป็นข้อกำหนดลักษณะการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการปกครอง พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้ระบุรูปแบบและวิธีการทุจริตของการลอบช้อที่ตั้งแต่มาตรา 147 ถึง มาตรา 166 โดยสรุปความได้ดังนี้

มาตรา 147 ความผิดฐานเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท

มาตรา 148 ความผิดฐานเจ้าพนักงานกรรโชกทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี หรือ จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท หรือประหารชีวิต

มาตรา 149 ความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียกรับหรือยอมจะรับสินบน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท หรือประหารชีวิต

มาตรา 150 ความผิดฐานเจ้าพนักงานกระทำการหรือไม่กระทำการหรือไม่กระทำการโดยเห็น แก่สินบนที่เรียกรับหรือยอมจะรับไว้ก่อน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท

มาตรา 151 ความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท

มาตรา 152 ความผิดฐานเจ้าพนักงานหาประโยชน์จากกิจการในหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 1-10 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000-200,000 บาท

มาตรา 153 ความผิดฐานเจ้าพนักงานจ่ายทรัพย์สินเกินกว่าที่ควรจ่ายเพื่อประโยชน์ตน ต้องระวาง โทษจำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000-200,000 บาท

มาตรา 154 ความผิดฐานเจ้าพนักงานช่วยเหลือบุคคลผู้เสียหายหรือค่าธรรมนิยม ต้องระวาง โทษจำคุก ตั้งแต่ 5-20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท

มาตรา 155 ความผิดฐานเจ้าพนักงานทุจริตในการกำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้า เพื่อช่วย เหลือผู้เสียหายหรือค่าธรรมนิยม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท

มาตรา 156 ความผิดฐานเจ้าพนักงานทุจริตช่วยเหลือเกี่ยวกับการบัญชี ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 5-20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 100,000-400,000 บาท

มาตรา 157 ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิด ความเสียหาย หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี และปรับ ตั้งแต่ 20,000-200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 158 ความผิดฐานเจ้าพนักงานทำอันตรายทรัพย์สินหรือเอกสารในปกครอง หรือยินยอม ให้ผู้อื่นกระทำการเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี และปรับไม่เกิน 140,000 บาท

มาตรา 159 ความผิดฐานเจ้าพนักงานทำอันตรายตราหรือเครื่องหมายที่ประทับที่ทรัพย์สินหรือ เอกสารอันเป็นหลักฐานในการยึดหรือรักษาสິงนั้น หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 160 ความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้ดวงตราหรือรอยตราโดยมิชอบ หรือให้ผู้อื่นกระทำ โดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 161 ความผิดฐานเจ้าพนักงานปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และ ปรับไม่เกิน 200,000 บาท

มาตรา 162 วรรค 1 ความผิดฐานเจ้าพนักงานรับรองเป็นหลักฐานเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกิน 7 ปี และปรับไม่เกิน 140,000 บาท

มาตรา 162 วรรค 2 ความผิดฐานเจ้าพนักงานรับรองหลักฐานว่ามีการแจ้ง ทั้งที่ไม่ได้มีการแจ้ง ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี และปรับไม่เกิน 140,000 บาท

มาตรา 162 วรรค 3 ความผิดฐานเจ้าพนักงานละเว้นการจดข้อความหรือเปลี่ยนแปลงข้อความ ลงใน เอกสารที่อยู่ในความรับผิดชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี และปรับไม่เกิน 140,000 บาท

มาตรา 162 วรรค 4 ความผิดฐานเจ้าพนักงานรับรองเอกสารปลอมที่ใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จ จริง ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี และปรับไม่เกิน 140,000 บาท

มาตรา 163 วรรค 1 ความผิดฐานเจ้าพนักงานเปิดจดหมายหรือโทรเลขของผู้อื่น ต้องระวาง โทษจำคุกไม่ เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 163 วรรค 2 ความผิดฐานเจ้าพนักงานทำลาย ทำให้สูญหายซึ่งจดหมายหรือโทรเลข ของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 163 วรรค 3 ความผิดฐานเจ้าพนักงานกักจดหมายหรือโทรเลขของผู้อื่น ต้องระวาง โทษจำคุกไม่ เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 163 วรรค 4 ความผิดฐานเจ้าพนักงานเปิดเผยข้อความที่ส่งทางไปรษณีย์โทรเลข หรือ โทรศัพท์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 164 ความผิดฐานเจ้าพนักงานทำให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับในราชการ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 165 ความผิดฐานเจ้าพนักงานป้องกันหรือขัดขวางการปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่ง ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 166 ความผิดฐานเจ้าพนักงานร่วมกันละทิ้งงานหรือทำให้งานหยุดชะงักหรือเสียหาย ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหาก การกระทำ นั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมาย บังคับรัฐบาล หรือชุมนุมประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท

8.4 ปัญหาการทุจริตในสังคมไทย

ปัญหาการทุจริตเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมายาวนาน ในอดีตเป็นการทุจริตในลักษณะการให้สินบน แก่ กฏระเบียบหรือกฎหมาย เพื่อหาประโยชน์ใส่ตนหรือพวกพ้อง การใช้อำนาจและอิทธิพลในการแทรกแซง กลไก รุนแรงมากยิ่งขึ้นตามลักษณะของสังคมแบบทุนนิยมและยุคโลกาภิวัตน์ เช่น การฝ่าฝืน หลักเลียง หรือ

บิดเบือน ผู้มีอำนาจ โดยถือว่าเป็นการให้สินน้ำใจหรือสิ่งตอบแทนผู้มีพระคุณ ต่อมาลักษณะการทุจริตมีความซับซ้อนและ ทางกฎหมายหรือกลไกในกระบวนการยุติธรรม การทำลายหรือแทรกแซงการตรวจสอบอำนาจรัฐ การทุจริตในระดับประเทศผ่านข้อตกลงความร่วมมือการให้สินบนเจ้าหน้าที่ไทยในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ ของบริษัท ข้ามชาติ เป็นต้น องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International หรือ TI) ได้เผยแพร่ผลการสำรวจ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ประจำปี 2566 โดยจากจำนวนประเทศ 180 ประเทศทั่วโลก ประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดคือ 90 คะแนน จัดเป็นอันดับ 1 ของโลกคือ ประเทศเดนมาร์ก อันดับ 2 ของโลกได้ 87 คะแนน คือ ประเทศฟินแลนด์ อันดับ 3 ของโลกได้ 85 คะแนน คือ ประเทศนิวซีแลนด์ ในขณะที่ประเทศไทย ได้ 35 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 108 ของโลก และอยู่ในอันดับที่ 4 ของกลุ่มประเทศ สมาชิกอาเซียน ซึ่งประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดคือประเทศสิงคโปร์ ได้ 83 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 5 ของโลก

ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยประจำปี 2566 ได้ 35 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 108 ของโลก (ที่มา : <https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464105/202401301436337>)

จากผลการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2566 นั้น เป็นการประเมินจากแหล่งข้อมูล 9 แหล่ง โดยประเทศไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้น 1 แหล่ง คือ PERC เพิ่มขึ้นจาก 35 คะแนนในปี 2555 เป็น 37 คะแนน ลดลง 3 แหล่ง คือ BF(TI) ลดลงจาก 37 คะแนนในปี 2565 เป็น 33 คะแนน, WEF ลดลงจาก 45 คะแนนในปี 2565 เป็น 36 คะแนน, และ WJP ลดลงจาก 34 คะแนนในปี 2565 เป็น 33 คะแนน และคงที่ 5 แหล่ง คือ EIU, GI, IMD PRS และ V-DEM ถึงแม้ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐจะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การพัฒนาการดำเนินงานโดยนาระบบ เทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนระยะเวลาในการติดต่อขอรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องการอนุมัติ/อนุญาตต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ประเมิน รวมถึงการขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบและการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่จริงจังของรัฐบาลที่ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ประเมิน ทั้งนี้ องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ได้มีข้อเสนอแนะให้กับทุกประเทศว่าควรเสริมสร้างให้กระบวนการยุติธรรมมี ความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซง รวมถึงส่งเสริมระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการ ยุติธรรม สร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใสในระบบศาลยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการนิติบัญญัติ และระบบการบริหารจัดการ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม เข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบได้ สร้างกลไกส่งเสริมความซื่อตรงและกลไกการตรวจสอบ การสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินคดีกับการทุจริตคอร์รัปชันที่สร้าง ความเสียหายหรือมีผลกระทบ

ในวงกว้าง ในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) รัฐบาลและภาคการเมืองต้องแสดงออกเพื่อให้สาธารณชนเห็นอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยเฉพาะการเน้นย้ำในเรื่องความเคร่งครัดเอาจริงเอาจังในการบังคับใช้กฎหมาย การแสดงเจตจำนงทางการเมืองที่มุ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสุจริต ปราศจากการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม โดยการสร้างความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาพร้อมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจจริง ในส่วนของสำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะที่องค์กรหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พิจารณาแล้ว เห็นว่า ได้มีการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่อาจส่งผลกระทบต่อการยกระดับคะแนน CPI เช่น การดำเนินการเรื่อง ตรวจสอบและไต่สวนให้มีความเป็นระบบ และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการด้านตรวจสอบทรัพย์สินให้ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ผ่านชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา การจัดตั้งศูนย์ป้องกันปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ช. (Corruption Deterrence Center : CDC) ผลักดัน ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีการพัฒนาการบริหารจัดการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีคุณธรรมและ ความโปร่งใส รวมทั้งการเสนอมาตรการ ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริต ตลอดจนการประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการการดำเนินงานในการส่งเสริมการยกระดับคะแนน CPI ของประเทศไทย ให้เป็นไปตามเป้าหมายต่อไป

รูปที่ 8.3 ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประจำปี 2566 :
(ที่มา <https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464105/202401301436337>)

จากความรุนแรงและการแพร่กระจายของปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในวงกว้าง รวมทั้งความคิดและทัศนคติ ของประชาชนบางส่วนยอมรับว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ใช่เรื่องผิดศีลธรรม เช่น การยอมจ่ายเงิน สลอบนให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของรัฐ เพื่อแลกกับความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อหรือดำเนินงานที่หน่วย งานของรัฐ เป็นต้น รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาและปราบปรามการทุจริต ไม่ได้ประสิทธิภาพ เท่าที่ควร แม้ว่ารัฐบาลมีความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดและใช้มาตรการใน การป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือประชาชนมีความกล้าในการเปิดเผยพฤติกรรม การทุจริตที่ตนพบเห็น ผ่านโซเชียลมีเดียจนนำไปสู่การสอบสวนดำเนินคดีการทุจริตจำนวนมาก โดย ดร.มานะ นิมิตรมงคล เลขาธิการ องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “สถานการณ์คอร์รัป

ชั้นไทยมีแนวโน้มไปใน ทิศทางที่ดีขึ้นเพราะความตื่นตัวของภาคประชาชนและภาคธุรกิจ รวมถึงการที่เรามี มาตรการดี ๆ ออกมาหลาย อย่าง แต่โดยรวมแล้วคอร์รัปชันยังเป็นปัญหาวิกฤติ ดังนั้น ทุกอย่างจะให้ดีขึ้นได้ จริงในอนาคตต้องอาศัยความ ตั้งใจและเร่งลงมือทำร่วมกันให้มากกว่านี้”

ตัวอย่างสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย มีดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 การทุจริตในประเทศไทย เกิดจากคนไทยส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม เพราะ เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีค่านิยมยึด ตนเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงส่วนรวม นิยมความสะดวกสบาย และให้การยอมรับผู้ที่มีอำนาจและฐานะ มากกว่าผู้ที่มีคุณธรรม โดยผลสำรวจของศูนย์คุณธรรมร่วมกับศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” ได้เปิดเผย ผลสำรวจเรื่อง “สถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย” จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,166 คน เมื่อปี พ.ศ. 2599

พบว่า สถานการณ์ปัญหาที่มีความรุนแรงในสังคมไทย โดยประเด็นที่วิกฤตมากที่สุด ร้อยละ 20.73 คือ ปัญหา ความซื่อสัตย์ สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน

ตัวอย่างที่ 2 การทุจริตในประเทศไทย ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดจากกระบวนการจัดสรร งบประมาณของภาครัฐขาด เพราะกระบวนการวิเคราะห์งบประมาณและจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการระหว่างกระทรวงเป็นระบบงานที่เน้นความเป็นเอกเทศ ไม่บูรณาการการจัดการแก้ไขปัญหาระดับชาติ รวมทั้งขาดกลไกและช่องทางที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบกระบวนการ ดำเนิน งานและงบประมาณของภาครัฐ

ตัวอย่างที่ 3 การทุจริตในประเทศไทย เกิดจากการทุจริตและประพฤตินิยมเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐ เอกชน และองค์กรเอกชนโดยภาครัฐจะเน้นแก้ปัญหาการทุจริตที่เกิดจากภาครัฐ โดยยังไม่ให้ความสำคัญกับปัญหา การทุจริตในส่วนอื่น ๆ เท่าที่ควร

ตัวอย่างที่ 4 การทุจริตในประเทศไทย เกิดจากระบบอาวุโสและระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่นำไป สู่การเอื้อประโยชน์ให้แก่ญาติและพวกพ้อง รวมทั้งการตรวจสอบความโปร่งใสที่ขาดประสิทธิภาพ

ตัวอย่างที่ 5 การทุจริตในประเทศไทย เกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและการให้ บริการประชาชนที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใสเท่าที่ควร

5 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต

จากปัญหาการทุจริตในประเทศไทยที่มีมาอย่างยาวนานและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ รัฐบาล และทุกภาคส่วนกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต ดังนี้

5.1 การเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention against Corruption: UNCAC) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศด้านการต่อต้านการทุจริตในระดับนานาชาติฉบับแรก มี วัตถุประสงค์ เพื่อการติดตามทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตกลับคืน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานและกฎเกณฑ์ การทุจริตที่ประเทศสมาชิก ภายในประเทศของตนเอง สามารถนำไปเสริมสร้างระบบกฎหมายเกี่ยวกับการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยจำแนกเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่

หมวด 1 หมวดการป้องกันการทุจริต

หมวด 2 การกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย

หมวด 3 ความร่วมมือระหว่างประเทศ

หมวด 4 การติดตามสินทรัพย์คืน

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2554

5.2 การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และ สอดคล้องกับข้อตกลงสากล

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อตกลงสากล มีหลายประการ เช่น

1. การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

จากความล้ำสมัยและช่องว่างทางกฎหมาย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย อาศัยช่องว่างจุดนี้ในการกระทำการทุจริต คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้จัดทำรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีทั้งหมด 16 หมวด 1 บทเฉพาะกาล 279 มาตรา โดยบทบัญญัติที่สำคัญ เกี่ยวกับการทุจริต เช่น

มาตรา 50 เป็นการกำหนดหน้าที่ของประชาชน ให้เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่รวมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ เป็นต้น

มาตรา 98 เป็นการกำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น ผู้ที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นต้น

มาตรา 130 การกำหนดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา 232 การกำหนดลักษณะของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ ประกอบด้วย กรรมการจำนวน 9 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการ ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ฯลฯ

2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติบาง ประการเกี่ยวกับการกำจัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต แห่งชาติดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจำแนกเป็น 11 หมวด 1 บทเฉพาะกาล ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา 9 มาตรา 45)

หมวด 2 การไต่สวน (มาตรา 47 มาตรา 75)

หมวด 3 การดำเนินการกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งเฉพาะ (มาตรา 76-มาตรา 89)

หมวด 4 การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา 90 มาตรา 101)

หมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (มาตรา 102 มาตรา 125)

หมวด 6 การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (มาตรา 126 มาตรา 137)

หมวด 7 การส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (มาตรา 130 มาตรา 137)

หมวด 8 ความร่วมมือกับต่างประเทศ (มาตรา 138 มาตรา 140)

หมวด 9 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา 141-มาตรา

หมวด 10 กองทุนป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา 162-มาตรา 166)

หมวด 11 บทกำหนดโทษ (มาตรา 137 มาตรา 184) บทเฉพาะกาล (มาตรา 185 มาตรา 200)

3. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นยุทธศาสตร์ชาติจัดทำขึ้น เพื่อยกระดับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีกลไกการบูรณาการการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

5.3 การพัฒนารูปแบบการจัดการและการบริหารประเทศ

การพัฒนารูปแบบการจัดการและการบริหารประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต มีดังนี้

1. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็น เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่าง ยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้ สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง" โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในรูปแบบประชารัฐซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เป็นยุทธศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยปฏิรูปและพัฒนาระบบการทำงานของหน่วยงานรัฐให้มีความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีธรรมาภิบาล และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบ

2. การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนพัฒนา ประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคมที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปฏิรูปประเทศ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 10 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อ การพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติ มิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีหลักการสำคัญในการปฏิบัติ ดังนี้

(1) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการพัฒนาประเทศ ทุกมิติอย่าง สมเหตุสมผล มีความพอประมาณ มีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

(2) ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประเทศไทย

(3) ยึดวิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ในการพัฒนา

(4) ยึดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายของแผน พัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

(5) ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต จาก การเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบน ฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม

(6) ยึดหลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ที่ต่อยอดไปสู่ ผลสัมฤทธิ์ที่เป็น เป้าหมายระยะยาว ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพตมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตโดยการปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงาน และคุณภาพบุคลากรภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม ปรับปรุงกระบวนการงบประมาณและสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบการเงินการคลังภาครัฐ รวมทั้ง ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ

5.4 การปลูกฝังลักษณะนิสัยคนไทยให้ต่อต้านการทุจริต

การปลูกฝังลักษณะนิสัยคนไทยให้ต่อต้านการทุจริต เป็นแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลใช้ในการป้องกัน และ แก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนในประชาชนและทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์สาธารณะ ทัศนคติเชิงบวก คุณธรรม จริยธรรม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ค่านิยมที่ถูกต้อง รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงภัยร้ายแรงของการทุจริตและการรู้เท่าทัน การทุจริตของสังคมไทย

2. พัฒนากลไกและระบบการดำเนินงานที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองมีคุณธรรม และจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การรณรงค์ให้ประชาชน ภาคเอกชน และสื่อมวลชน มีส่วนร่วมในการ เฝ้าระวังพฤติกรรมของข้าราชการและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น

3. ส่งเสริมและสนับสนุนนักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรม จริยธรรมเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

4. รณรงค์การปลูกจิตสำนึกของสื่อมวลชนให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณและสนับสนุนให้ประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบพฤติกรรมของสื่อมวลชน

5. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้หน่วยงานภาครัฐกิจเพื่อต่อต้านการทุจริต กำหนดแนวทางการ จัดทำข้อตกลงคุณธรรมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของเอกชนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการสนับสนุนการกำกับ ดูแล จากหน่วยงานภายนอก

6. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่ต่อต้านการทุจริตและ ประพตมิชอบ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช) และภาคประชา สังคม เป็นภาคีร่วมกันต่อต้านการทุจริตและประพตมิชอบ รวมทั้งพัฒนากลไกตรวจสอบธรรมาภิบาลในทุกภาคี ที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ

รูปที่ 5 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระที่ป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต (ที่มา : https://www.matichon.co.th/politics/news_1760513)

5.5 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ การมีเหตุมีผล ผลในการตัดสินใจ มีภูมิคุ้มกันในการเผชิญความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอนาคต โดยอาศัยความรู้และหลักคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ยุทธศาสตร์สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการปรับ โครงสร้างทางความคิดของคนในสังคมให้เกิดภาวะที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลาคัดเลือก และเยาวชนทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย การเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับและต่อต้าน การทุจริตในทุกรูปแบบ การส่งเสริมและเสริมสร้างบทบาทของสื่อมวลชน กลุ่มทางสังคม และองค์กรวิชาชีพในการสร้างสังคมโปร่งใส เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ปลุกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริตความเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ จิตอาสา ความเสียสละเพื่อส่วนรวม และเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนมีพฤติกรรม ที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ ตัวอย่างแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการกล่อมเกลาคัดเลือกและการปฏิบัติงาน ต่อต้านการทุจริต เช่น โครงการโมเดล STRONG โครงการบรรษัทภิบาลดีเด่น เป็นต้น
2. การพัฒนาหลักสูตร บทเรียน การเรียนการสอน การนำเสนอ และรูปแบบการป้องกัน การทุจริตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนทุกระดับ เช่น หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา เป็นต้น
3. การพัฒนาระบบและจัดการองค์ความรู้การป้องกันการทุจริตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น สร้างบทเรียนการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นแม่แบบการสอน เรื่องการป้องกันการทุจริต ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

แผนภาพที่ 8.3 โมเดล STRONG เป็นโครงการหนึ่งที่ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือต้านทุจริต ตามยุทธศาสตร์สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต (ที่มา : https://www.nacc.go.th/download/sakdinan_khu/paget13.pdf)

6. การทุจริตในโลกยุคดิจิทัล

การทุจริตเป็นปัญหาของประเทศที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนาน ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบของการทุจริตยังมีความหลากหลาย มีวิวัฒนาการ และมีความซับซ้อนมากขึ้นอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าเทคโนโลยี ทำให้เกิดกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้างและเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประเทศไม่พัฒนาก้าวหน้า ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงควรร่วมมือกันในการเฝ้าระวัง ต่อต้าน และป้องกันการทุจริตทุกรูปแบบ เพื่อให้สังคมปลอดการทุจริตอย่างแท้จริง จากปัญหาการทุจริตในประเทศไทยที่มีมาอย่างยาวนานและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้รัฐบาล และทุกภาคส่วนกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต ดังนี้

6.1 การเปลี่ยนฉันทันทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption)

การเปลี่ยนฉันทันทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) คือ การเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ใช้คอมพิวเตอร์ในลักษณะที่ก้าวหน้าขึ้น จนอาจถึงขั้นไม่ต้องใช้แรงงานคน มักเป็นการเปลี่ยนอย่างทันทีทันใด จนทำให้รูปแบบการทำงานแบบเดิมต้องยุติลง เช่น การใช้หุ่นยนต์ทำงานแทนแรงงานคน การถ่ายภาพที่ใช้ฟิล์มเปลี่ยนมาเป็นการใช้กล้องดิจิทัลซึ่งบันทึกภาพเป็นข้อมูลทันที การทำให้อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความสามารถในการตัดสินใจเองโดยใช้หลักการปัญญาประดิษฐ์ เป็นต้น การเปลี่ยนฉันทันทางเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำวิธีการที่มีประสิทธิภาพกว่ามา ทำลายรูปแบบที่มีอยู่ดั้งเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการเข้ามาของ แหล่งข้อมูลมหาศาลที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยการสื่อสารอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อกันทั่วโลก ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงไป ในทุกด้านอย่างไม่อาจคาดเดาได้ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การทำงาน รวมไปถึงการเรียนรู้และระบบการ ศึกษา ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเปลี่ยนฉันทันทางเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สาขาของธนาคารปิดตัวลง เพราะเทคโนโลยีทางการเงิน ที่พัฒนาขึ้น โซเชียลมีเดียมีอิทธิพลต่อมนุษย์มากขึ้นจนก่อให้เกิดสำนักข่าวออนไลน์ และการแข่งขันของสื่อที่มากขึ้น เกิดตลาดกลางสำหรับผู้ซื้อและผู้ขายมากมาย ได้แก่ แพลตฟอร์มทางธุรกิจต่าง ๆ

ความเกี่ยวข้องกันของการเปลี่ยนฉันทันทางเทคโนโลยีดิจิทัลกับการทุจริต ได้มากขึ้น

1. นวัตกรรมหลายอย่างช่วยลดขั้นตอนการทำงานและความผิดพลาดของมนุษย์ทั้งแบบตั้งใจ
 2. ยุคดิจิทัลเน้นหลักการกระจายอำนาจและการตรวจสอบอย่างคร่าว ๆ
 3. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการทุจริตเกิดจากการใช้ข้อมูลที่มีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ
 4. API Marketplaces เป็ ด ก ว ้าง ให้ นัก พ ั ท ม น ามาก ขึ้น ช่วย ให้ มี การ ตรวจสอบ มาก ขึ้น
- ประโยชน์ของการเปลี่ยนฉันทันทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการต่อต้านการทุจริต
1. ช่วยลดขั้นตอนการทำธุรกรรมกับภาครัฐและลดโอกาสในการทุจริต
 2. ทำให้สามารถตรวจสอบเส้นทางการเงินได้ง่ายขึ้น
 3. ช่วยตรวจสอบตัวตนของผู้ทำธุรกรรมการเงินได้แม่นยำขึ้น
 4. ช่วยเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ ช่วยให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริต

6.2 โอกาสของการใช้เทคโนโลยีในการทุจริต

การกระทำหรือดำเนินการใด ๆ โดยมีขอบเขตใช้คอมพิวเตอร์ หรือระบบคอมพิวเตอร์ หรือโปรแกรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยมุ่งหมายให้เกิดการประทุษร้ายต่อระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อการทำงาน ของคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น การนำข้อมูลที่ได้จากการเจาะระบบ (Hack) ไปเรียกรับผลประโยชน์หรือใช้ประโยชน์อื่น ๆ การทุจริต การฉวยโอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้น แบ่งเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. การเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต
2. การนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต
3. การนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
4. การขัดขวางการทำงานโดยปกติของระบบหรือการนำไปใช้ของข้อมูล
5. การดัดแปลงข้อมูลหรือระบบ
6. การทำลายข้อมูลหรือระบบ

6.3 โอกาสในการลดการทุจริตในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

1. การปฏิรูประบบราชการ จะต้องทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดี เพื่อประโยชน์ของประชาชน ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ให้สามารถเป็นที่เชื่อถือ เป็นที่พึ่งและไว้วางใจของประชาชนอย่างแท้จริง การทำงานต้องเปิดเผย โปร่งใสเปิดกว้างให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ยึด ประชาชนเป็นศูนย์กลาง การทำงานต้องมีการวิเคราะห์เพื่อเตรียมการล่วงหน้า นำองค์ความรู้มาสร้างนวัตกรรม หรือประยุกต์เพื่อตอบสนองได้ทันเวลา ต้องมีความผูกพันกับการปฏิบัติงาน

2. ISO 37001 : มาตรฐานป้องกันการฉ้อโกงเป็นมาตรฐานในการตรวจสอบและลดการฉ้อโกง ช่วยให้มีการพัฒนามาตรการ รับมือการฉ้อโกง สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีมาตรฐาน ลด ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ส่งเสริมวัฒนธรรมการต่อต้านคอร์รัปชัน

3. ธรรมาภิบาลเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กร การดูแลรักษาความปลอดภัยในระบบสารสนเทศ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก สำหรับองค์กรในปัจจุบัน การเรียนรู้ธรรมาภิบาลเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กรเป็น สิ่งที่จะช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศปลอดภัยและน่าเชื่อถือ บุคคลหรือหน่วยงานที่ทำงานด้านสารสนเทศที่มีระดับ ธรรมาภิบาลเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กรระดับสูง จะตระหนักถึงอันตรายที่จะมาทำลายระบบสารสนเทศ และ ยังรู้เท่าทันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์อีกด้วย

4. ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ หมายถึง การกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการข้อมูล เพื่อให้การได้มาและการนำไปใช้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน รักษาความเป็นส่วนตัว และสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคง และปลอดภัย

6.4 นวัตกรรมส่งเสริมการป้องกันทุจริต

1. ACT AI : องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน เครื่องมือแรกที่เริ่มใช้เพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันสำหรับ ภาคประชาชน โดยองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ในชื่อ ACT Ai เป็นการส่งเสริมให้เข้าถึงข้อมูล 3 ส่วนจาก 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐโดยกรมบัญชีกลาง ข้อมูลของธุรกิจและความเชื่อมโยงของภาคธุรกิจต่าง ๆ จากฐานข้อมูลจากกรมการค้า และหน่วยงานสุดท้ายคือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และตามความคืบหน้า กรณีการทุจริต ต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และสร้างการมีส่วนร่วมให้กับภาคประชาชน เครื่องมือนี้ จะช่วยสังคมให้มีความโปร่งใสมากขึ้น

รูปที่ 6 ACT Ai : องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน เครื่องมือแรกที่เริ่มใช้เพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันสำหรับภาคประชาชน (ที่มา : <https://www.ops.go.th/th/acoc-news/item/7273-ACTAi>)

2. โครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Construction Sector Transparency Initiative : CoST) มีเป้าหมายในการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างภาครัฐ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุดทางการเงินของภาครัฐในลงทุนในโครงการก่อสร้าง รวมทั้งเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการจากโครงการลงทุนของภาครัฐที่มีคุณภาพ CoST ได้สร้างกลไกและมาตรฐานในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการก่อสร้าง ภาครัฐ โดยเป็นการวางระบบให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสู่สาธารณชน การวางระบบจะเน้นให้สามารถใช้งานได้ง่าย และเหมาะสมต่อบริบทของแต่ละประเทศที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งยังให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง และอาจถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานของรัฐในระยะยาวได้

รูปที่ 877 โครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (ที่มา : <https://shorturl.asia/cz7FX>)

3. Open Government Data of Thailand ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ภายใต้ชื่อ “data.go.th” ที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. พัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิดการเป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงข้อมูลเปิดภาครัฐของประเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐได้สะดวก รวดเร็ว ตลอดเวลา โดยข้อมูลที่เผยแพร่อยู่ในรูปแบบไฟล์ที่สามารถแสดงตัวอย่างข้อมูล (Preview) การแสดงข้อมูลด้วยภาพ (Visualization) และเอพีไอ (API) แบบอัตโนมัติให้กับชุดข้อมูลที่เผยแพร่ได้ รวมทั้งยังสามารถจัดการชุดข้อมูลและเมทาดาทาของข้อมูลได้อีกด้วย

รูปที่ 8 ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) ภายใต้ชื่อ “data.go.th (ที่มา : https://race.nstru.ac.th/home_ex/blog/topic/show/5560)

4. ภาษีไปไหน : ระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (Thailand Government Spending) เป็นการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายใต้โครงการระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ มีช่องทางในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อสร้างความโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน และการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ ทั้งในรูปแบบเว็บไซต์ <https://govspending.data.go.th> และแอปพลิเคชัน “ภาษีไปไหน” อีกด้วย สามารถสืบค้นชื่อหน่วยงาน บริษัท หรือโครงการต่าง ๆ ด้วยคำค้นหา (Keyword) แสดงภาพรวม (Dashboard) งบประมาณที่ตั้ง งบประมาณที่ใช้ จำนวนโครงการรวม และอื่น ๆ อีกมาก โดยมีการอัปเดตข้อมูลทุกเดือน

รูปที่ 9 ภาษีไปไหน : ระบบข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (Thailand Government Spending) (ที่มา : <https://www.thailibrary.in.th/2019/08/02/govspending/>)

	แผนการจัดการเรียนรู้		หน่วยที่ 5
	รหัสวิชา 30000-1501	ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 14-15
	ชื่อหน่วย ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล		ทฤษฎี 1 ชม. ปฏิบัติ 3 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล			

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

2. อ้างอิงมาตรฐาน/เชื่อมโยงกลุ่มอาชีพ

2.1 มาตรฐานอาชีพ.....สมรรถนะย่อย.....

- 1) เกณฑ์การปฏิบัติงาน....
- 2) วิธีประเมิน.....
- 3) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- 4) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

2.2 บูรณาการกลุ่มอาชีพ.....

3. สมรรถนะประจำหน่วย

วิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตและผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อการพัฒนาประเทศ

4. การบูรณาการชุดทักษะที่จำเป็น (Essential Skills Set)

4.1. ชุดทักษะพื้นฐาน (Basic Skills)

4.1.1. ความฉลาดรู้ทางการเรียนรู้ (Learning Literacy)

4.2. ชุดทักษะขั้นสูง (Advanced Skills Set)

4.2.1. ความฉลาดรู้ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (ICT and Digital Literacy)

5. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5.1 อธิบายความหมายของยุคดิจิทัล (Digital Era) ได้

5.2 อธิบายประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้

5.3 อธิบายสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัลได้

5.4 วิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัลได้

5.5 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัล ยุคของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีใหม่ด้านดิจิทัลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมของคนในสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

6. สารการเรียนรู้

1. ความหมายของยุคดิจิทัล (Digital Era)

2. ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์

3. สถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนบอกจุดประสงค์ สารการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

2. ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ สารการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

3. ผู้สอนบอกแนวทางวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

4. ผู้เรียนทราบแนวทางวัดผลและการประเมินผล การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

5. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

6. ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

ขั้นการสอน (140 นาที)

7. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูวิดีโอ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

8. ผู้เรียนดูวิดีโอ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)

9. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับความหมายของยุคดิจิทัล จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

10. ผู้เรียนทราบถึงความหมายของยุคดิจิทัล และศึกษาเพิ่มเติม จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

11. ผู้สอนนำรูปภาพมาให้ผู้เรียนดูเกี่ยวกับประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์แล้วผู้เรียนช่วยกันตอบว่ารูปภาพที่เห็น อยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทใด ดังนี้

12. ผู้เรียนช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์

13. ผู้สอนให้ผู้เรียนบอกประโยชน์และข้อจำกัดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ว่ามีอะไรบ้าง

14. ผู้เรียนบอกประโยชน์และข้อจำกัดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ว่ามีอะไรบ้าง

15. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

16. ผู้เรียนทราบถึงสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล

17. ผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน โดยใช้คำถามดังนี้

- การติดต่อสื่อสารของสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัลในปัจจุบันนำมาใช้กับเรื่องใดบ้าง
- ด้านการศึกษาสามารถนำการสื่อสารในยุคดิจิทัลมาใช้ในเรื่องใด
- การสื่อสารในยุคดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจในด้านใด
- การชม VDO ที่มีผู้โพสต์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อยู่ในขั้นตอนใดของการสื่อสารในยุคดิจิทัล
- ยกตัวอย่างการสื่อสารยุคดิจิทัลที่นำมาใช้กับภาครัฐ

18. ผู้เรียนตอบการติดต่อสื่อสารของสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัลในปัจจุบันนำมาใช้กับเรื่องใดบ้าง

1. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)
2. แชต (Chat)
3. การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Video Conference)
4. ประกาศขอความหรือโพสต์ (Post)
5. การอัปโหลด (Upload)

19. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 6.2

20. ผู้เรียนทำใบงานที่ 6.2

ขั้นสรุป (20 นาที)

21. ผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยใช้คำถามว่าผู้เรียนจะใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไรให้เหมาะสมกับสังคมในยุคดิจิทัล

22. ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ตามความเข้าใจ

8. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era)
2. ใบงาน
3. แบบทดสอบประจำหน่วย
4. PowerPoint
5. Youtube

9. หลักฐานการเรียนรู้

9.1 หลักฐานความรู้

1. แบบลงคะแนนใบงาน
2. แบบลงคะแนนแบบทดสอบ

9.2 หลักฐานการปฏิบัติงาน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบ

10. การวัดและประเมินผล

10.1 เกณฑ์การประเมิน/ปฏิบัติงาน

1. ทำใบงานได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
2. แบบทดสอบประจำหน่วย ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60
3. บันทึกรพฤติกรรมการตั้งใจ และความถูกต้องในการปฏิบัติงาน

10.2 วิธีการประเมิน

1. ตรวจใบงานที่มอบหมาย
2. ตรวจแบบทดสอบประจำหน่วย
3. สังเกตพฤติกรรม

10.3 เครื่องมือประเมิน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบประจำหน่วย

3.แบบสังเกตพฤติกรรม

11. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

11.1 ผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

11.2 ปัญหา อุปสรรคที่พบ

11.3 การแก้ไขปัญหา

1) ผลการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน

2) แนวทางแก้ปัญหาในครั้งต่อไป

	ใบความรู้	หน่วยที่ 5
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 14-15
	ชื่อหน่วย ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล	ทฤษฎี 1 ชม. ปฏิบัติ 3 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมโลกยุคดิจิทัล		

เนื้อหาสาระ (Content)

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่โลกมีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้สังคมโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน แม้กระทั่งวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จำเป็นที่ทุกคนจะต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างรู้เท่าทัน และนำพาประเทศไทยสู่ประชาคมโลกได้อย่าง มั่นคง ยั่งยืนสืบไป

1 สภาพปัจจุบันของสังคมโลก

ปัจจุบันสังคมโลกก้าวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลง มีทั้งความเจริญรุ่งเรืองและความเสื่อมโทรม เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชากรโลกเปลี่ยนแปลงไป เกิดลัทธิการบริโภคนิยมก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมากมายการกำหนดทิศทางของสังคมโลกที่อยู่ในภาวะการณ์ เกิดจากสิ่งเหล่านี้

รูปที่ 1 ร่วมมือรักษโลก

(ที่มา : jarukiat.blogspot.com)

1.1 วิวัฒนาการของสังคมโลก

สถานการณ์การเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต สองอภิมหาอำนาจมีบทบาทแทนที่อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี ผลกระทบจากสงครามสร้าง ความเสียหายและทำลายจิตใจของผู้คนเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ไร้ที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นภาระที่รัฐบาล ต้องเร่ง

พื้นฟูบูรณะให้กลับคืนมา ธุรกิจการค้า โรงงานอุตสาหกรรม เส้นทางคมนาคมถูกทำลายอย่างย่อยยับ ดินแดนที่เป็นสมรภูมิของสงครามประสบปัญหาความอดอยาก ยาจน ขาดแคลนอาหาร สภาพเศรษฐกิจใกล้จะล่มสลาย องค์การสหประชาชาติจึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือมนุษยชาติ และรักษาสันติภาพของสังคมโลก

1.2 การแข่งขันสร้างอิทธิพลในดินแดนต่าง ๆ

อุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ ต่อสู้กันระหว่าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำกลุ่ม กับการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำกลุ่ม ทำให้เกิดภาวะสงครามเย็นขึ้น แล้วแผ่ขยายไปทั่วภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนต่างหวาดกลัวภัยสงคราม มหาอำนาจแต่ละค่ายต่างแข่งขันกันผลิตอาวุธที่มีอำนาจร้ายแรง พัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เพื่อประหัต ประหารฝ่ายตรงข้าม

1.3 การเรียกร้องเอกราชของประเทศอาณานิคม

ดินแดนที่เคยตกเป็นอาณานิคมได้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราช ทั้งแบบสันติวิธีและแบบรุนแรง เกิดการสู้รบในอินโดจีนอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในเวียดนามและกัมพูชา เป็นสงคราม ตัวแทนระหว่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ภายหลังที่ประเทศอาณานิคมได้รับเอกราช จะมีปัญหาทางการ จับอาวุธขับไล่ชาติตะวันตกปกครอง มีผลทำให้ทหารมีบทบาทกุมอำนาจการบริหารไว้ได้ แต่ปัญหาชนกลุ่มน้อยและปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ ก็ยังคงมีอยู่เพื่อรอการแก้ไข ผลกระทบจากสงครามก่อให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายมากมาย ทำลายจิตใจของผู้คนเป็นความเสียหาย ซึ่งเรียกได้ว่า “ภาวะสิ้นชาติ” ที่รัฐต้องเร่งฟื้นฟูบูรณะให้กลับคืนมา ดินแดนที่เป็นสมรภูมิของ สงครามประสบปัญหาความอดอยาก ยาจน ขาดแคลนอาหาร เหล่านี้ล้วนต้องใช้เวลาและกำลังทรัพย์มหาศาล

1.4 การสื่อสารไร้พรมแดน

สังคมโลกยุคปัจจุบัน ถูกจัดให้เป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์มีความก้าวหน้าจากการพัฒนาเทคโนโลยี อย่างที่กล่าวได้ว่าเป็นระดับสูงเป็นการปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ของโลก เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จากโลกที่กว้างใหญ่ดูเหมือนเล็กกลงจากดินแดนที่ห่างไกลสามารถติดต่อถึงกันภายในเวลาอันรวดเร็ว เกิดการรับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึง

รูปที่ 9.2 การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต (ที่มา : <https://qrqo.page.link/ML4Ww>)

2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

สังคมโลกมีลักษณะเป็นพลวัตที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยสภาพแวดล้อมหลายประการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ประชากร เหตุการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วสิ้นสุดไป แต่บางเรื่องยังดำเนินต่อไป ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงแนวโน้มของการ

เปลี่ยนแปลง และปัญหาในอนาคตของสังคมโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง ทั้งนี้ เพื่อจะทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจและรู้เท่าทัน รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เหมาะสมเพื่ออยู่ในสังคมโลกอย่างสันติสุข

2.1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างรูปแบบการจัดระเบียบทางสังคม ระบบความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาท ระเบียบแบบแผน ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ครอบครัว การปกครอง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ และเทคโนโลยี ลักษณะ ของการเปลี่ยนแปลง เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ในพลวัตกรรมของมนุษย์ในสังคม ซึ่งระดับของการเปลี่ยนแปลง มีตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน และการเปลี่ยนแปลงในสังคมทั้งหมด ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง สามารถเป็นไปทั้งแบบพัฒนา ถดถอย หรือแบบก้าวหน้าและเสื่อมถอย ปรากฏให้เห็นแบบชัดเจนหรือแบบ ผสมผสานในช่วงเวลาสั้น ๆ หรือในระยะยาว ตามระดับของการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของ โลกสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ประชากร การปรับเปลี่ยนโครงสร้างประชากร ฝ่ายเศรษฐกิจและกิจการสังคมของ สหประชาชาติ (UN) คาดการณ์ว่าประชากรโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะประชากรในประเทศอินเดีย ในจีเรีย ปากีสถาน คองโก เอธิโอเปีย แทนซาเนีย อินโดนีเซีย อียิปต์ และสหรัฐอเมริกา จากเดิมประชากรโลกเมื่อ ค.ศ. 2019 มีประมาณ 7.7 พันล้านคน และคาดว่าปี ค.ศ. 2050 จะมีประชากรทั่วโลกเป็น 9.7 พันล้านคน และ ใน ปี ค.ศ. 2100 คาดว่าจะมีประชากรเพิ่มขึ้นประมาณ 1.1 หมื่นล้านคน จากรายงาน The World Population Prospects 2019 รายงานว่าประชากรโลกมีแนวโน้มกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากวิวัฒนาการทางด้าน เทคโนโลยีทางการแพทย์ทำให้ประชากรมีช่วงชีวิตที่ยืนยาวขึ้น รวมถึงอัตราการเกิดที่ต่ำลงในหลาย ประเทศ โดยประเทศญี่ปุ่นถือเป็นประเทศที่มีอัตราส่วนของประชากรวัยทำงานต่ำที่สุดในโลก นอกจาก ฝ่ายเศรษฐกิจและ กิจการสังคมของสหประชาชาติ (UN) คาดการณ์ว่าในช่วงปี ค.ศ. 2019-2050 ประชากรจีน จะลดลงประมาณ 31.4 ล้านคน

รูปที่ 3 ประชากรโลก (ที่มา : uthmag.com)

2. การมุ่งสังคมอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากยุคแรกเป็นต้นมา มีทิศทางของ การเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากเดิม มีการพัฒนากระบวนการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ ใน การผลิตสินค้าเพื่อการตลาดอันกว้างใหญ่ การใช้แรงงานเฉพาะอย่าง หรือทิศทางการเปลี่ยนแปลงจากสังคม เกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม สังคมเกษตรกรรมซึ่งเป็นสังคมแบบง่าย ประชาชนมีชีวิตที่เรียบง่าย ดำรงชีพ ด้วยการล่าสัตว์ เก็บหาของป่าและทำการเกษตร ไปสู่สังคมอุตสาหกรรม สังคมที่ซับซ้อนมากกว่า

3. การพัฒนาทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศมีวิวัฒนาการมานานหลายพันปีแล้ว เริ่มต้น จากการสื่อสารด้วยภาพและอักษรโดยมีอุปกรณ์ ได้แก่ กระดาษ หมึกและเครื่องเขียนต่าง ๆ ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ เช่น

เครื่องพิมพ์ดีด โทรศัพท์ ติดตามด้วยเทคโนโลยีไมโครอิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การส่งข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น เทคโนโลยีเหล่านี้เมื่อผสมผสานกับเทคโนโลยีคมนาคมซึ่งเป็นเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร เช่น วิทยุ โทรศัพท์ โทรสาร รวมทั้งการสื่อสารผ่านดาวเทียม ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การนำเอา วัสดุสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตใยแก้วนำแสง ทำให้มีการพัฒนาการสื่อสารด้วยภาพ เสียง และตัวเลขได้ดีขึ้นอย่างมาก เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้สังคมโลกมีความใกล้ชิดกันจนเป็นเสมือนหมู่บ้านเดียว คือ หมู่บ้านโลก ในอนาคต เทคโนโลยีเหล่านี้จะยิ่งพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารจะไปได้ ทั่วทุกมุมโลก และคนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายยิ่งขึ้น

4. สังคมโลกาภิวัตน์ สังคมโลกยุคปัจจุบัน จัดได้ว่าเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ มีความก้าวหน้าใน ด้านเทคโนโลยี และอาจกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ของโลก เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จากโลกที่กว้างใหญ่ดูเสมือนเล็กลง จากดินแดนที่ห่างไกลสามารถติดต่อถึงกันภายในเวลาอันรวดเร็ว ความร่วมมือขององค์การระหว่างประเทศ จึงมีความสำคัญยิ่ง การดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม การสร้างความสัมพันธ์และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ย่อมสร้างความมั่นคงและความสันติภาพแก่สังคมโลกได้

รูปที่ 9.4 คนยากจนในชนบท
(ที่มา : www.stou.ac.th)

2.2 แนวโน้มปัญหาสังคม

ปัญหาสังคม คือ สภาวะการณ์ที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม และเห็นว่า สภาวะการณ์นั้นเป็นสิ่งไม่ต้องการให้เกิดขึ้นและเห็นว่า ควรร่วมกันแก้ปัญหานั้นให้ดีขึ้น โดยปัญหาของสังคมมี สาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การที่สมาชิก ในสังคมบางกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สังคมวาง ไว้ และการที่กลุ่มสังคมต่าง ๆ มีความคิดเห็น ความ ต้องการ และผลประโยชน์ขัดกัน ไม่ยอมร่วมมือแก้ไข ปัญหาของสังคม ในที่นี้ขอกกล่าวถึงปัญหาของสังคมที่ เกิดมาแล้ว และปัญหาใหม่ในอนาคต ได้แก่

1. แนวโน้มเกี่ยวกับปัญหาความยากจน ความยากจนเป็นปัญหาสำคัญของโลกเพราะเกี่ยวข้อง กับ ประชากรโลกจำนวนมาก ส่วนใหญ่พบในทวีปแอฟริกา เอเชีย และลาตินอเมริกา ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม และต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ปัญหาความยากจนเป็นสิ่งที่ประชาคมโลกไม่อาจละเลยได้ เพราะเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวาง สาเหตุของความยากจน ส่วนหนึ่งความยากจนเป็นปัญหาที่สั่งสมมายาวนาน ในดินแดนต่าง ๆ ที่ขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะดินแดนที่เป็นอดีตอาณานิคมของชาติตะวันตก ผล

จากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารประเทศของรัฐบาลประเทศนั้น ๆ ผลจากการที่ประชากรที่มีอัตรา การเกิดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนา ปัญหาความยากจนนอกจากจะส่งผลกระทบต่อ การขาดแคลนอาหารแล้ว ยังมีผลต่อการละทิ้งที่อยู่อาศัยเข้ามาอยู่ในเขตเมือง ปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนกับ คนร่ำรวย เป็นต้น

2. แนวโน้มเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ถึงแม้ว่าประเทศต่าง ๆ มีการปราบปรามสารเสพติด มาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาสารเสพติดก็ยังไม่หมดสิ้นไป และเป็นปัญหาสังคมที่ต้องแก้ไขกันไป ทั้งนี้เพราะมี ปัจจัยหลายประการที่จะส่งเสริมให้สารเสพติดแพร่หลายทั้งในกลุ่มเยาวชนและคนทั่วไป ปัญหาสารเสพติดจะ ยังเป็น ปัญหาระดับโลกของหลายภูมิภาค สำหรับประเทศไทยเราได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากสารเสพติดที่มี การผลิตจำนวนมาก โดยเฉพาะตามแถบชายแดนต่าง ๆ สารเสพติดที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมอย่างมาก ได้แก่ ผีนก เฮโรอีน โคเคน และแอมเฟตตามีน หรือ “ยาบ้า”

รูปที่ 5 ตำรวจปราบปรามยาเสพติด
(ที่มา : www.springnews.co.th)

3. แนวโน้มเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ โรคเอดส์เป็นภาวะป่วยขั้นสุดท้ายของการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) ซึ่งย่อมาจากคำว่า Human Immunodeficiency Virus ที่ไปทำลายเม็ดเลือดขาว ทำให้ภูมิคุ้มกันบกพร่อง ซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตได้ ปัจจุบัน โรคเอดส์หรือ Acquired Immune Deficiency Syndrome ยังไม่มียาหรือวิธีการใดที่รักษาให้หายขาดได้ แต่มียาที่ช่วยชะลอการพัฒนาโรคและลดอัตราการเสียชีวิตได้บ้าง

4. แนวโน้มเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมประชาคมโลกได้ให้ ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เพราะต่างตระหนักว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อ การ รงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม มีผลมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลสำเร็จจาก ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การที่ประชากรโลกเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว การขยายของเมือง และการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร ซึ่งทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย อย่างรวดเร็ว เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ได้สร้างมลพิษในอากาศ โดยการปล่อยสารพิษต่าง ๆ มีสารแมงกานีส สารตะกั่ว และ สารปรอท สารพิษเหล่านี้ล้วนเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์และการเติบโตของสัตว์และ พืช การปล่อยน้ำเสียของโรงงานสู่น้ำลำคลองต่าง ๆ โดยไม่ได้บำบัดอย่างถูกวิธีก็ทำให้สิ่งปฏิกูลและสารพิษ ปนเปื้อนอยู่ใน แหล่งน้ำ นับเป็นการทำลายแหล่งน้ำที่มนุษย์ใช้บริโภคในชีวิตประจำวันและยังทำลายสัตว์น้ำและ วงจรชีวิตของสัตว์น้ำซึ่งเป็นอาหารของมนุษย์ นอกจากนี้ ในช่วงปี ค.ศ. 2019 ได้เกิดปัญหาไฟไหม้ป่าครั้งในหลาย ประเทศ โดยเป็นเหตุการณ์ที่มีสาเหตุจากฝีมือมนุษย์และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เหตุการณ์ไฟไหม้ป่า

ทางภาคเหนือของรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เหตุการณ์ไฟไหม้ป่าแอมะซอน ประเทศบราซิลที่เปรียบเสมือนปอดของโลก เหตุการณ์ ป่าไฟป่าที่ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น โดยเหตุการณ์ไฟไหม้ป่าได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์ สัตว์ป่า และ สิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหามลพิษหรือฝุ่นควันทางอากาศ ปัญหามลพิษโลกเพิ่มสูงขึ้นจนนำไปสู่ภาวะเรือนกระจก สัตว์ป่าได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต การขาดช่วงการสืบพันธุ์ทดแทนตามธรรมชาติ เป็นต้น

รูปที่ 6 เหตุการณ์ไฟไหม้ป่า ประเทศออสเตรเลีย
(ที่มา : : <https://www.prachachat.net/world-news/news-394089>)

5. แนวโน้มเกี่ยวกับปัญหาการเมือง การเมืองของโลกปัจจุบันซึ่งมีความซับซ้อนและส่งผลผลกระทบต่อมนุษยชาติอย่างรุนแรง มีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ การขาดดุลยภาพทางการเมืองระหว่างประเทศ และการขยายตัวของลัทธิก่อการร้าย สำหรับการขาดดุลยภาพทางการเมืองระหว่างประเทศนั้น ภายหลังที่สงครามเย็นยุติลงใน ค.ศ. 1990 สหรัฐอเมริกามีสถานะเป็นประเทศมหาอำนาจเดียวที่มีอิทธิพลสูงสุด ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากหลังสงครามเย็น รัสเซียมีปัญหาการเมืองภายในประเทศและต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจของตน จึงไม่สามารถขยายอิทธิพลแข่งกับสหรัฐอเมริกาเหมือนสมัยสงครามเย็น ส่วนจีนซึ่งมีประชากร มากที่สุดในโลกและมีเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว ก็ยังล้าหลังกว่าสหรัฐอเมริกา แม้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 2019-2020 ที่ดอนัลด์ ทรัมป์ ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาเกิดปัญหาความขัดแย้งกับอิหร่าน รวมทั้งเกิดสงครามการค้ากับประเทศจีน อันส่งผลให้เกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก ในช่วงระยะหนึ่ง โดยนักวิชาการคาดการณ์ว่า ปัญหาการขาดดุลยภาพทางการเมืองระหว่างประเทศในอนาคตนั้น ขึ้นอยู่กับผล การเลือกตั้งของสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดดุลยภาพทางการเมืองระหว่างประเทศยังคงมีอยู่ เนื่องจากไม่มีประเทศใดสามารถช่วงดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกาได้

รูปที่ 7 การเกิดวินาศกรรมเมืองปารีส ประเทศฝรั่งเศส
(ที่มา : https://www.matichon.co.th/foreign/news_1315956)

สำหรับการก่อการร้ายที่ใช้ความรุนแรงหรือการทำลายล้างด้วยวิธีการรุนแรงโดยกลุ่มคน เพื่อข่มขู่คุกคามให้ผู้คนหรือรัฐบาลยินยอมตามข้อเรียกร้องของพวกเขา กลุ่มหัวรุนแรงทางการเมืองและ กลุ่มปฏิวัติ ซึ่งเห็นว่าวิธีการก่อการร้ายจะทำให้เกิดความหวาดกลัวและสามารถบรรลุอุดมการณ์ของตนได้ ปัจจุบัน ลัทธิก่อการร้ายแพร่ระบาดมากขึ้น และเริ่มขยายขอบเขตเป็นการก่อการร้ายข้ามประเทศ มีการสร้างเครือข่ายการ ก่อการร้ายสากลที่มีสมาชิกจำนวนมากและมีทุนสนับสนุนมหาศาล นอกจากนี้ ยังมีการใช้รูปแบบการก่อการร้าย ที่หลากหลายเพิ่มขึ้น เช่น การจี้เครื่องบิน การจับตัวประกัน การก่อวินาศกรรม การระเบิดพลีชีพ การใช้รถยนต์เป็นชนวนระเบิด เป็นต้น ขบวนการของความขัดแย้งที่นำไปสู่การต่อสู้หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งการดำเนินการก่อการร้าย ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งในตะวันออกกลางซึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างยิว-อาหรับ ปัญหาการแบ่งแยกดินแดน ปัญหาความขัดแย้งทางศาสนา กรณีกลุ่มปลดปล่อยพยัคฆ์หม้อเหล็ก ในศรีลังกา หรือปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งพื้นฐาน เช่น ปัญหาเชื้อชาติ ปัญหาเขตแดน ปัญหาศาสนาวัฒนธรรม ปัญหาอุดมการณ์ทางการเมือง และปัญหาความยากจน เป็นต้น

รูปที่ 8 การก่อวินาศกรรมตึกเวิลด์เทรด (ที่มา : www.photoontour.com)

6. แนวโน้มเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม ปัจจุบันการสื่อสารเป็นไปอย่างไร้พรมแดน หรือ ยุคโลกาภิวัตน์ ประชากรมีโอกาสได้พบเห็นวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมากขึ้น ทำให้เกิดการยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรมได้ แต่อาจกลายเป็นปัญหาได้จากหลายชนชาติได้ประกาศตนเป็นอิสระ และต่างก็มีวัฒนธรรมเป็นของตนเองก่อให้เกิดชาตินิยมทางวัฒนธรรมขึ้น ทำให้วัฒนธรรมโลกมีลักษณะหลากหลาย การยึดมั่นในวัฒนธรรม ของตนอย่างเหนียวแน่น และหลงใหลในชาติพันธุ์ของตนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งจนกลายเป็นสงครามได้ หรือ การหลงใหลวัฒนธรรมของตะวันตก ผ่านธุรกิจโฆษณาและการบริโภควัตถุนิยม เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ อาหารการกิน การแต่งกาย หรือการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

3 การปรับตัวของไทยในยุคโลกาภิวัตน์

ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ของสังคมโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง ภายหลังสงครามเย็นยุติลง สหรัฐอเมริกากลายเป็นผู้นำเพียงผู้เดียวและการประกาศระเบียบโลกใหม่ของสหรัฐอเมริกา คือ ระบอบประชาธิปไตย การค้าเสรี การเคารพ สิทธิมนุษยชน และการปกป้องสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนจากระบบสองขั้วศูนย์อำนาจ ไปสู่หลายศูนย์อำนาจ เกิดการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การกีดกันการค้า การรวมกลุ่มกันด้านเศรษฐกิจตามภูมิภาค ต่าง ๆ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองและถ่วงดุลกัน เช่น การรวมตัวเป็นตลาดเดียวของประชาคมยุโรป การจัดตั้งเขต การค้าเสรีอเมริกาเหนือ และเขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นต้น สถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และในโลกและการแข่งขันที่ไร้พรมแดน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อ

กอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจ และเพิ่มศักยภาพด้านการแข่งขัน จากกระแสโลกาภิวัตน์ และระเบียบโลกใหม่ที่เน้นเรื่องการค้าเสรี ส่งผลให้ ระบบเศรษฐกิจโลกมีความเชื่อมโยงกัน และการแพร่ขยายอิทธิพลทางการค้าของบริษัทข้ามชาติได้เข้ามาทำลาย ธุรกิจขนาดย่อมภายในประเทศ สภาวะการณ์ดังกล่าวทำให้ไทยต้องปรับตัวเพื่อเพิ่มศักยภาพแห่งการแข่งขัน ดังนั้น แนวทางการปรับตัวที่ไทยดำเนินการ จึงมีดังนี้

3.1 การปรับยุทธศาสตร์

ตามมาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐ จึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมี ความต้องการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขันยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

3.2 การปรับยุทธศาสตร์การพัฒนา

ตั้งแต่ประเทศไทยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและทุกด้านที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยความร่วมมือใน ลักษณะของประชารัฐจากภาคส่วนต่าง ๆ ในรูปแบบหุ้นส่วน การพัฒนานี้เป็นการดำเนินงานอย่างสอดคล้องและบูรณาการ โดยการยกระดับศักยภาพของประเทศในด้านต่าง ๆ พัฒนาคคนให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของ ประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

3.3 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยเน้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มีการดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนได้เรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน การดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจ และการพัฒนาประเทศ ในทุกด้านอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน โดยมีการปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ ปรับพฤติกรรมในระดับ ครัวเรือน ให้มีความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ มีระบบคิดที่มีเหตุผล และพึ่งตนเองได้ รวมทั้งให้ชุมชนและผู้ประกอบการมีความเข้มแข็งในการจัดการตนเองและทำประโยชน์ให้แก่ ตนเองและสังคมได้โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถ ในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ พร้อมคำนึงถึงศักยภาพของคนและ เทคโนโลยี เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้มี การเตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ยกระดับรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม ลดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และส่งเสริมความมั่นคงของ ประเทศ

3.4 การปฏิรูปการศึกษา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญใน การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับต่างประเทศ การศึกษาของไทยได้ปรับเปลี่ยนไปซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เน้นการผลิต

ทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ และสมรรถนะให้พร้อมรับมือต่อแรงกดดันภายนอก จากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาและวิกฤตที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

3.5 การพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน

เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากร การพัฒนา แบบยั่งยืน จะมีความสัมพันธ์กันทั้งระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดการพัฒนา แบบยั่งยืน ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น การเกษตรแบบยั่งยืน การจัดการพลังงานแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นต้น

4 การสร้างความร่วมมือในสังคมโลก

ความร่วมมือขององค์กรในสังคมโลก ถือกำเนิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศจึงมีความสำคัญต่อสังคมโลกอย่างยิ่ง เนื่องจากการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ ร่วมกัน การสร้างความสัมพันธ์ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ย่อมนำมาซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของสังคม โลกอย่างแน่นอน

รูปที่ 9 การลงนามความร่วมมือของประเทศต่าง ๆ (ที่มา : <https://qrqo.page.link/yw53e>)

องค์การระหว่างประเทศมีจุดเริ่มต้นมาจากความร่วมมือของประมุขของประเทศในยุโรปหลังสงครามโนไปเลียนสิ้นสุดลง เกิดการประชุมคองเกรสแห่งเวียนนา ต่อมาเมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้ก่อตั้งองค์การสันนิบาตชาติขึ้น จัดเป็นองค์การระหว่างประเทศทำงานเฉพาะด้านเป็นส่วนใหญ่ องค์การระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นมีบทบาทแตกต่างกันไป ได้แก่ องค์การระหว่างประเทศทางด้านสังคม มีบทบาทในการวางมาตรฐาน การปฏิบัติของรัฐ วางระเบียบกฎเกณฑ์ในการติดต่อระหว่างประเทศและการให้บริการ ส่วนองค์การระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ ดูแลให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและเพื่อแก้ปัญหาทาง เศรษฐกิจ องค์การระหว่างประเทศทางการเมือง ทำหน้าที่รักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างนานาชาติ องค์การระหว่างประเทศและหน่วยงานระหว่างด้านสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่ดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ ความหลากหลายทางชีวภาพ องค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่

4.1 องค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นองค์การระหว่างประเทศระดับโลกที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1945 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง มีสมาชิกประกอบด้วยประเทศเอกราชต่าง ๆ จากทุกภูมิภาคของโลก จากจำนวนสมาชิกก่อตั้ง 51 ประเทศ จนปัจจุบันมีสมาชิก 193 ประเทศ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติ และความมั่นคงระหว่างประเทศ พัฒนา ความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างประชาชาติทั้งปวง โดยยึดการเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิอันเท่าเทียมกัน ร่วมมือ ระหว่างประเทศในอันที่จะแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือมนุษยธรรม และ การส่งเสริมสนับสนุนการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐานสำหรับทุกคน

โดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่อง เชื้อชาติ เพศ ศาสนา ภาษา เป็นศูนย์กลางสำหรับการประสานงานของประชาชาติทั้งหลายให้กลมกลืนกันในด้าน ที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางร่วมกัน

4.2 องค์การอนามัยโลก

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) มีบทบาทคือ ต่อต้านโรคร้าย ไข้เจ็บ ทำหน้าที่ควบคุมการแพร่ขยายของเชื้อโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคระบาด โดยการกำจัด ควบคุมการ แพร่ขยายของเชื้อโรค ปรับปรุงสภาวะความเป็นอยู่ที่ไม่เหมาะสมอันเป็นเหตุนำมาซึ่งการเกิดโรคระบาด ด้านการสาธารณสุข องค์การอนามัยโลกจึงมีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือด้านการสาธารณสุข ด้านการให้การศึกษาและอบรมในด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย โดยให้การศึกษาและฝึก อบรมแก่บุคลากรด้านสาธารณสุขให้แก่ประเทศสมาชิก รวมทั้งส่งเสริมให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย แก่ประชาชนทั่วไป และด้านการวิจัยและข้อมูลข่าวสาร มีการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย เป็นการวิจัยเกี่ยวกับเชื้อโรคต่าง ๆ วิธีการกำจัดและรักษาโรคและเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลข่าวสารและเผยแพร่ ความรู้ด้านการอนามัยแก่ทุกประเทศในโลก

4.3 องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization: FAO) ในปีพ.ศ. 2560 มีประเทศสมาชิกรวม 194 ประเทศ กับ 1 องค์กร (EU) มีบทบาท คือ ด้านอาหาร มีการแก้ ปัญหาการขาดแคลนอาหารอันเกิดจากการเพิ่มประชากรของประเทศกำลังพัฒนา ในด้านการเกษตรมีการนำ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ด้านการประมง ได้มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลด้าน การประมง ปรับปรุงวิธีการและเครื่องมือการประมงให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ศึกษาค้นคว้า สัตว์น้ำที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และวิจัยแสวงหาพันธุ์สัตว์น้ำมาเป็นอาหารให้กับประชากรโลก

4.4 องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization: UNESCO) มีสมาชิกมากกว่า 195 ประเทศ มีบทบาทใน 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษา การลดจำนวนอัตราผู้ไม่รู้หนังสือ โดยจัดทำโครงการต่าง ๆ พัฒนาการศึกษาในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์ พยายามที่จะขยายความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม มีการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งงานศิลปะ สถาปัตยกรรม วรรณคดี หัตถกรรม นิทานพื้นบ้าน เป็นต้น ด้านสังคมศาสตร์ ได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหานั้นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และ ด้านการสื่อสาร ได้ดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อเพื่อพัฒนาทางการศึกษา เป็นต้น

4.5 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) สำนักงาน ใหญ่ตั้งอยู่ที่เมืองกรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีบทบาทสำคัญ คือ การวางรากฐานทางด้านแรงงาน ระหว่างประเทศ เป็นกิจกรรมหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ทางด้านสิทธิมนุษยชน การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิควิชาการ การให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาและฝึกอบรม ในด้านการประเมินแหล่งกำลังคน และความต้องการด้านกำลังคน ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ตลาด ให้คำแนะนำด้านแรงงาน จัดให้มี การทดสอบความรู้ด้านวิชาชีพ การฝึกอบรมทางวิชาชีพ วิเคราะห์แรงงาน ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านแรงงาน รวมทั้งกฎหมายเพื่อความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงานให้แก่ประเทศสมาชิกในรูปแบบเอกสาร และสื่อต่าง ๆ

4.6 องค์การการค้าโลก

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) จัดตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1995 ปัจจุบันมี 164 ประเทศและดินแดน มีบทบาทคือ เป็นเวทีเพื่อเจรจาลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในรูปแบบของ มาตรการภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เป็นเวทีที่ให้สมาชิกหันหน้าเข้าปรึกษาหารือ เพื่อ แก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าและหากตกลงกันไม่ได้ก็จะตั้งคณะลูกขุน ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ข้อเสนอแนะ เป็นผู้เฝ้าดูสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ และจัดให้มีการทบทวนนโยบายการค้าของสมาชิก อย่าง สม่าเสมอ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านข้อมูลข้อแนะนำ เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม พันธกรณี ได้อย่างเพียงพอ ประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลกเพื่อให้นโยบาย เศรษฐกิจโลก สอดคล้องกันยิ่งขึ้น

4.7 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) เป็นสถาบัน การเงินที่จัดตั้ง ขึ้นในปี ค.ศ. 1994 สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี. ซี. สหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม เสถียรภาพการหมุนเวียนของเงินตรา และปรองดองการแข่งขันในการลดค่าเงิน ช่วยแก้ไขปัญหา ขาดดุลการชำระเงินของประเทศสมาชิกเพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินโลก ดูแลประเทศสมาชิกให้มีระบบ อัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพ อำนวยความสะดวก ส่งเสริมการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศอย่าง สมดุล

4.8 สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ที่ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1967 สำนักงานเลขาธิการตั้งอยู่ที่กรุงจาร์กาตา ประเทศอินโดนีเซีย ปัจจุบัน มี สมาชิก 10 ประเทศ มีกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกล่าสุด อาเซียนเป็นองค์กรของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศสมาชิกมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา และประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งเคยเป็นปรปักษ์กันทางการเมืองในยุคสงครามเย็นเข้ามาเป็นสมาชิก มี วัตถุประสงค์ คือ เพื่อเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และวัฒนธรรมของ ภูมิภาค ส่งเสริมสันติภาพและเสรีภาพของภูมิภาค ยึดมั่นในหลักการของสหประชาชาติ ส่งเสริมให้มีความ ร่วมมือและช่วย เหลือซึ่งกันและกันในเรื่องผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหาร อย่างจริงจัง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการฝึกอบรม การวิจัยในด้าน การศึกษา วิชาชีพ และการบริหาร

4.9 องค์การของประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าส่งออก

องค์การของประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าส่งออก (Organization of Petroleum Exporting Countries: OPEC) ขึ้นในปี ค.ศ. 1960 เกิดจากความเคลื่อนไหวของประเทศที่ผลิตน้ำมันเป็นสินค้าส่งออก ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ต่อมาได้ย้ายไปตั้งที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกโอเปก ปัจจุบัน - ประเทศ คือ อิหร่าน อิรัก คูเวต ซาอุดีอาระเบีย และเวเนซุเอลา สำนักงานเลขาธิการตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา สมาชิกโอเปกเพิ่มเป็น 13 ประเทศ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อเป็นตัวกลางประสานงานด้านนโยบายน้ำมันระหว่าง ประเทศผู้ผลิตน้ำมัน ในการรักษาระดับราคาให้มีความเป็นธรรม และสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศผู้ผลิต ปีโตรเลียม ก่อให้เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างเศรษฐกิจ และรักษาระดับความสม่ำเสมอในการผลิต ปีโตรเลียม เพื่อให้เพียงพอในการป้อนเข้าสู่ตลาดโลก โดยผู้ผลิตจะได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมจากการคืนทุน ที่ได้ลงไปในอดีตอุตสาหกรรมการผลิตปีโตรเลียม นอกจากนี้ นโยบายจากกลุ่มประเทศโอเปก ยังได้กำหนดขึ้นเพื่อ สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคว่าจะได้รับน้ำมันตามความต้องการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4.10 ข้อตกลงการค้าแถบอเมริกาเหนือฉบับใหม่

ข้อตกลงการค้าแถบอเมริกาเหนือฉบับใหม่ (United States-Mexico-Canada Agreement: USMCA) เป็นข้อตกลงทางการค้าระหว่าง 3 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ที่นำมาใช้ทดแทน ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขรายละเอียดการนำเข้าและส่งออกสินค้า อุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศสมาชิกอเมริกาเหนือ โดยข้อตกลงฉบับนี้มีอายุ 16 ปี และกำหนดให้มีการทบทวน ทุก ๆ 6 ปี

4.11 กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation: APEC) ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 21 ประเทศ มีสำนักเลขาธิการ APEC ตั้งอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ มีวัตถุประสงค์คือ สนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และของโลก พัฒนาและส่งเสริม ระบบการค้าพหุภาคี บนรากฐานการเปิดเสรีการค้า ลดอุปสรรคด้านการค้าและการบริการ ตลอดจนการลงทุน ระหว่างประเทศสมาชิกโดยให้สอดคล้องกับกฎของแอกตต์ ส่งเสริมตลาดการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิก ปรับปรุงกฎเกณฑ์ทางการค้าให้เกิดความเป็นธรรมในหมู่ประเทศสมาชิก

4.12 เขตการค้าเสรีอาเซียน

เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เกิดจากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1992 ที่ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้มีมติเห็นสมควรจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ขึ้น ตามข้อเสนอของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีของไทยและได้มีการลงนามในกรอบความตกลงขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ มีการตกลงอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน สำหรับอาเซียนและการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้สินค้าอาเซียนในตลาดโลก มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้การค้าสินค้าภายในอาเซียนเป็นไปโดยเสรี มีอัตราภาษีต่ำสุด และปราศจากข้อจำกัดที่มีไขภาษี เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศ เข้ามาลงทุนในอาเซียน เสริมสร้างสถานการณ์การแข่งขันของอาเซียน รองรับกับสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าโลก ที่มีความเสรีมากยิ่งขึ้น

4.13 องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล

องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wide Fund for Nature: WWF) เป็นองค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ มีสถานะเป็นมูลนิธิที่รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ และหน่วยงานเอกชน ก่อตั้งเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2504 ที่เมืองมอร์เกส ประเทศสวีเดน มีจุดประสงค์ในการยับยั้งการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สนับสนุนให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน ใช้พลังงานทดแทน และลดการบริโภคอย่างสิ้นเปลือง โดยเน้นการทำงานในด้าน ป่าไม้ ระบบนิเวศวิทยาของพืชน้ำ มหาสมุทรรวมทั้งชายฝั่งทะเล สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ การบำบัดสารพิษที่เกิดจากสารเคมี

4.14 องค์การไม้เขตร้อนระหว่างประเทศ

องค์การไม้เขตร้อนระหว่างประเทศ (International Tropical Timber Organization: ITTO) เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นโดยข้อตกลงว่าด้วยไม้เขตร้อนระหว่างประเทศ เมื่อปี ค.ศ. 1986 สำนักงานใหญ่ตั้งที่ เมืองโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อปี ค.ศ. 2006 ปัจจุบันมีสมาชิก 69 ประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศผู้ผลิตและกลุ่มประเทศผู้บริโภค มีหน้าที่เกี่ยวกับการอุตสาหกรรมและการค้าไม้ ควบคู่กับการส่งเสริมการอนุรักษ์ การพิทักษ์รักษาป่าไม้ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ อย่างยั่งยืน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือประเทศสมาชิกในเขตร้อน

5 สังคมไทยกับโลกยุคดิจิทัล

ในโลกยุคปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกิดขึ้นได้อย่างมากมายและรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารระหว่างกันสามารถทำได้ตลอดเวลาเพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส ผู้คนทั่วทั้งโลกเกิดการเชื่อมโยง ระหว่างกันผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ส่งผลให้พฤติกรรมในการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ของมนุษย์เปลี่ยนแปลง ไปในหลายด้าน ในด้านสังคมมีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการตัดสินใจวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจที่เห็นได้จากการซื้อขายในระบบอินเทอร์เน็ต โดยไม่มีขีดจำกัดทั้งเรื่องสถานที่และเวลา ด้านคมนาคมที่มีการผลิตยานพาหนะที่ช่วยให้การเดินทางรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมทั้งด้านการศึกษาที่การเรียนรู้ สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลา ความก้าวหน้าของเทคโนโลยียุคดิจิทัลทำให้เกิดการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการพัฒนาสังคมในทุกระดับจนถึงระดับโลก คนในสังคมจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองทั้งในการ ดำเนินชีวิตและการทำงาน

โลกดิจิทัลเป็นโลกที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีได้อย่างลงตัว ช่วยทำให้ชีวิตสะดวกสบายขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ เทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตก็เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของคนไทยในสังคม เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทกับการใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคมมากขึ้น ทั้งความช่วยเหลือจากปัญญา ประดิษฐ์ที่ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมรอบตัวให้อ่อนนุ่มและปรับเข้ากับความต้องการของแต่ละ คนได้มากขึ้น สภาพแวดล้อมอัจฉริยะที่ผสมผสานวิถีชีวิตแบบเดิมของคนเข้ากับเทคโนโลยีนี้สามารถตัดแปลงวิถี การใช้งานได้มากมายหลายอย่าง เช่น การบริการ การสร้างที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น จากการศึกษาการเติบโตของตลาดที่พักอาศัยอัจฉริยะพบว่ามีมูลค่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 40 ต่อปี และยังพบว่า คนไทยสวมใส่นาฬิกาอัจฉริยะในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ตลาดหุ่นยนต์เพื่องานบริการในประเทศไทยมีแนวโน้ม เติบโตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ให้ข้อมูลว่าภาพรวมในปี พ.ศ. 2565 คนไทยใช้เวลาไปกับอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 7 ชั่วโมง 4 นาที โดยกลุ่มเจนเนอเรชัน Y (ผู้ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2524-2543) เป็นกลุ่มที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดเฉลี่ย วันละ 8 ชั่วโมง 55 นาที รองลงมาคือกลุ่มเจนเนอเรชัน Z (ผู้ที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป) โดยวัตถุประสงค์ หลักที่คนไทยส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่ อันดับ 1 เพื่อขอรับคำปรึกษาและรับบริการทางการแพทย์ อันดับ 2 เพื่อติดต่อสื่อสาร และอันดับ 3 เพื่อชมสื่อบันเทิงต่าง ๆ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เกิดภาวะความปกติใหม่ (New Normal) ในการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของคนไทย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการเปิดรับเอาเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ รวมทั้งแพลตฟอร์มออนไลน์ มาใช้ เมื่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญกับคนไทยมากขึ้น หลายภาคส่วนจึงเริ่มผลักดันให้สังคม เกิดการตระหนักรู้ถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมใน จิตใจ รวมไปถึงความ รูปแบบออนไลน์และการเชื่อมโยงถึงกันมากกว่าเดิม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกาย สัมพันธ์ของคนในสังคม ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมในภาพรวม

ในช่วงที่ผ่านมาจากการที่คนในสังคมสามารถเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัลได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ช่องทางการเชื่อมต่อสู่โลกของแหล่งข้อมูล การสื่อสาร การทำงาน รวมถึงความบันเทิงต่าง ๆ ส่งผลโดยตรงกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป จากรายงานผลสำรวจพบว่า ในปี พ.ศ. 2566 คนไทยใช้งานอินเทอร์เน็ตมีถือสูงเป็นอันดับ 10 ของโลก โดยมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตร้อยละ 85.3 ของประชากรทั้งหมด หรือคิดเป็นจำนวน 61.25 ล้านคน เป็นการใช้งานผ่านสมาร์ตโฟนสูงถึงร้อยละ 97.1 ของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั้งหมด หรือคิดเป็นจำนวน 59.5 ล้าน โดยเฉลี่ยแล้วใน 1 วัน คนไทยใช้เวลาออนไลน์ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟนมากถึง 7

ชั่วโมง 53 นาที จึงทำให้ประเทศไทยมีโอกาสสูงที่จะเกิดผลกระทบจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล เพราะมีอัตราการใช้งาน ที่มีระยะเวลานานกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศอื่น

สังคมออนไลน์ผ่านทางช่องทางโซเชียลมีเดียกลายเป็นการรวมตัวเพื่อแสดงความคิดเห็น พุดคุย และ รายงานข่าวสารที่มีความรวดเร็ว และยังเป็นพื้นที่ที่สาธารณะให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีเสรีภาพทางความคิด และการแสดงออกมากขึ้น การรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารรวมถึงการแยกแยะข้อมูลจริงและข้อมูลเท็จจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื้อหาที่ล่อแหลมและเผยแพร่ซ้ำ ๆ จนเป็นกระแสบนโลกโซเชียลอาจเป็นปัจจัยที่สร้างแรงกระตุ้นเพื่อมุ่งทางสังคม เนื่องจากข่าวสารที่ได้รับอาจไม่ได้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องทั้งหมด การรู้เท่าทันสื่อโดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความรุนแรง และส่งผลให้ความรุนแรงมีเพิ่มมากขึ้น

ความเสี่ยงบนโลกออนไลน์ของคนไทย 5 อันดับ ได้แก่

1. เนื้อหาที่มีความรุนแรง
2. โฆษณาสินค้าที่ไม่ได้รับการรับรองความปลอดภัย
3. เนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพที่ไม่น่าเชื่อถือ
4. ข่าวปลอม
5. เนื้อหาลามก

นอกจากนี้ การใช้งานออนไลน์อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพ จากพฤติกรรมที่ต้อง นั่งอยู่นิ่ง ๆ ในท่าเดิม การก้มคอ รวมถึงการจ้องมองจอคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟนนาน ๆ จะส่งผลต่อร่างกาย ทำให้ กล้ามเนื้อต้ออ่อนแรง ตาแห้ง มีอาการปวดหลัง ทำให้ปวดศีรษะ เสี่ยงต่อการเป็นโรคกระดูกคอเสื่อม เป็นต้น ส่วนทางด้านจิตใจ พฤติกรรมการประเมินค่าความสำเร็จของคนในปัจจุบันพบว่า หลายคนเป็นโรคซึมเศร้าเมื่อใช้โซเชียลมีเดียเป็นเวลานาน เนื่องจากรู้สึกไม่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับผู้คนในโลกออนไลน์ เป็นต้น รวมทั้งการกระแสรานทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) ถือเป็นปัญหาที่พบได้มากขึ้นในสังคมไทย ส่วนใหญ่มาในรูปแบบของการส่งข้อความเสียดสี ล้อเลียน หรือคำทอให้ผู้อื่นอับอาย เหตุการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อจิตใจในระยะยาว เทคโนโลยีดิจิทัลคือสิ่งจำเป็นแต่ต้องใช้อย่างมีสติ กำหนดขอบเขตการใช้งานที่เหมาะสมทุกภาคส่วน จะต้องตระหนัก รวมมือร่วมใจ และเตรียมพร้อมรับมือ เพื่อนำไปสู่การสร้างสุขภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ให้กับคนในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

	แผนการจัดการเรียนรู้		หน่วยที่ 6
	รหัสวิชา 30000-1501	ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 16-17
	ชื่อหน่วย หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล		ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 4 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล			

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้

ปฏิบัติตนเข้ากับสภาพสังคมไทย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักธรรมาภิบาลในการเป็นพลเมืองดิจิทัล

2. อ้างอิงมาตรฐาน/เชื่อมโยงกลุ่มอาชีพ

2.1 มาตรฐานอาชีพ.....สมรรถนะย่อย.....

- 1) เกณฑ์การปฏิบัติงาน....
- 2) วิธีประเมิน.....
- 3) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- 4) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

2.2 บูรณาการกลุ่มอาชีพ.....

3. สมรรถนะประจำหน่วย

1. วิเคราะห์ความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลที่มีต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ
2. ประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

4. การบูรณาการชุดทักษะที่จำเป็น (Essential Skills Set)

4.1. ชุดทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) ได้แก่

- 4.1.1. ความฉลาดรู้ทางสังคม-วัฒนธรรม (Learning Literacy)
- 4.1.2. ความฉลาดด้านจริยธรรม (Ethical Literacy)
- 4.1.3. ความฉลาดรู้ (Literacy)

4.2. ชุดทักษะขั้นสูง (Advanced Skills Set)

- 4.2.1. ทักษะการเป็นผู้นำและสร้างแรงบันดาลใจ (Leadership and Social influence)
- 4.2.2. ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills)

5. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 5.1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลได้
- 5.2 อธิบายแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลได้
- 5.3 เขียนอธิบายองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลได้
- 5.4 เห็นประโยชน์ของหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
- 5.5 ประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล และมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

6. สารการเรียนรู้

1. ความหมายของยุคดิจิทัล (Digital Era)
2. ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์
3. สถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลกในยุคดิจิทัล
4. ความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาล
5. ประโยชน์ของธรรมาภิบาล

6. จรรยาบรรณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนบอกจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล
2. ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ และสมรรถนะประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลผู้สอนบอกแนวทางวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลผู้เรียนทราบแนวทางวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล
3. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับ ความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาลจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล
4. ผู้เรียนทราบถึงความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล
4. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล
5. ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

ชั้นการสอน (140 นาที)

7. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียน เรื่อง ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ตามความเข้าใจของผู้เรียน
8. ผู้เรียนตอบความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล ตามความเข้าใจของผู้เรียน
9. ผู้สอนให้ผู้เรียนให้ดูวิดีโอ หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)
10. ผู้เรียนให้ดูวิดีโอ หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล (สแกนคิวอาร์โค้ด <https://eqrco.de/a/E2aNwu>)
11. ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับองค์ประกอบของธรรมาภิบาล จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล
12. ผู้เรียนทราบถึงองค์ประกอบของธรรมาภิบาล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล
13. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

14. ผู้เรียนทราบถึงแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

15. ผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ เพื่อกระตุ้นความคิด โดยใช้คำถามว่า ความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาลหน่วยงานรัฐและเอกชนต้องดำเนินการอย่างไร

16. ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาแปรเป็นวิธีปฏิบัติสำหรับองค์กรในด้านใดบ้าง พร้อมอธิบาย

17. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 8.1

18. ผู้เรียนทำใบงานที่ 8.1

19. ผู้สอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ว่าการจะนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างไร ตามความเข้าใจของผู้เรียน

20. ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์เกี่ยวกับการจะนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างไร

ขั้นสรุป (20 นาที)

21. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

22. ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (20 นาที)

1. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อทบทวนความรู้เดิมจากที่เรียนไปชั่วโมงที่ผ่านมา

2. ผู้เรียนสนทนาเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลเพื่อทบทวนความรู้เดิมจากที่เรียนไปชั่วโมงที่ผ่านมา

ขั้นการสอน (140 นาที)

3. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับ ความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาลจากหนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

4. ผู้เรียนทราบถึงความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

5. ผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ เพื่อกระตุ้นความคิด โดยใช้คำถามว่า ความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาลหน่วยงานรัฐและเอกชนต้องดำเนินการอย่างไร

6. ผู้เรียนตอบคำถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการสร้างระบบธรรมาภิบาลหน่วยงานรัฐและเอกชนต้องดำเนินการอย่างไร

7. ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประโยชน์ของธรรมาภิบาล จากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

8. ผู้เรียนทราบถึงประโยชน์ของธรรมาภิบาล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

9. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของธรรมาภิบาลต่อภาครัฐและภาคธุรกิจ แล้วให้ผู้เรียนยกตัวอย่างว่ามีอะไรบ้าง พร้อมอธิบายประกอบ

10. ผู้เรียนรู้จักตัวอย่างประโยชน์ของธรรมาภิบาลต่อภาครัฐ พร้อมอธิบายประกอบ
11. ผู้สอนตอบคำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 8
12. ผู้เรียนตอบคำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หน้า
13. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับจรรยาบรรณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล จากหนังสือเรียนสังคมไทย

14. ผู้เรียนทราบถึงจรรยาบรรณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักสูตรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล ในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักสูตรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

15. ผู้เรียนทราบถึงจรรยาบรรณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล และศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนสังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักสูตรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

ขั้นสรุป (20 นาที)

16. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักสูตรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

17. ผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 หลักสูตรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

18. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ 8 หลักสูตรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ 8 หลักสูตรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล

8. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน สังคมไทยในยุคดิจิทัล (Thai Society in the Digital Era)
2. ใบงาน
3. แบบทดสอบประจำหน่วย
4. PowerPoint
5. Youtube

9. หลักฐานการเรียนรู้

9.1 หลักฐานความรู้

1. แบบลงคะแนนใบงาน
2. แบบลงคะแนนแบบทดสอบ

9.2 หลักฐานการปฏิบัติงาน

1. ใบงาน
2. แบบทดสอบ

10. การวัดและประเมินผล

10.1 เกณฑ์การประเมิน/ปฏิบัติงาน

1. ทำใบงานได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
2. แบบทดสอบประจำหน่วย ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60
3. บันทึกรพฤติกรรมการปฏิบัติงานจากความตั้งใจ และความถูกต้องในการปฏิบัติงาน

10.2 วิธีการประเมิน

- 1.ตรวจใบงานที่มอบหมาย
- 2.ตรวจแบบทดสอบประจำหน่วย
- 3.สังเกตพฤติกรรม

10.3 เครื่องมือประเมิน

- 1.ใบงาน
- 2.แบบทดสอบประจำหน่วย
- 3.แบบสังเกตพฤติกรรม

11. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

11.1 ผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

11.2 ปัญหา อุปสรรคที่พบ

11.3 การแก้ไขปัญหา

1) ผลการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน

2) แนวทางแก้ปัญหาในครั้งต่อไป

	ใบความรู้		หน่วยที่ 6
	รหัสวิชา 30000-1501	ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 16-17
	ชื่อหน่วย หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล		ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 4 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล			

เนื้อหาสาระ (Content)

อย่างแพร่หลาย ด้วยเป็นหลักการงานที่จะช่วยพัฒนาสังคม ทั้งระบบให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพ และ หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารจัดการแนวใหม่ในองค์กรภาครัฐและเอกชน ซึ่งได้รับความสนใจ นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด คือ ความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อหน่วยงาน และองค์กรอย่างยั่งยืน

6.1 ความเป็นมาของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลได้มีการใช้อย่างกว้างขวางในช่วงระยะ 30 ปีที่ผ่านมาโดยธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank) เพื่อเป็นเงื่อนไขทางการเมืองในการให้เงินกู้โดยระเบียบปฏิบัติแล้วธนาคารทั้งสองถูกห้ามไม่ให้ใช้ปัจจัยทางการเมืองเป็นเงื่อนไขในการให้เงินกู้ ต่อมาธนาคารโลกได้ยอมรับความจำเป็นของเงื่อนไขทางการเมือง โดยถือเอาธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นเงื่อนไขมากกว่าที่จะเอาประชาธิปไตย เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความอ่อนไหวทางการเมือง โดยระบุว่า ธรรมาภิบาลประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ คือ การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ การตรวจสอบ อธิบายได้ ความโปร่งใส และการมีกรอบกฎหมายสำหรับการพัฒนา

แนวคิดหลักธรรมาภิบาล มีกำเนิดจากข้อสรุปของที่ประชุมองค์การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ได้แก่ ธนาคารโลก (World Bank) องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UN) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เป็นต้น โดยต่อมาได้แพร่หลายอย่างรวดเร็วในบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืนและการช่วยบรรเทาปัญหาความยากจน ซึ่งก่อนหน้านี้ในปี ค.ศ. 1989 ธนาคารโลกได้ริเริ่มใช้ธรรมาภิบาล ซึ่งปรากฏในรายงานเรื่อง Sub-Saharan Africa : From Crisis to Sustainable Growth ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย และสรุปว่าภาวะด้อยการพัฒนาและปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในประเทศในซีกโลกใต้ โดยเฉพาะ ในแถบละตินอเมริกาและแอฟริกา โดยที่องค์การทางการเงินระหว่างประเทศไม่สามารถแก้ปัญหาหรือให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการที่ไม่ดีของ ประเทศนั้น ๆ ธนาคารโลกจึงได้ใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาอนุมัติให้กู้โดยมีเป้าหมาย เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการภาครัฐที่ดียิ่งขึ้น ยึดหลักนิติธรรมรวมทั้งการขจัดทุจริตในประเทศเหล่านั้น ให้หมดสิ้นไป และยังสามารถให้คำนิยาม ธรรมาภิบาล ว่าหมายถึง ลักษณะการใช้อำนาจเพื่อนำไปสู่การจัดการ ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และต่อมาองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP) ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์ในเอกสาร Governance for Sustainable Human Development ส่งผลให้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 เป็นต้นมาแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาล เริ่มได้รับความสำคัญมากขึ้น และกลายเป็นประเด็นสำคัญในบริบทการพัฒนาในระดับสากล แนวความคิดเรื่อง ธรรมาภิบาลในต่างประเทศได้รับความสำคัญ นำมากล่าวถึงอีกครั้งในช่วงปี ค.ศ. 1995 โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย

สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น ถือว่าธรรมาภิบาลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการขยายความสามารถของประเทศ เพื่อสร้างรายได้และลดปัญหาความยากจนในอนาคต หรือก่อให้เกิดการพัฒนาทางการบริหารการปกครอง ของประเทศไปได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบทางเศรษฐกิจ เพราะหลักการธรรมาภิบาล ยังได้รับการกล่าวถึงว่า เป็นแนวความคิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นส่งเสริมศักยภาพให้ภาคประชาสังคม (Civil Society) เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) อย่างยั่งยืน

รูปที่ 6.1 การประชุมในหน่วยงาน (ที่มา : www.opdc.go.th)

ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2540 และแผ่ขยายไปอีกหลายประเทศในเอเชีย นั้น สาเหตุสำคัญมาจากการขาดธรรมาภิบาลและบรรษัทภิบาล โดยที่วิกฤติทางการเงินที่เกิดขึ้น นั้น เป็นเพียงปลายเหตุ ธนาคารโลกจึงได้พิจารณาว่าตัวชี้วัดที่สำคัญที่แสดงถึงการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจากวิกฤติเอเชียหาใช่เพียงตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นแต่อย่างใดเลยไม่ แต่ภาวะของการฟื้นตัวอยู่ที่ การพัฒนาบรรษัทภิบาล ซึ่งผลการดำเนินงานของภาคเอกชนไม่น้อยที่ขาดรากฐานที่ดีของบรรษัทภิบาล ที่คอยค้ำจุนการเติบโตให้มั่นคงและยั่งยืน ขาดความสุจริตต่อผู้ถือหุ้นภาครัฐ และสาธารณชน คำนึงถึงวิถี การปฏิบัติเพียงแต่ มุ่งเน้นให้เกิดผลกำไรระยะสั้น ขาดความรอบคอบโดยไม่คำนึงถึงกลไกการบริหารบริษัท จนเกิดเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศในเวลาต่อมา

รูปที่ 6.2 การประชุมวางแผนงาน (ที่มา : <https://qr.go.page.link/XYqb3>)

6.2 ความหมายของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นศัพท์ทางวิชาการที่ใช้กันมาหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และปรากฏในพจนานุกรม โดยมีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า Governance ดังนี้

1. Governance means (1) the act, process, or power of government, (2) the State of being governed. (The American Heritage Dictionary, Boston : Houghton Mifflin, 1982 : 569) หมายถึง การกระทำ กระบวนการ หรืออำนาจในการบริหารการปกครอง ซึ่งเมื่อใช้กับรัฐจะมีความหมายใกล้เคียงเกี่ยวข้องกับ คำว่าภาครัฐ (State) ซึ่งอาจจะหมายถึงทั้งรัฐบาลและระบบราชการ นอกจากนี้ คำว่า Governance ยังอาจ จะใช้ได้สำหรับองค์กรของภาคเอกชนในความหมายที่เฉพาะเจาะจง สำหรับการบริหารการปกครองหน่วยงาน

2. ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 “ธรรม” หรือธรรมะ หมายถึง คุณความดี ความจริง คำสอนในพุทธศาสนา “รัฐ” หมายถึง บ้านเมืองแว่นแคว้น “Good” หมายถึง ดี เบิกบาน เป็นสุข สมบูรณ์ มีประโยชน์ “Good Governance” หมายถึง การบริหาร การปกครอง การควบคุม การครอบงำ รูปแบบการปกครอง วิธีการบริหาร ซึ่งสามารถสรุปรวมตามความหมายของธรรมาภิบาล การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามครรลอง

3. ธีรยุทธ บุญมี ซึ่งเป็นนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ เรียก Good Governance ว่า ธรรมรัฐ และได้ให้ความหมายว่า คือกระบวนการความสัมพันธ์ ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปในการที่จะ ทำให้การบริหารราชการและประชาชนโดยทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินไปอย่าง ประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ การร่วมกันกำหนดนโยบาย และการจัดการตนเอง ของภาคสังคมเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้น

รูปที่ 6.3 ธนาคารโลก

(ที่มา : www.thaihrwork.com)

4. Good Governance” ได้เริ่มใช้กันมาประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมา โดยปรากฏในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) ได้นำมาใช้ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1989 ในรายงานเรื่อง “Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth” (นฤมล ทับจุมพล, 2541 : 15-31) โดยให้ความหมาย “Good Governance” เป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของ บ้านเมือง มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ และการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม

5. ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปใน ครรลองธรรม และยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ธรรมที่ใช้ในการ บริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง มิใช่หมายถึงเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม

คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก จากความหมายดังกล่าว Good Governance มีการใช้คำเรียกที่แตกต่างกัน เช่น ธรรมาภิบาล บรรษัทภิบาล ธรรมรัฐ ประชาธิปไตย การปกครองที่ดี การบริหารงานที่ดี เป็นต้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชน โดยมุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน ลดการควบคุม ทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การ

6.3 ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ปัจจุบันธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่มีการนำมาใช้บริหารงานอย่างแพร่หลาย เพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กร หน่วยงานให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ เช่น พนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้ ยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องศรัทธา และเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใสย่อมได้รับความไว้วางใจ ในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจน ส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น

ธรรมาภิบาลมีความสำคัญเป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองตามวิถีทางธรรมาธิปไตย มีกฎเกณฑ์ที่ดีในการบำรุงรักษาบ้านเมืองและสังคมที่มีความเป็นธรรม มีการพัฒนาครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งการจัดระบบองค์กรและกลไกต่าง ๆ ในส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรอิสระ องค์กรเอกชน กลุ่มชมรม และสมาคมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคล ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

รูปที่ 6.4 การระดมสมอง นำเสนองานในการอบรม
(ที่มา : <https://qrqo.page.link/1AGAz>)

หลักธรรมาภิบาล หรือ อาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐ และบริษัทภิบาล” เป็นการบริหารจัดการที่ดี เพราะมีการปรับวิถีคิด วิธีการบริหารราชการใหม่ทั้งระบบ โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งมีการกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกัน รับผิดชอบ แก้ปัญหา พัฒนา นำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง ความสงบสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล ดังปฐมบรมราชโองการของรัชกาลที่ 9 ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ที่ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย และทรงใช้หลักธรรมาภิบาลบนรากฐานความถูกต้อง ดีงาม ตลอดจนการครองสิริราชสมบัติ นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2493 ทรงวางรากฐานให้แก่ประชาชนทุก สังคม ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและร่วมกันบริหารจัดการ ปรับวัฒนธรรมองค์กรภาครัฐใหม่ เพราะระบบราชการที่ขาดความยืดหยุ่น แข็งตัวเกินไป

กฎเกณฑ์ที่เข้มงวด ช่องทางที่ติดต่อข้อมูลข่าวสารไม่สมบูรณ์ ขาดความชอบธรรม การช่วงชิงอำนาจ ระบบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน จึงทำให้แนวคิดเกี่ยวกับ Government เปลี่ยนไป อุปถัมภ์ ความล้มเหลวของระบบราชการและรัฐบาลก่อให้เกิดความขัดแย้ง และรัฐไม่สามารถตอบสนอง กลับกลายเป็น Governance ที่ทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม ดังนี้

6.3.1 ภาคประชาชน

ภาคประชาชนต้องสร้างความตระหนักหรือจิตสำนึกตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลถึงระดับกลุ่มประชา สังคม ในเรื่องของสิทธิหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อกำล้างของประเทศชาติที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการสร้างกลไกใน การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือธรรมรัฐให้เกิดขึ้นและทำนุบำรุงรักษาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

รูปที่ 6.5 การเลือกตั้ง

(ที่มา : <https://qr.go.page.link/4sR3B>)

6.3.2 ภาครัฐ

ภาคประชาชนต้องสร้างความตระหนักหรือจิตสำนึกตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลถึงระดับกลุ่มประชา สังคม ในเรื่องของสิทธิหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อกำล้างของประเทศชาติที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการสร้างกลไกใน การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือธรรมรัฐให้เกิดขึ้นและทำนุบำรุงรักษาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

6.3.3 ภาคธุรกิจเอกชน

ภาครัฐจะต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงาน รวมทั้งกลไก การบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถบริหารทรัพยากรขององค์กรอย่างโปร่งใสซื่อตรงเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และมีสมรรถนะสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน โดยจะต้อง มีการเปลี่ยน ทักษะคน ค่านิยม และกระบวนการการทำงานของผู้บริหารที่รัฐให้ทำงานโดยการยึดถือประชาชนเป็น ศูนย์กลาง และสามารถร่วมทำงานกับภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น ภาคธุรกิจเอกชน จะต้องมีการปฏิรูปและกำหนด กติกาในหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชน เช่น บริษัท บรรษัท ห้างหุ้นส่วน มีกติกากการทำงานที่โปร่งใส ซื่อตรง เป็น ธรรมต่อลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและ สังคม มีระบบการตรวจสอบการให้บริการที่มีมาตรฐาน เทียบเท่าระดับสากล และร่วมทำงานกับภาคประชาชน และภาครัฐได้อย่างราบรื่น เป็นมิตร และมีความ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จะเห็นได้ว่าหลักธรรมาภิบาลในภาครัฐ มีมิติที่ครอบคลุมกว้างขวาง ทั้งด้านการเมือง ด้าน เศรษฐกิจและการบริหารทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และระหว่างประเทศ โดยเน้น บทบาท ของการบริหารภาครัฐ ความสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อภาครัฐกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ทุกองค์กร ภายใต้หลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยสร้างสรรค์ ส่งเสริมศักยภาพและ

ประสิทธิภาพให้แก่องค์กร ดังนั้น ธรรมนูญบาลจึงเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนของทั้งประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม

รูปที่ 6.6 การทำงานของวิศวกร (ที่มา : <https://qrqo.page.link/b8sxq>)

6.4 องค์ประกอบของหลักธรรมนูญบาล

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 กล่าวถึงธรรมนูญบาล มีองค์ประกอบ 6 ประการ ดังนี้

6.4.1 หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และมีการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึง สิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน โดยถือว่าการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรือ ตามอำนาจของตัวบุคคล

6.4.2 หลักความโปร่งใส

หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุง กลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจัดทำอย่างตรงไปตรงมา มีการให้และรับข้อมูลที่เป็นจริง ทันการณ์ มีที่มาชัดเจน และเสมอภาค มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจา การทุจริต

6.4.3 หลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และร่วมแสดง ความคิดเห็น ในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ มีช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การประชาพิจารณ์ การแสดงประขามติ นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการร่วมตรวจสอบ และ ร่วมรับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้น

6.4.4 หลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้

หลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ ได้แก่ ความตระหนักในสิทธิหน้าที่ การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ อย่างดียิ่ง เป็นการสร้างกลไกให้ผู้รับผิดชอบตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

6.4.5 หลักความคุ้มค่า

หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ สูงสุด และคุ้มค่าแก่ส่วนรวม ผู้บริหารหรือผู้นำต้องตระหนักถึงทรัพยากรที่มีค่อนข้างจำกัด ในการบริหารจัดการ จำเป็นต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่าและมีการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6.4.6 หลักคุณธรรม

หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามสำนึกในหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น หลักการสากลของธรรมาภิบาล คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ สำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific : UNESCAP) ได้ให้นิยามคำว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่ามีองค์ประกอบ 9 ประการ ดังนี้ การมีส่วนร่วม (Participation) นิติธรรม (Rule of Law) ความโปร่งใส (Transparency) การตอบสนอง (Responsiveness) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรมและ ไม่ละเลยบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดออกไปจากสังคม (Equity and Inclusiveness) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) และ ภาระรับผิดชอบ (Accountability) ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 สำนักงาน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) ได้ทบทวนและ ให้นิยามใหม่ว่าเป็นเรื่องของการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อจัดการ กิจการของประเทศชาติ ทั้งยังได้ กำหนดคุณลักษณะของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ซึ่งได้ นำเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์เข้ามารวมไว้ด้วย รวม 9 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ชายและหญิงทุกคนควรมีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจ โดย ฐานของการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการเข้ามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิง
2. นิติธรรม (Rule of Law) กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรม และไม่มีการเลือกปฏิบัติ ข้าราชการ บุคคลที่มีความสนใจเกี่ยวข้องจะต้องสามารถเข้าถึงสถาบัน กระบวนการและข้อมูลข่าวสารได้ โดยตรง
3. ความโปร่งใส (Transparency) ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไหลเวียนอย่างเสรีของข้อมูล โดยเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ต้องมีความเพียงพอต่อการทำความเข้าใจและการติดตามประเมิน สถานการณ์
4. การตอบสนอง (Responsiveness) สถาบันและกระบวนการดำเนินงานต้องพยายามดูแล เอาใจใส่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย
5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) มีการประสานความแตกต่างในผลประโยชน์ ของ ฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโยบายและกระบวนการ ขั้นตอนใด ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
6. ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม (Equity) ชายและหญิงทุกคนต้องมีโอกาสในการปรับปรุง สถานะหรือรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน
7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) สถาบันและกระบวนการ ต้อง สร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการ และขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
8. ภาระรับผิดชอบ (Accountability) ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐ ภาค เอกชน และองค์กรภาคประชาสังคมก็ตาม ต้องมีภาระรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ใน สถาบันของตน

9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ผู้นำและบรรดาสาธารณชนต้องมี มีจิตสำนึกว่าอะไรคือความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาดังกล่าว ตลอดจนมีความเข้าใจในความสลับซับซ้อน ของบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในแต่ละประเด็นนั้น

รูปที่ 6.7 การเผยแพร่ความรู้แก่บุคลากร (ที่มา : udoncity.dungbhumi.com)

6.5 การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร

การบริหารงานในรูปแบบของธรรมาภิบาลนั้นจะเน้นที่การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มั่นคง ไม่ล้มละลาย ไม่เสี่ยงต่อความเสียหาย พนักงานมีความมั่นใจในองค์กรว่าสามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้ในระยะยาว การนำ ธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารนั้น เพื่อให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากสังคม การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กร ก็เพื่อให้ภาคสังคมและประชาชน เชื่อและศรัทธาในการบริหาร งานในหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร ดังนั้น จึงมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ดังนี้

6.5.1 การสร้างธรรมาภิบาล

การส่งเสริมให้เกิดการสร้างธรรมาภิบาลนั้น มาจากความร่วมมือของทั้งสถาบันทั้งภาครัฐ ภาค เอกชน และประชาชน ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. บทบาทของรัฐ คือ รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางรากฐานและรักษากฎระเบียบต่าง ๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐนั้นจำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีภาระรับผิดชอบ ภายใต้กฎหมาย และนโยบายที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการปฏิรูป ระบบราชการเพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบภายใต้กรอบของกฎหมายซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้นจะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล และหน้าที่ นำระบบความรับผิดชอบด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมาใช้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการ

2. บทบาทขององค์กรภาคเอกชนและบทบาทของประชาสังคม บทบาทที่มีต่อการสร้าง ธรรมาภิบาล คือ การรวมตัวกันของสาธารณชนในการต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ โดยรัฐควรมี การหามาตรการที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงการทำความผิดจรรยาบรรณ เป็นต้น ปฏิบัติงาน ยกย่องความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัย เป็นต้น

ปัจจุบันการบริหารงานของภาครัฐได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมากในเรื่องของ ความโปร่งใสในการดำเนินงาน ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงานของรัฐก็เพื่อให้ประชาชน เกิดความเชื่อถือศรัทธาว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐจะลดลง ซึ่งมีปัจจัยที่จำเป็นในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ คือ การที่บุคคล องค์กร และผู้ที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจ มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ ต้องมีภาระความรับผิดชอบต่อสาธารณะเกี่ยวกับการกระทำ กิจกรรม หรือ การตัดสินใจใด ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสาธารณะ ความรับผิดชอบที่กล่าวมา หมายถึงการเปิดเผยข้อมูล การมีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาค และตรวจสอบได้โปร่งใส และดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมาย

2. ความโปร่งใส คือ การตัดสินใจและการดำเนินการต่าง ๆ อยู่บนกฎระเบียบชัดเจน การดำเนินงานของรัฐบาลในด้านนโยบายต่าง ๆ นั้น สาธารณชนสามารถทราบและมีความมั่นใจได้ว่าการดำเนินงานของรัฐนั้นมาจากความตั้งใจในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของนโยบาย

3. การปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบ คือ การที่องค์กรภาครัฐใช้อำนาจ หน้าที่หรือการแสวงหาผลประโยชน์ในทางส่วนตัว เหล่านี้ถือเป็นการทุจริตและการประพฤติมิชอบทั้งต่อ องค์กรภาครัฐเอง และองค์กรในภาคเอกชน การปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานและการทำให้เกิด ความโปร่งใส รวมไปถึง การปฏิรูประบบราชการจะเป็นเครื่องมือในการปราบปรามการฉ้อฉล และเสริมสร้างธรรมาภิบาล

4. การสร้างการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนหรือผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย มีส่วนร่วมในการควบคุมการปฏิบัติงานของสถาบัน การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดกระบวนการตรวจสอบและเรียกร้อง ในกรณีที่เกิดความสงสัยในกระบวนการ ดำเนินงานของรัฐได้เป็นอย่างดี

5. การมีกฎหมายที่เข้มแข็ง ธรรมาภิบาลมีพื้นฐานการดำเนินการอยู่บนกรอบของกฎหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีการให้ความเสมอภาคเท่าเทียมและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย มีกฎหมายที่เข้มแข็ง มีการระบุนโยบายที่ชัดเจนและมีผลบังคับใช้ได้จะเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาระบบการปกครองเพื่อป้องกันการละเมิด หรือฝ่าฝืน การมีระบบกฎหมายที่ดีจะส่งเสริมการปกครองตามหลักนิติธรรม ในเวลาที่ทันสมัย

6. การตอบสนองที่ทันสมัย เป็นการให้การตอบสนองที่ทันสมัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

7. ความเห็นชอบร่วมกัน สังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันไปธรรมาภิบาลจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานความต้องการที่แตกต่างให้อยู่บนพื้นฐานของประโยชน์ ส่วนรวมและขององค์กรเป็นหลัก

8. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในหลักธรรมาภิบาลนั้น ต้องการ ให้มีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

9. ความเสมอภาคและความเกี่ยวข้อง หลักธรรมาภิบาลจะเน้นให้บุคลากรทุกคนใน องค์กรรู้สึกมีส่วนร่วมหรือรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับองค์กร บุคคลสามารถมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกิจกรรมหลัก ที่จะช่วยสร้างความเติบโตให้กับหน่วยงาน

รูปที่ 6.9 การอภิปรายในสภา

6.5.2 การสร้างหลักธรรมาภิบาลในองค์กรแบบยั่งยืน

จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและ โทรคมนาคม เทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อ วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยมากมาย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้สะดวก รวดเร็วไร้พรมแดน เทคโนโลยี การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมทำได้ง่ายขึ้น ผลิตสินค้าและบริการได้เป็นจำนวนมาก แต่ใช้เวลาผลิตน้อยลง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น เทคโนโลยีด้านการเกษตรก้าวหน้ามากขึ้น สามารถคัดเลือก ปรับปรุง ตัดต่อ เปลี่ยนแปลงพันธุกรรมพืชและสัตว์ได้ผลดีเยี่ยม ทำให้มนุษย์สามารถผลิตอาหารเพื่อการดำรงชีวิตของ ประชากรโลกได้มากขึ้น เป็นต้น จากความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และทุก ภาคส่วนมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ด้วยการนำหลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการภาครัฐ และในองค์กรแบบยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักรู้ให้บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กร เช่น เชิญนักวิชาการ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ มาเผยแพร่ความรู้ การศึกษาดูงานทั้งภายในและต่างประเทศ เป็นต้น
2. ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับประชาชนด้วยการนำหลักค่านิยม 12 ประการ ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดขึ้นและมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยปฏิบัติตาม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน
3. ส่งเสริมการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ โดยปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่เด็กและเยาวชนทุกระดับการศึกษาโดยเฉพาะองค์กรภาครัฐทุกภาคส่วนจะต้องเป็นเจ้าภาพดำเนินการ
4. ส่งเสริมให้เกิดสำนึกความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลก ถ้าบุคคลมีจิตสำนึกความรับผิดชอบก็จะมีส่วนช่วยให้การบริหารจัดการในองค์กรและหน่วยงาน ความราบรื่นเพราะทุกคนรู้หน้าที่ที่ตนเองจะต้องปฏิบัติ เป็นไปด้วย
5. ส่งเสริมให้เกิดมิติแห่งความสามัคคีและมีส่วนร่วมในองค์กรและทุกภาคส่วน ถ้าทุกคนมีความสมัครสมานสามัคคี ประองตอง ให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการมีส่วนร่วม สร้างความเจริญ มั่นคง แก่ชุมชน สังคม และทุกภาคส่วน ย่อมนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้ามาสู่ทุกในสังคมอย่างแน่นอน
6. ส่งเสริมการใช้หลักนิติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ให้เกิดขึ้นในทุกองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานขององค์กรและนำพาให้องค์กรเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น
7. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ทุกคน เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ก็จะทำให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นกำลังสำคัญของประเทศและของโลกในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้ามาสู่มวลมนุษย์ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจะช่วยส่งเสริมให้การใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์กรเป็นไปอย่างยั่งยืนตาม ครรลองและกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย การบริหารการจัดการ องค์กรภาครัฐและสังคม ได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืนสืบไป

6.5.3 การสร้างธรรมาภิบาลกับภาคธุรกิจ

การใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ มาจัดการบริหารองค์กรธุรกิจ โดยนำมาปรับเป็นวิธี ปฏิบัติสำหรับองค์กรใน 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านพนักงาน องค์กรมีการปฏิบัติที่ดีต่อพนักงาน บุคลากรที่มีความสุขในการทำงาน ผลที่ตามมา คือ พนักงานมีขวัญกำลังใจทำงานอย่างเต็มที่ พร้อมมีส่วนร่วมในการสร้างความก้าวหน้าของบริษัท แต่ถ้าบริษัทหวังเพียงผลกำไรสูงสุด ให้เงินเดือนพนักงานต่ำมาก ไม่มีการพัฒนาบุคลากร พนักงานทำงานตาม คำสั่ง ไม่มี

การชวนขายหรือพัฒนาการทำงาน เมื่อบริษัทอื่นเสนอรายได้ที่สูงกว่า มีความเจริญก้าวหน้ามากกว่า พนักงานก็พร้อมจะลาออกเสมอ ธุรกิจจะเติบโตอย่างต่อเนื่องได้ยาก

2. ด้านผู้บริโภค เมื่อองค์กรปฏิบัติเป็นอย่างดีกับลูกค้าและสังคม ลูกค้าจะเกิดความเชื่อมั่น ในคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของบริษัท ก่อให้เกิดการยอมรับในตราสินค้า แล้วเลือกใช้สินค้าของบริษัท อย่างต่อเนื่อง ถ้าบริษัทหวังแต่เพียงผลกำไรสูงสุด ด้วยการลดต้นทุนสินค้า โดยนำวัสดุดิบที่ไม่ดีราคาถูก มาผลิตขายให้กับลูกค้า และเมื่อลูกค้าทราบเรื่อง ลูกค้ารายนั้นและรายอื่น ๆ ที่ได้รับการบอกต่อก็จะไม่ซื้อสินค้า ของบริษัทอีกต่อไป

3. ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เมื่อองค์กรธุรกิจมีการดูแลและจัดของเสียที่เกิดจากกิจการ เช่น มีระบบบำบัดน้ำเสีย ให้การปฏิบัติต่อชุมชนด้วยความจริงใจ ไม่เบียดเบียนและเอาเปรียบสังคม มีการเสียภาษีรายได้ อย่างถูกต้อง สังคมหรือชุมชนมีความปลอดภัยก็จะเป็นมิตรกับองค์กรธุรกิจนั้น ๆ

6.6 กลยุทธ์ในการสร้างการบริหารจัดการที่ดี

การบริหารจัดการที่ดีเป็นการสร้างระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมจำเป็นต้องร่วมกันดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะกลาง ระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูปใน 3 ส่วน ดังนี้

6.6.1 ภาครัฐ

ภาครัฐต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ถือเป็นประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดใน การทำงานสามารถทำงานร่วมกับภาคธุรกิจและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น

6.6.2 ภาคธุรกิจ

ภาคธุรกิจเอกชนต้องปฏิรูปการทำงานโดยยึดกติกาที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เป็นธรรมต่อลูกค้า รับผิดชอบต่อสังคม มีมาตรฐานการบริการ มีระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพ สามารถทำงาน ร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น

6.6.3 ภาคประชาชน

สังคมและการเมือง มีความรู้ความเข้าใจหลักการของการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ภาคประชาชนต้องสร้างเสริมให้เกิดความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผน ต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันไปสู่เป้าหมาย รัฐบาลจึงได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) จะมุ่งเน้นการ สร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

ภาครัฐ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านได้มีการเสริมสร้างและยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารและพัฒนาประเทศ เพราะธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยเสริมให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะเปิดให้ประชาชนมีเสรีภาพ การพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจเสรีนิยม มีความเป็นธรรมให้กับทุกภาคส่วนมากขึ้น โดยประสบการณ์ของนานา ประเทศ พบว่า ประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากหรือมีลักษณะเปิดทางการเมืองสูง จะมีการแลกเปลี่ยน ความคิดกันอย่างกว้างขวาง เกิดกระบวนการรวมตัวของประชาชน สร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะ ในเรื่องความเป็นธรรม ความเสมอภาค และประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาที่สร้าง ความเป็นธรรม และความสันติสุขในสังคมภายใต้สถานการณ์ความท้าทายและเงื่อนไขที่ประเทศต้องเผชิญและปรับตัวเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้นำหลัก ธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เน้นบทบาทในการอำนวยความสะดวกและกำกับดูแล แทนการควบคุมและสั่งการ เน้นการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา ขณะเดียวกัน ต้องลดบทบาทอำนาจของราชการในส่วนกลาง และเพิ่มบทบาทมอบอำนาจและกระจายอำนาจการตัดสินใจ การดำเนินการ การกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและชุมชนให้มีศักยภาพ ความสามารถรับผิดชอบการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและภูมิสังคม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและการปฏิรูปธุรกิจเอกชนให้เข้มแข็ง สุจริต โปร่งใส ลดการผูกขาด เป็นธรรมกับผู้บริโภคและธุรกิจคู่แข่ง พร้อมทั้งเร่งปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสร้าง “สมดุล” ในการจัดสรรและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ทั่วถึง และเป็นธรรม สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้นำเอากลยุทธ ในการสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผยข้อมูลผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ประชาชน องค์กร เครือข่าย และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐผ่านช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่หลากหลาย มีการ ผนวกการบริหารจัดการและนำไปประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐในการ แก้ปัญหาและการพัฒนาร่วมกันเพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน

6.7 การใช้หลักธรรมาภิบาลในสังคมยุคดิจิทัล

ธรรมาภิบาล คือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีและมีประสิทธิภาพ เน้นการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความเป็นธรรมทั้งในความคิดและการปฏิบัติ มีจุดหมายเดียวกัน มีความเสมอภาค รับผิดชอบ โปร่งใส คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้นำเสนอ แนวคิดหลักการบริหารที่ดีหรือหลักการธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครอง และเป็นแนวทางในการจัดระเบียบสังคม เพื่อสังคมทุกภาคส่วนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ตั้งอยู่ในความถูกต้องและชอบธรรม

สังคมดิจิทัลหรือสังคมไซเบอร์ เป็นการอยู่ร่วมกันของผู้คนที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ทำธุรกรรมและ กิจกรรม ร่วมกันโดยใช้ดิจิทัล อินเทอร์เน็ตทำให้การรวมตัวทางไซเบอร์ทำได้ง่าย มีสิ่งที่น่าสนใจ ไร้ขอบเขต เวลาและ ระยะทาง การส่งข้อมูลข่าวสารทำได้รวดเร็ว การรวมกลุ่มเป็นสังคมดิจิทัลช่วยให้มนุษย์สามารถสร้าง และพัฒนา สิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น จะเห็นได้จากช่วงโควิดระบอบที่ผ่านมาประชาชนใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี มากขึ้นทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงาน เป็นการปรับตัวครั้งใหญ่ของคนไทยทั้งประเทศในการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี การทำกิจกรรมหลายอย่างในชีวิตวิถีใหม่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับดิจิทัล การใช้สื่อสังคมออนไลน์ถือเป็น เรื่องปกติในปัจจุบัน การสร้างโลกการอยู่ร่วมกันที่เสมือนจริงมีมากขึ้น ดังนั้น การอยู่ร่วมกันใน

สังคมยุคดิจิทัล จึงต้องมีแนวทางในการปฏิบัติที่ดี เพื่อให้เกิดความเจริญและการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง รวมถึง การอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจจึงจะทำให้สังคมสงบสุข

จากการที่สังคมกลายเป็นสังคมดิจิทัล เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและเข้าถึงอย่างแพร่หลาย แต่ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมก็ไม่ได้ลดน้อยลงแต่กลับมีความซับซ้อนมากขึ้น การแก้ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางสังคมได้ วิธีการที่ใช้สำหรับแก้ปัญหาอาจมีหลายแนวทาง และแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้นั้นคือการใช้หลักธรรมาภิบาล เนื่องจากธรรมาภิบาลเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ทุกฝ่ายต้องร่วมด้วยช่วยกัน ส่งเสริมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ภายใต้แนวคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนา ที่พึ่งตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืน และมีความยุติธรรมทางสังคม

แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาสังคมยุคดิจิทัล

1. องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในสังคมจะต้องกำหนดโดยคนทุกกลุ่มและทุกระดับชั้นทางสังคม เป็นธรรมาภิบาลที่เกิดจากกระบวนการที่คนในสังคมกลุ่มต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ร่วมกันคัดเลือกและกำหนด ให้เป็นธรรมาภิบาลของสังคม

2. เป้าหมายสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาลในสังคม คือการสร้างระบบการจัดการบริหารที่ดีเพื่อผนึกกำลังในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม

3. การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมจำเป็นต้องมีกระบวนการในการผลักดันที่จะทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4. กระบวนการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมจำเป็นต้องมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

5. กลไกที่ใช้ผลักดันในการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมต้องเป็นอิสระ ไม่เกี่ยวข้องกับระบบราชการ มีคณะ

(1) ผลักดันและสร้างกระแสของสังคมในทุกระดับ ซึ่งมีแนวทางและกระบวนการในการสร้าง

(2) ทำการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ ค้นหาความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในหัวข้อธรรมาภิบาล เมื่อได้ข้อมูลความรู้มาแล้วต้องมีการเผยแพร่โดยใช้สื่อต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายในยุคดิจิทัล การมีส่วนร่วม มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากคนทุกกลุ่มและทุกระดับ

(3) สร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการ พัฒนา และปรับปรุงส่วนต่าง ๆ โดยผ่านกลไกและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี

6. ในการผลักดันให้มีกลไกในการสร้างธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาสังคมอย่างเป็นระบบ ต้องมีการกำหนดเป็น กฎหมายซึ่งมีกำหนดเงื่อนไขเวลาและเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจน รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลด้วย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทยมีความรัดกุมและรอบด้านมากขึ้น นอกจากนี้จะ ใช้แนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลแล้ว สังคมไทยควรต้องให้ความสำคัญและเน้นในเรื่อง คุณธรรมและ จริยธรรมให้มากขึ้น สร้างระบบความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity Systems) และระบบเกียรติศักดิ์ (Honor System) ให้เกิดขึ้นในสังคมโดยผ่านระบบและกระบวนการการศึกษา เน้นการแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรมให้ มากขึ้น จัดให้มีการอบรมและประเมินผลอย่างชัดเจน รวมทั้งส่งเสริมให้สังคมให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมแบบ มีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมสังคมให้ยกย่องคนดี สร้างจิตสำนึกให้กับคนในสังคมโดยผ่านหลักธรรมคำ สอนทางพระพุทธศาสนา ปลุกจิตสำนึกการเรียนรู้และเข้าใจค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม เพื่อให้ตระหนัก ถึงความสำคัญของ ธรรมาภิบาล

การหล่อหลอมและปลูกฝังให้คนในสังคมมีคุณภาพและมีค่านิยม รวมถึงคุณสมบัติที่พึงปรารถนาจะช่วย ให้สังคมพัฒนาได้ เช่น

1. ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty and Integrity) การดำเนินชีวิตในสังคมความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่อง ที่สำคัญและจำเป็น ทั้งซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น การที่คนเราจะมี ความซื่อสัตย์สุจริต จะต้องปลูกฝังและ สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างถูกต้อง ซึ่งให้เห็นโทษของการไม่ซื่อสัตย์สุจริตว่าจะส่งผลอย่างไร ทั้ง ต่อตนเองและสังคม

2. จิตสาธารณะ (Greater Good and Public Spirit) การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมต้องอาศัยความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการที่คนในสังคมคิดและทำเพื่อส่วนรวม รู้จักการให้เพื่อสังคม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ พร้อมทั้งจะเสียสละและช่วยปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม และเท่า เทียมกัน โดยไม่ใช้ความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ถิ่นกำเนิด ฐานะ หรือการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง

3. ความเป็นธรรมทางสังคม (Fairness and Justice) ทุกคนต้องได้รับความเสมอภาคอย่างเป็นธรรม ต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วย ดังนั้น การให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น การไม่เอาเปรียบ ผู้อื่น และการเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง จะช่วยให้คนรักความเป็นธรรมเกิดขึ้นในสังคมได้มากขึ้น

4. ภาระอย่างรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability) ในทุกสังคมประกอบด้วยสมาชิก หรือบุคคลที่แตกต่างหลากหลายตามบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ อาจจะเหมือนกันหรือต่างกันบ้าง ตั้งแต่เป็น สมาชิก ของครอบครัว สมาชิกของโรงเรียน สมาชิกของที่ทำงาน และสมาชิกของสังคม ดังนั้น การอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและพร้อมยอมรับในการกระทำของตนเองนั้น สมาชิกทุกคนจะ ต้องเข้าใจความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งการปฏิบัติ หน้าที่ต่าง ๆ อย่าง มีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะให้มีการตรวจสอบได้ รวมถึงมีความเคารพต่อกฎเกณฑ์กติกา อย่างมีวินัย

5. ความเป็นอยู่อย่างพอเพียง (Sufficiency and Moderation) การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นแบบอย่างที่ดีที่ควรนำไปปฏิบัติ การรู้จักความพอดีพอประมาณในการดำเนินชีวิต การ รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ รู้จักประหยัด และรู้ถึงคุณค่าของสิ่งของนั้น เป็นเรื่องสำคัญในการสร้างนิสัยที่ เป็น อยู่อย่างพอเพียง จะไม่ทำให้เกิดการเห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและสังคมในภาพรวมด้วย

	ใบงาน	หน่วยที่ 6
	รหัสวิชา 30000-1501 ชื่อวิชา สังคมไทยในยุคดิจิทัล	สอนครั้งที่ 16-17
	ชื่อหน่วย หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล	ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 4 ชม.
ชื่อเรื่อง/งาน หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัล		

ใบงานที่ 3

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาบอกร่องค์ประกอบของ
หลักธรรมาภิบาลให้สมบูรณ์

**องค์ประกอบของ
หลักธรรมาภิบาล**